

VET-READY

WP2: VET-READY aprakstošais kartēšanas ziņojums “Informētība par katastrofām un dzīvības glābšanas prasmju novērtēšana”

Projekta numurs: 2024-1-
ES01-KA220-VET-
000257287

Co-funded by
the European Union

Finansē Eiropas Savienība. Paustie viedokļi un uzskati ir tikai autora(-u) viedokļi un neatspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūras (EACEA) oficiālo nostāju. Eiropas Savienība un EACEA nav atbildīgas par tiem.

SATURS

KOPSAVILKUMS	4
IEVADS	7
Pirmā daļa- dokumentu analīze	9
1. sadaļa: Katastrofu izpratnes ietvars profesionālajā izglītībā	9
LATVIJA	9
SPĀNIJA	10
TURCIJA	10
ISLANDE	11
KIPRA	11
UKRAINA	11
2. sadaļa: Labās prakses katastrofu izglītībā un dzīvības glābšanas prasmju apguvē	13
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Latvijā	13
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Spānijā	14
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Turcijā	14
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Islandē	15
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Kiprā	16
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Ukrainā	17
3. sadaļa: Mācību iespējas	18
Latvija	18
Spānija	19
Turcija	19
Islande	20
kipra	20
Ukraina	20
4. sadaļa: Dezinformācijas un mītu analīze	22
5. sadaļa: Normatīvo aktu un politikas analīze	24
LATVIJA	24
SPĀNIJA	25
TURCIJA	26
ISLANDE	27
KIPRA	27
UKRAINA	28
6. sadaļa: Piekļuve diasporas kopienām	29
LATVIJA	29
SPĀNIJA	30
TURCIJA	30

ISLANDE	31
KIPRA	31
UKRAINA	31
Dokumentu analīzes kopsavilkums	33
Otrā daļa – Lauka pētījums	34
7. sadaļa: Lauka aptaujas rezultāti	34
A. Dalībnieku profils	34
A1. Profesionālās izglītības pedagogu profils	34
A2. Profesionālās izglītības izglītojamo profils	35
A3. Aptaujā sasniegtās diasporas dalībnieku profils partnervalstīs	36
b. Pašreizējās apmācību iespējas	37
Profesionālās izglītības pedagogi	37
Profesionālās izglītības izglītojamie	38
Diaspora	39
c. Mācību vajadzības	39
Profesionālās izglītības pedagogi	39
Profesionālās izglītības izglītojamie	40
Diaspora	41
d. Vēlamās dzīvības glābšanas prasmes	41
Profesionālās izglītības pedagogi	41
Profesionālās izglītības izglītojamie	42
Diaspora	43
e. Zināšanas un attieksme pret katastrofām	44
Profesionālās izglītības pedagogi	44
Profesionālās izglītības izglītojamie	44
Diaspora	45
f. Informācijas avoti	46
PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI	46
Profesionālās izglītības izglītojamie	46
Diaspora	47
g. Saskarsme ar dezinformāciju un mītiem	48
Profesionālās izglītības pedagogi	48
Profesionālās izglītības izglītojamie	49
Diaspora	50
KOPSAVILKUMS – LAUKA PĒTĪJUMS	51

Profesionālās izglītības pedagogi	51
profesionālās izglītības izglītojamie	52
Diaspora	53
Trešā daļa – Fokusgrupu rezultāti	54
8. SADAĻA. DALĪBNIEKU INFORMĀCIJA UN PIESAISTES PROCESS	54
9. SADAĻA. FOKUSA GRUPU APTAUJAS ATBILŽU ANALĪZE	55
ATGRIEZENISKĀ SAITE	55
ieteikumi un gaidas attiecībā uz trešās darba pakotnes mācību programmu	56
Papildu iesaistes stratēģijas un līdzdalības motivatori	57
Vispārēji secinājumi no fokusgrupu diskusijām	58
Fokusgrupu kopsavilkums	60
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	61
ATSAUCES	64

KOPSAVILKUMS

Katastrofas – neatkarīgi no to izcelsmes, vai tās būtu dabas stihijas (zemestrīces, plūdi, pandēmijas) vai cilvēku izraisītas (konflikti, rūpnieciskas avārijas) – ir robežas nepazīstoši apdraudējumi, kas prasa globālu sadarbību. Otrās darba pakotnes (WP2) kartēšanas ziņojums uzsver kritisku nepieciešamību pēc standartizētas katastrofu izglītības, īpaši profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sistēmās, lai veidotu noturīgas sabiedrības visā pasaulē.

Šis detalizētais kartēšanas ziņojums apkopo VET-READY projekta 2.darba pakotnes (WP2) rezultātus, kuru mērķis ir izvērtēt esošo situāciju attiecībā uz informētību par katastrofām, izglītības pieejām, normatīvajiem regulējumiem, dezinformācijas izplatību un sabiedrības iesaisti sešās partnervalstīs: Latvijā, Spānijā, Turcijā, Islandē, Kiprā un Ukrainā. Ziņojums balstās uz jaukta tipa pētījumu metodoloģiju, apvienojot dokumentu analīzi, kvantitatīvās aptaujas un kvalitatīvo atgriezenisko saiti no fokusa grupām, lai sniegtu visaptverošu ieskatu katastrofu sagatavotības un izglītības jautājumos profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sektorā.

Dokumentu analīze atklāja būtiskas atšķirības katastrofu izpratnes sistēmās partnervalstīs. Turcijā, Latvijā un Ukrainā ir salīdzinoši attīstīta katastrofu pārvaldības politika un proaktīvi normatīvie akti, kas atbalsta katastrofu izglītību. Savukārt Islande un Kipra joprojām atrodas attīstības stadijā, un katastrofu sagatavotība tajās tikai ierobežoti integrēta izglītības programmās. Spānijā novērojams starposms – notiek centieni saskaņot nacionālo politiku ar ES standartiem, lai gan normatīvo aktu piemērošana ir atšķirīga. Kā labās prakses piemēri izceļami Latvijas katastrofu izpratnes moduļu iekļaušana profesionālajās programmās un Turcijas plašā simulāciju izmantošana un sabiedrības iesaistes programmas. Islandes fokuss uz digitāliem rīkiem katastrofu riska komunikācijai un Kipras kopienu balstītās darbnīcas izceļas kā inovatīvas pieejas. Neskatoties uz pozitīvajiem piemēriem, joprojām pastāv nepilnības standartizācijā, starpsektoru sadarbībā un katastrofu izglītības pilnvērtīgā integrācijā mācību programmās.

Mācību iespēju analīze rāda, ka tādas valstis kā Latvija un Spānija piedāvā vairākas iniciatīvas – tostarp tiešsaistes kursus, darbnīcas un sabiedrības informēšanas aktivitātes –, taču tās bieži ir fragmentētas un tām trūkst vienotas nacionālās stratēģijas. Savukārt Ukrainā un Kiprā pieejamie resursi ir ierobežoti, kas iezīmē nepieciešamību pēc visaptverošākām nacionālām programmām. Kā būtisks izaicinājums visās valstīs identificēta dezinformācijas un mītu izplatība par katastrofām, kas būtiski apgrūtina efektīvu reaģēšanu un sagatavotību. Aptaujas rezultāti apstiprina, ka īpaši sociālie tīkli ir nozīmīgs šķērslis precīzas informācijas izplatīšanai sabiedrībā, PIA izglītojamo un diasporas kopienu vidū.

Normatīvo aktu analīze liecina, ka, lai gan ES direktīvas veicina katastrofu sagatavotību, nacionālā līmeņa tiesību aktos bieži trūkst skaidru uzdevumu katastrofu izglītības iekļaušanai PIA sistēmās. Latvija un Spānija ir izstrādājušas politikas, kas atbalsta mācību programmu izstrādi un katastrofu trauksmes mācību iekļaušanu profesionālajās skolās. Tīkmēr Turcijā un Islandē nepieciešami papildu normatīvie nostiprinājumi, lai katastrofu riska mazināšanas (DRR) izglītība kļūtu par neatņemamu institucionālu sastāvdaļu.

Diasporas kopienu sasniegšana izrādījās būtisks izaicinājums, galvenokārt valodas barjeru, ierobežotas digitālās prasmes un organizatorisku šķēršļu dēļ. Turcijas partneri veiksmīgi iesaistīja turku diasporu vairākās valstīs, savukārt Ukrainas centieni uzrunāt kara skartās iedzīvotāju grupas saskārās ar loģistikas problēmām. Sociālo mediju, sadarbības tīklu un netiešās komunikācijas izmantošana izrādījās efektīva, taču prasa tālāku stratēģisku attīstību.

Atbildes no 155 profesionālās izglītības un apmācības (PIA) pedagogiem, 254 PIA izglītojamajiem un 136 diasporas pārstāvjiem sniedza daudzpusīgus un vērtīgus datus. Aptauja atklāja, ka, lai gan lielākā daļa PIA pedagogu apzinās katastrofu izglītības nozīmīgumu, tikai neliela daļa ir integrējuši visaptverošas programmas. Izglītojamie izrādīja augstu interesi par dzīvības glābšanas prasmēm, taču viņiem trūka pārlicības nepietiekamas apmācības dēļ. Diasporas pārstāvji uzsvēra kritisku nepieciešamību pēc kultūrspecifiskas informācijas un pieejamiem resursiem. Fokusa grupas apstiprināja šos secinājumus, izceļot nepieciešamību pēc elastīgām, interaktīvām un kultūrsensitīvām izglītības pieejām. Dalībnieki atbalstīja digitālu un kopienu balstītu mācību moduļu ieviešanu, mītu kļūdējošu saturu un spēcīgāku politisko atbalstu.

Pamatojoties uz visaptverošo analīzi, ziņojumā ieteikts:

- Izstrādāt modulāru un pielāgojamu katastrofu izglītības mācību programmu, kas atbilst nacionālajam kontekstam un iekļauj digitālus rīkus plašākas auditorijas sasniegšanai.
- Stiprināt normatīvo regulējumu, lai katastrofu riska mazināšana tiktu iekļauta PIA pamatprogrammās.
- Uzlabot diasporas kopienu uzrunāšanas stratēģijas, izmantojot mērķētas kampaņas sociālajos medijos, sadarbību ar kopienām un daudzvalodu resursus.
- Prioritizēt mītu kļūdēšanu un dezinformācijas apkarošanu, izmantojot sociālo mediju ietekmētājus un kopienu līderus.
- Veicināt starpvalstu sadarbību, lai dalītos ar labās prakses piemēriem, standartizētu mācību moduļus un veidotu vienotu Eiropas katastrofu sagatavotības ietvaru.

Šis ziņojums uzsver koordinētas rīcības steidzamību nacionālajā un ES līmenī, lai veicinātu noturīgu sabiedrību attīstību. Ieteikumu īstenošana ievērojami uzlabos katastrofu sagatavotību PIA izglītojamo, pedagogu un neaizsargāto grupu vidū, tādējādi sekmējot drošākas un izturīgākas sabiedrības.

Noslēguma pārdomas: Otrās darba pakotnes (WP2) kartēšanas ziņojums nav tikai reģionāla analīze, bet gan globālas noturības veidošanas paraugmodelis. Mācoties no dažādu valstu pieredzes, politikas veidotāji, izglītētāji un humanitārās organizācijas var izstrādāt daudz noturīgākas, iekļaujošas un praktiski īstenojamas katastrofu sagatavotības stratēģijas, kas galu galā glābj dzīvības visā pasaulē. Šis ziņojums sagatavo pamatu nākamajai fāzei – trešajai darba pakotnei (mācību programmu izstrādei), nodrošinot, ka turpmākās apmācības programmas būs uz pierādījumiem balstītas, pielāgojamas un iedarbīgas dažādos kultūras un sociālekonomiskos kontekstos.

Noslēguma vēstījums: Noturība pret katastrofām ir kopīga cilvēces atbildība. Iekļaujot dzīvības glābšanas prasmes izglītībā visā pasaulē, mēs varam pārvērst ievainojamību sagatavotībā — glābjot dzīvības no mācību klasēm līdz krīzes zonām. Šis ziņojums sniedz zināšanas, kas nepieciešamas, lai informētību pārvērstu reālā rīcībā.

ĀRĒJO EKSPERTU KOMENTĀRI UN IETEIKUMI

Otrās darba pakotnes (WP2) kartēšanas ziņojums sniedz visaptverošu un daudzslāņainu pārskatu par informētību un gatavību katastrofu situācijām sešās dažādās valstīs. Integrējot dokumentu analīzi, kvantitatīvās aptaujas un kvalitatīvās fokusa grupas, ziņojums piedāvā vispusīgu skatījumu. Tajā veiksmīgi izcelta esošo politiku, prakšu un sabiedrības iesaistes stratēģiju dažādība, stiprās puses un trūkumi. Īpaši vērtīga ir padziļinātā dezinformācijas analīze, kas sniedz praktiski izmantojamus ieteikumus mērķtiecīgām komunikācijas kampaņām.

Tomēr ziņojumu varētu papildināt detalizētāka analīze par konkrētiem normatīvajiem un politikas šķēršļiem, kas kavē katastrofu izglītības integrēšanu nacionālajās mācību programmās. Tāpat noderētu skaidrāks stratēģisko virzienu formulējums, kā veicināt starpsektoru sadarbību un labās prakses standartizēšanu starp valstīm. Diasporas kopienu iesaistes izaicinājumi ir labi dokumentēti, taču papildu ieteikumi par komunikācijas stratēģiju pielāgošanu kultūras un valodas vajadzībām būtu vērtīgs papildinājums.

Kopumā šis ziņojums ir stabils pamats turpmākai politikas veidošanai un izglītības ieviešanās pasākumiem. Tā uzsvars uz digitālajiem rīkiem, kopienu balstītām pieejām un mītu kļūdēšanu labi atbilst mūsdienu vajadzībām katastrofu riska mazināšanā. Ziņojums piedāvā rūpīgi strukturētu un pamatotu analīzi par katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmēm dažādās valstīs, sniedzot vērtīgas atziņas politikas veidotājiem un izglītotājiem. Jaukta tipa pieeja – apvienojot dokumentu analīzi, aptaujas un fokusa grupas – nodrošina uzticamu un visaptverošu izvērtējumu.

Ziņojums ir nozīmīgs ieguldījums katastrofu izglītības jomas literatūrā un kalpo kā stabils pamats trešās darba pakotnes (WP3) mācību programmas izstrādei. Iesakam projekta komandai ņemt vērā šos ieteikumus, lai pilnveidotu turpmāko 3. darba pakotnes programmu un izplatīšanas stratēģijas.

Haluk Önay ERTEN
Apvienoto Nāciju INSARAG klasificētājs / Mentors
UNDAC loceklis / ESCPM USAR eksperts

IEVADS

Šis aprakstošais kartēšanas ziņojums ir izstrādāts 2. darba pakotnes (WP2) ietvaros, un tā mērķis ir izprast aptaujātās sabiedrības zināšanas un attieksmi pret gatavību katastrofu situācijām. Tajā tiek vērtēta arī profesionālās tālākizglītības pasniedzēju gatavība mainīt savus paradumus katastrofu izglītības jomā, identificēti dezinformācijas kanāli, kas var ietekmēt reaģēšanu uz katastrofām, noteikta VET-READY projekta vajadzība un spēja sniegt informāciju par katastrofām, kā arī novērtēta sabiedrības gatavība apgūt dzīvības glābšanas prasmes.

Šim aprakstošajam kartēšanas ziņojumam ir būtiska loma 3. darba pakotnes (WP3) izstrādes virzībā, jo tas nodrošina nepieciešamo saturu VET-READY mācību programmai par katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmju attīstīšanu profesionālajā tālākizglītībā (CVET), kā arī WP4 darba pakotnei – VET-READY tiešsaistes zināšanu centram.

Ziņojums izstrādāts, īstenojot dokumentu analīzi un aptauju pētījumu sešās valstīs – programmas dalībvalstīs, ar programmu asociētās trešās valstīs un kaimiņvalstī austrumos: Spānijā, Kiprā, Latvijā, Islandē, Turcijā un Ukrainā.

2.darba pakotnes pirmajā posmā EVA-93 izstrādāja kartēšanas metodoloģiju, kas vadīja katru partneri dokumentu analīzes īstenošanā. Vienlaikus Neotalentway izstrādāja aptaujas anketas PIA pasniedzējiem, izglītojamajiem un diasporas pārstāvjiem. Kā daļu no metodoloģijas konsorcijs vienojās izmantot skaidrojošu, secīgu jauktā tipa pētījuma pieeju, apvienojot kvantitatīvos un kvalitatīvos datus. Šajā pieejā kvantitatīvie dati (dokumentu un lauka pētījumi VET-READY projekta ietvaros) kalpo arī par pamatu kvalitatīvo metožu (fokusa grupu) fāzēm.

Saskaņā ar šo metodoloģiju partnerība plānoja divus posmus. Pirmais datu vākšanas posms ietvēra kvantitatīvos pētījumus, galvenokārt balstoties uz dokumentu analīzi un ar aptaujām iegūtiem lauka datiem. Dokumentu analīzē partneriem bija jāveic padziļināta literatūras izpēte nacionālā līmenī, koncentrējoties uz mītu analīzi, vismaz trīs labo prakšu apzināšanu, mācību iespējām valsts civilās drošības sistēmā un sabiedrības pieprasījumu pēc dzīvības glābšanas prasmēm.

Pēc dokumentu analīzes izstrādāti seši valsts līmeņa ziņojumi. Šī aprakstošā kartēšanas ziņojuma pirmajā daļā (1.–6. sadaļā) lasītājiem tiek sniegti šo dokumentu analīzes rezultāti. Kā jau minēts, metodoloģijas pirmais posms ietvēra arī aptaujas komponenti. Šīs aptaujas īstenošanā visi partneri bija atbildīgi par vismaz 25 PIA pedagogu, 25 PIA izglītojamo un 25 diasporas pārstāvju sasniegšanu. Aptaujas jautājumi tika veidoti ar mērķi noskaidrot mērķgrupu izpratni par civilās drošības jautājumiem, mācību iespējām, vajadzībām, prasībām attiecībā uz dzīvības glābšanas prasmēm un zināšanām par dezinformāciju un mītiem civilās drošības jomā. Neotalentway bija vadošais partneris aptaujas īstenošanā.

Kopumā partnerība saņēma atbildes no 155 PIA pasniedzējiem, 254 PIA izglītojamajiem un 136 diasporas pārstāvjiem partnervalstīs. Šī aprakstošā kartēšanas ziņojuma otrajā daļā (7. sadaļā) lasītājiem tiks piedāvāta šo rezultātu analīze.

Aptaujas fāzē visizaicinošākais bija diasporas pārstāvju sasniegšana partnervalstīs. Lielākā daļa partneru izmantoja sociālo mediju kanālus, lai sazinātos ar diasporas kopienām, ko atbalstīja attiecīgie partneri. Piemēram, Turcijas partneris AFAD sasniedza turku izcelsmes personas Islandē, Latvijā, Spānijā un citviet. Savukārt Ukrainas partneris centās iesaistīt vismaz 20 ukraiņu diasporas pārstāvjus partnervalstīs, saskaņā ar projekta prioritātēm – atbalstu kara skartajām personām, īpaši ukraiņiem. Noderīga pieeja bija arī netiešā uzrunāšana, kur partneri izmantoja savus kontaktus, ieinteresētās puses un valsts institūcijas, kas iesaistītas diasporas sociālajā iekļaušanā PIA sektorā, lai sasniegtu PIA izglītojamos.

Ņemot vērā dažu partneru organizatorisko struktūru, piekļuve PIA izglītojamajiem tiem bija vieglāka nekā citiem (piemēram, EVA-93 kā mācību centram ar PIA studentiem un Von Hope kā konsultāciju centram, kas strādā ar imigrantiem un bēgļiem).

Partneri saskārās ar šķēršļiem, īstenojot anketēšanu PIA izglītojamajiem un diasporai. Būtisks izaicinājums bija anketas temata un tehnisko terminu izpratne. Neskatoties uz šiem izaicinājumiem, skaidrojot projekta mērķus un iespējamās nākotnes ieguvumus, šīs grupas tika pilnībā iesaistītas visā aptaujas norises laikā.

Savukārt, sazinoties ar PIA pasniedzējiem, partneriem bija mazāk grūtību, jo bieži tika izmantoti kontakti, sadarbības partneri un pieejas, kas bija vērstas uz PIA un tālākizglītības (CVET) iestādēm. Skaidri izklāstīti projekta mērķi, ieguvumi un rezultātu potenciālā izmantošana veiksmīgi iesaistīja PIA pedagogus aptaujā.

Otrajā posmā skaidrojošajā, secīgajā jauktā tipa pētījuma metodoloģijā partnerība vienojās organizēt fokusa grupas ar PIA pasniedzējiem, izglītojamajiem un diasporas pārstāvjiem (viena fokusa grupa katram partnerim, kopā iesaistot 57 dalībniekus). Šo fokusa grupu mērķis bija iegūt atgriezenisko saiti no minētajām mērķa grupām un nodrošināt kartēšanas ziņojuma kvalitāti, izmantojot iepriekš noteiktus izvērtēšanas jautājumus, kurus izstrādāja Neotalentway. Šie jautājumi tika balstīti uz kvantitatīvajiem datiem, kas iegūti dokumentu un lauka pētījumos.

Izvērtēšanas jautājumi tika iedalīti divās daļās. Pirmo daļu veidoja atvērtie jautājumi ar mērķi iegūt priekšlikumus efektīvai PIA izglītības programmai, identificēt iespējamās motivācijas izglītojamajiem un noteikt šķēršļus, ar kuriem viņi varētu saskarties. Otrajā daļā bija slēgtie jautājumi, kas kalpoja kā viens no trim satura kvalitātes izvērtēšanas punktiem kartēšanas ziņojumā. Dalībniekiem tika prezentēti galvenie aprakstošā kartēšanas ziņojuma rezultāti un secinājumi, un viņi tika aicināti sniegt komentārus un novērtēt ziņojuma pamatotību un kvalitāti. Detalizēta informācija par fokusa grupu rezultātiem būs atrodama 8. un 9. sadaļā.

Fokusa grupu dalībnieki tika izvēlēti, pamatojoties uz viņu vēlmi iesaistīties turpmākajās projekta aktivitātēs, kas tika norādīta aptaujā, atstājot kontakthinformāciju turpmākai saziņai. Citi partneri izmantoja ierastās stratēģijas – kontaktu tīklus, ieinteresēto pušu atbalstu un uzaicinājumus sociālajos tīklos. Kopumā vairumā gadījumu fokusa grupu īstenošanas process bija veiksmīgs, jo šķēršļi tika minimizēti, izmantojot vienkāršotu valodu un interaktīvas metodes. Projekta mērķu un iespējamo ieguvumu efektīva komunikācija veicināja dalībnieku iesaisti. PIA pedagogu atlasei tika izmantoti sociālo tīklu uzaicinājumi, personīgie kontakti un sadarbība ar PIA centriem. Lielākā daļa PIA pedagogu aktīvi iesaistījās fokusa grupu diskusijās un izrādīja vēlmi integrēt dzīvības glābšanas prasmes savās mācību programmās.

1. SADAĻA: KATASTROFU IZPRATNES IETVARŠ PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ

Eiropas Savienība atzīst profesionālās izglītības un apmācības (PIA) nozīmi noturības veidošanā pret katastrofām un sabiedrības drošības stiprināšanā. Vidēji aptuveni 50 % Eiropas jauniešu vecumā no 15 līdz 19 gadiem piedalās sākotnējā profesionālajā izglītībā un apmācībā (I-PIA) augstākajā vidējās izglītības līmenī. Tomēr šis rādītājs slēpj būtiskas ģeogrāfiskas atšķirības — dalība dažādos reģionos svārstās no 15 % līdz pat vairāk nekā 70 % (Eiropas Komisija, nav norādīts datums).

Eiropas sadarbība profesionālās izglītības jomā aizsākās jau 2002. gadā ar Kopenhāģenas procesu, un ievērojams progress panākts, pateicoties tādām iniciatīvām kā Rīgas secinājumi. PIA ir noteikta par prioritāti Eiropas izglītības telpas iniciatīvā 2021.–2030. gadam, īpaši uzsverot tās nozīmi prasmju attīstīšanā atbilstoši darba tirgus vajadzībām, vienlaikus risinot arī sabiedriskos izaicinājumus, tostarp gatavību katastrofām (Eiropas Komisija, nav norādīts datums).

Nemot vērā pieaugošos riskus, piemēram, ģeopolitisko spriedzi, klimata pārmaiņas un sabiedrības veselības krīzes, Eiropas Gatavības savienības stratēģija ir kļuvusi par vienu no galvenajām iniciatīvām. Šīs stratēģijas mērķis ir stiprināt ES kolektīvo noturību, veicinot proaktīvu pieeju krīžu pārvaldībā un uzsverot nepieciešamību iesaistīt visus iesaistītos — tostarp sabiedrību — savas gatavības veidošanā. Šī sadarbības pieeja nodrošina, ka dažādu risku ietekme tiek efektīvi pārvaldīta, galarezultātā aizsargājot Eiropas iedzīvotāju labklājību un saglabājot būtiskas sabiedrības funkcijas (Eiropas Komisija, 2025).

Šī sadaļa pāries no vispārīgā ES ietvara uz analīzi par to, kā šie principi un iniciatīvas atspoguļojas partnervalstu nacionālajos datos, kas iegūti VET-READY projekta ietvaros.

LATVIJA

Latvijā Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam nosaka būtiskos ieguldījumus dzīves kvalitātes uzlabošanai un saliedētas, drošas un atvērtas sabiedrības veidošanai. Plānā īpaši uzsvērtā personiskās drošības un tiesību aizsardzības nozīme, lai radītu stabilu dzīves vidi. Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam norādīts, ka nākotnes izglītības vidi noteiks globalizācija, tehnoloģiju attīstība un pieaugoša mainība, tādēļ civilās aizsardzības izglītība kļūst kritiski svarīga visos līmeņos.

Izglītības likums regulē Latvijas izglītības sistēmu, tostarp profesionālās izglītības kvalifikācijas ietvaru, kas detalizētāk noteikts Profesionālās izglītības likumā. Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums pilnvaro Ministru kabinetu noteikt minimālās prasības mācību priekšmetam “Civilā aizsardzība”, nosakot, ka šis kurss obligāti jāīsteno augstākās, vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs.

Profesionālās izglītības programmas tiek izstrādātas saskaņā ar valsts izglītības standartiem. Valsts izglītības satura centrs (kas beidza darbību 2025. gada 1. janvārī, tā funkcijas pārņēma Valsts izglītības attīstības aģentūra) uzraudzīja izglītības programmu izstrādi, tostarp moduļu programmu modeļu izveidi.

Obligātais civilās aizsardzības kurss profesionālajā izglītībā tiek integrēts caur moduļiem ar nosaukumu “Sabiedrības un cilvēka drošība” dažādos izglītības līmeņos. Šie moduļi nodrošina izglītojamiem būtiskas zināšanas un prasmes, tai skaitā:

- Izpratne par ikdienā sastopamām bīstamām situācijām un atbilstošu drošības pasākumu piemērošanu dažādās vidēs.
- Izpratne par vides faktoriem un to ietekmi uz indivīdu un sabiedrību.
- Zināšanas par valsts drošības riskiem un apdraudējumiem.
- Izpratne par potenciālām katastrofām un to sekām, kā arī pārvaldības stratēģijām.
- Pirmās palīdzības prasmes dzīvību apdraudošās situācijās, tostarp neatliekamās reaģēšanas tehnikas.

SPĀNIJA

Spānijā profesionālajā izglītībā nepastāv vienots katastrofu izpratnes ietvars. Tomēr dažādi Spānijas politikas dokumenti un sistēmas nostiprina nepieciešamību iekļaut katastrofu izpratni profesionālajā izglītībā, nodrošinot, ka izglītojamajiem un pedagogiem ir nepieciešamie rīki ārkārtas situāciju novēršanai un reaģēšanai uz tām.

Starptautiskajiem īpaši izceļama ir darba drošības un veselības stratēģija 2023.–2027. gadam, kurā ietverti pasākumi drošības kultūras uzlabošanai izglītības jomā. Tajā īpaša uzmanība pievērsta profesionālajai izglītībai un katastrofu riska pārvaldības integrēšanai darba vidē un izglītības procesā. Tāpat nozīmīga ir Spānijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (SSDS), kuras mērķos ietverta izglītība ilgtspējībai un katastrofu riska pārvaldībai, veicinot šo jautājumu integrēšanu nacionālajos izglītības plānos.

Visbeidzot, Spānija ir pieņēmusi Sendai ietvarstratēģiju katastrofu riska mazināšanai 2015–2030, kurā uzsvērtā izglītības un apmācības nozīme riska mazināšanā un aicināts valstis integrēt katastrofu riska pārvaldību savās izglītības sistēmās.

TURCIJA

Turcijā katastrofu izpratnes izglītība profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sistēmā tiek īstenota, balstoties uz nacionālajām politikām un stratēģiskajiem plāniem. Valsts izglītības stratēģija atzīst katastrofu izpratni kā būtisku sastāvdaļu, kuras mērķis ir apgādāt profesionālās izglītības audzēkņus ar zināšanām un prasmēm, kas nepieciešamas efektīvai reaģēšanai katastrofu situācijās.

Turcijas katastrofu riska mazināšanas plānā (TARAP) 2022, ko publicējusi Katastrofu un ārkārtas situāciju pārvaldības iestāde (AFAD), uzsvērtā katastrofu izpratnes integrēšana PIA mācību saturā. Plānā īpaša uzmanība pievērsta izglītojamo sagatavošanai situācijām pirms katastrofas, katastrofas laikā un pēc tās.

Tāpat Nacionālās izglītības ministrijas (MEB) 2023.–2027. gada stratēģiskajā plānā uzsvērtā katastrofu izpratnes nozīme visos izglītības līmeņos, tostarp profesionālajā izglītībā. Tajā prioritāte piešķirta gatavības katastrofām integrēšanai mācību programmās, lai sagatavotu izglītojamās iespējamām katastrofām.

AFAD un MEB ir noslēgušas sadarbības protokolus, lai stiprinātu katastrofu izpratni profesionālajās vidusskolās. Šie protokoli ietver skolotāju apmācības programmas, izglītojamo mācību trauksmes mācības un mācību materiālu izstrādi.

Katastrofu izpratnes apmācības tiek īstenotas arī sadarbībā ar vietējām pašvaldībām. Profesionālās izglītības iestādes tiek integrētas vietējās katastrofu pārvaldības plānos, un izglītojamie aktīvi iesaistās šajās iniciatīvās.

Papildus tam Turcijā ir izveidota brīvprātīgo sistēma, lai nodrošinātu plašas sabiedrības iesaisti aktivitātēs pirms, laikā un pēc katastrofām, kā arī lai atbalstītu pakalpojumu sniegšanu ārkārtas situācijās. Šajā sistēmā iesaistās nevalstiskās organizācijas (NVO), privātie uzņēmumi un AFAD brīvprātīgo tīkls.

Caur brīvprātīgo sistēmu cilvēki var sniegt ieguldījumu sabiedrības labā pirms, katastrofu laikā un pēc tām, balstoties uz brīvprātības principa, bez finansiālas atlīdzības, vienkārši ar vēlmi palīdzēt. Brīvprātīgie izmanto savu fizisko spēku, laiku, zināšanas, prasmes un pieredzi solidaritātes un palīdzības nolūkā. AFAD nodrošina gan tiešsaistes, gan klātienē katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju apmācības, lai atbalstītu šo sistēmu.

Katastrofu izpratne Turcijā kļūst arvien nozīmīgāka. Eiropas Savienības katastrofu pārvaldības un gatavības standarti tiek pakāpeniski integrēti Turcijas profesionālās izglītības politikā, un ES finansēti projekti ievērojami veicina katastrofu izpratnes apmācību attīstību.

ISLANDE

Islandes vispārējās vidējās izglītības valsts izglītības programma nosaka ietvaru praktisko prasmju integrēšanai profesionālajā apmācībā, tostarp drošības un reaģēšanas ārkārtas situācijās aspektiem.

Pārskatot profesiju aprakstus un kompetenču prasības, tiek ņemtas vērā ne tikai tehnoloģiskās pārmaiņas darba tirgū, bet arī vides jautājumi, kas tiek iekļauti valsts profesionālās izglītības programmās. 2023. gada septembrī visiem profesiju aprakstiem un kompetenču prasībām visās profesionālās izglītības nozarēs tika pievienota jauna kompetence, kas attiecas uz ilgtspēju un vides jautājumiem, ieviešot to caurviju veidā. Šis process tiek regulāri pārskatīts. Prasības attiecībā uz šo kompetenci tiek vērtētas individuāli katram māceklim viņa darbavietā. Tieši amata meistars novērtē mācekļa darba izpildi, pamatojoties uz ilgtspējas mērķiem, piemēram, materiālu izvēli un izmantošanu, darba procesa piemērotību, veicot dažādus uzdevumus.

Rezultātā, izstrādājot vai aktualizējot profesiju aprakstus un kompetenču prasības, šo pieeju ir kļuvuši pieņemts plaši izmantot dažādās profesijās. Tas ietver arī katastrofu riska mazināšanas aspektus, uzsverot vides apziņas nozīmi profesionālajās lomās.

Islandes duālā profesionālās izglītības sistēma apvieno mācības klasē ar praktisku apmācību darbavietā, ļaujot reālajā vidē pielietot katastrofu gatavības prasmes praksē.

KIPRA

Katastrofu izpratnes ietvars profesionālajā izglītībā **Kiprā** tiek integrēts plašākās ilgtspējas un civilās aizsardzības iniciatīvās. Izglītības, sporta un jaunatnes ministrijas izstrādātā stratēģija "Izglītība vides un ilgtspējīgas attīstības jomā (EESD)" veicina katastrofu tematikas iekļaušanu dažādos izglītības līmeņos, tostarp profesionālajā izglītībā. Lai gan šīs iniciatīvas vēl nav formāli iekļautas PIA mācību saturā, tās sekmē riska apzināšanos un gatavības veidošanu.

Valsts līmeņa centieni arī tiek saskaņoti ar Sendai ietvarstratēģiju katastrofu riska mazināšanai, īpaši pēc 2022. gada.

UKRAINA

Pēdējos gados **Ukraina** ir ieviesusi vairākas sistēmas un politikas, lai uzlabotu katastrofu izpratni un izglītību profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sistēmā. Šīs iniciatīvas ir izstrādātas ar mērķi stiprināt izglītojamo noturību un gatavību, īpaši apstākļos, kad valstī norisinās militāri konflikti un dabas katastrofas.

2024.gada martā Ukrainas Izglītības un zinātnes ministrija ieviesa visaptverošu Stratēģisko plānu profesionālās izglītības un apmācības attīstībai līdz 2027. gadam. Šis plāns paredz izglītības programmu modernizēšanu, praktisko mācību uzlabošanu, publiskā un privātā sektora partnerību veicināšanu, kā arī PIA pielāgošanu mūsdienu izaicinājumiem, tostarp tiem, ko rada karš un dabas katastrofas.

Turklāt 2024. gadā uzsāktā daudzgadu noturības programma (MYRP) ir vērsta uz izglītības sistēmas, tostarp PIA, noturības stiprināšanu karadarbībā skartajās kopienās. Tā mērķis ir uzlabot mācību rezultātus, nodrošinot vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai izglītībai, izmantojot “Jaunās Ukrainas skolas” un PIA reformas. Programma ietver arī pedagogu profesionālo pilnveidi, īpaši koncentrējoties uz sociālajām prasmēm un kopienu stiprināšanas pieejām, kas ir būtiskas katastrofu gatavības kontekstā.

Apvienoto Nāciju Pārejas satvars 2022.–2024. gadam papildus atbalsta Ukrainas atbildes pasākumus uz ilgstošā konflikta sociālekonomiskajām sekām, uzsverot izglītības, tostarp PIA, nozīmi kopienu noturības veidošanā.

Tāpat Starptautiskās migrācijas organizācijas (IOM) izstrādātais Ukrainas krīzes reaģēšanas plāns 2024.gadam paredz stratēģijas konflikta skarto iedzīvotāju atbalstam, īpašu uzmanību pievēršot personām, kas iesaistītas PIA programmās. Plānā izcelta nepieciešamība iekļaut profesionālajā izglītībā katastrofu riska mazināšanas un ārkārtas situāciju gatavības apmācības, lai izglītojamie apgūtu būtiskas prasmes krīžu pārvarēšanai.

Kāds 2024.gada raksts analizē Ukrainas valdības uzsvāru uz PIA reformām kā stratēģisku elementu valsts atveseļošanās un attīstības kontekstā. Rakstā uzsvērtā mācību satura modernizēšana, integrējot katastrofu izpratni un reaģēšanas prasmju apmācības. Šī iniciatīva nodrošina, ka PIA izglītojamie ir sagatavoti ne tikai darba tirgum, bet arī spējīgi rīkoties katastrofu situācijās, tādējādi veicinot kopējo sabiedrības noturību.

2. SADAĻA: LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZGLĪTĪBĀ UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU APGUVĒ

Labāko prakšu apkopošana un izplatīšana katastrofu izglītībā un dzīvības glābšanas prasmju apguvē no partnervalstīm kalpo kā vērtīgs resurss, lai uzlabotu gatavību katastrofām visā Eiropas Savienībā.

Identificējot efektīvas prakses, kas īstenotas dažādos kontekstos, šis ziņojums ļauj iegūt ieskatu veiksmīgās stratēģijās, kuras citas valstis var pārņemt un pielāgot. Prakses apmaiņa veicina sadarbības mācību vidi, ļaujot valstīm mācīties cita no citas pieredzes un radīt inovatīvus risinājumus, kas atbilst to konkrētajām vajadzībām un apstākļiem. Turklāt šie piemēri var iedvesmot ieinteresētās puses izglītības, valsts pārvaldes un pilsoniskās sabiedrības sektoros īstenot pārmaiņas, kas galu galā veicinās sabiedrību noturības un drošības uzlabošanu apstākļos, kad katastrofu riski nepārtraukti mainās.

Šajā sadaļā tiks aplūkotas partnervalstīs šobrīd īstenotās efektīvās prakses, izceļot to ieguldījumu katastrofu izpratnē un dzīvības glābšanas prasmju pilnveidē.

Sadaļa ietver tabulas ar apkopotajām labajām un efektīvajām praksēm no partnervalstīm: Latvijas, Spānijas, Turcijas, Islandes, Kipras un Ukrainas.

LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZPRATNES UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU JOMĀ LATVIJĀ

1.tabula

Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Latvijā

Nosaukums / Prakse, īstenošanas periods	Īss prakses apraksts	Atziņas / Ietekme	Avoti / Papildu informācija
Standartizēti mācību materiāli augstākās un profesionālās izglītības iestādēm 2022-2024	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta projekts. Izstrādāti drošības ieteikumi vairākās valodās, tostarp cilvēkiem ar invaliditāti. Izveidoti 7 mācību moduļi augstākās un profesionālās izglītības iestādēm (latviešu un angļu valodā).	Izcelta vienotas pieejas nepieciešamība katastrofu pārvaldībā. Moduļi paaugstināja civilās aizsardzības izglītības kvalitāti un sabiedrības noturību.	https://ppdb.mk.gov.lv https://www.vugd.gov.lv/lv/apmacibu-materiali-civilas-aizsardzibas-joma
Mobilā lietotne 112 2023	Bezmaksas lietotne "112 Latvija" atvieglo saziņu ar ārkārtas dienestiem, īpaši cilvēkiem ar dzirdes un runas traucējumiem. Lietotne nodrošina arī brīdinājumus un norādes ārkārtas situācijās.	Lietotne uzlabo pieejamību personām ar ierobežotām iespējām. Ļauj nosūtīt ziņu vai zvanīt 112 ar redzamu atrašanās vietu, ja iespējots GPS un internets. Nodrošina arī rīcības norādes un brīdinājumus par draudiem.	https://www.112.lv/lv/lapa/4/lietotne-112-latvija?objects_path=lv%2Flapa%2F4%2Flietotne-112-latvija
Obligātais civilās aizsardzības kurss vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības iestādēs, kā arī darbiniekiem bīstamās darba vietās Kopš 2017. gada,	Ministru kabineta noteikumi Nr. 716 nosaka kursa obligāto saturu. Mācību iestādes nodrošina zināšanas par apdraudējumiem, rīcību krīzēs, pirmo palīdzību u.c. Augstākajā izglītībā – arī sistēmas struktūra, likumdošana, riska izvērtēšana. Darbiniekiem – iestādes aizsardzības plāns, trauksmes sistēma, palīdzības izsaukšana.	Kurss nodrošina būtisku zināšanu apguvi visos izglītības līmeņos un darba vietās. Palīdz attīstīt prasmes, kas nepieciešamas katastrofu laikā, tostarp pirmā palīdzība un reakcija uz brīdinājumiem.	https://likumi.lv/ta/id/295896 https://likumi.lv/ta/en/en/id/282333

jaunākais saturs – 2024			
Informatīvā kampaņa "Rīgas civilās aizsardzības plāns – zini un piedalies" 2024-2025	2024. gadā notika 8 bezmaksas semināri Rīgas domē, 2025. gadā – apkaimēs. Semināros iedzīvotāji apgūst, kā pielāgot pagrabus patvertnēm, sagatavot 72 stundu somu, stiprināt psiholoģisko noturību, kā arī informāciju par valsts aizsardzības iespējām.	Paaugstina sabiedrības informētību un gatavību. Semināru saturs pielāgots konkrētām apkaimēm, veicina iedzīvotāju iesaisti civilās aizsardzības pasākumos un valsts aizsardzībā.	https://www.riga.lv/lv/jaunums/rita-sak-rikot-praktiskos-civilas-aizsardzibas-seminarus-galvaspilsetas-apkaimes-pirmais-20-marta-teika https://www.riga.lv/lv/civila-aizsardziba

LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZPRATNES UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU JOMĀ SPĀNIJĀ

2.tabula

Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Spānijā

Nosaukums / Prakse, īstenošanas periods	Īss prakses apraksts	Atziņas / Ietekme	Avoti / Papildu informācija
Apmācību plāns par klimata pārmaiņu seku novēršanu un aizsardzību Kopš 2019. gada (pēc DANA katastrofas)	Valsts mēroga programma, ko vada Izglītības ministrija, ar mērķi apmācīt skolēnus katastrofu novēršanā un reaģēšanā. Nodarbības vada Civilās aizsardzības un neatliekamās palīdzības dienestu eksperti, pielāgojot saturu atbilstoši vecumam.	Uzlabota skolēnu un pedagogu gatavība katastrofām. Riska pārvaldība integrēta skolu mācību programmās.	educacion.gob.es
Ugunsgrēku profilakses nedēļa (Mapfre fonds un Ugunsdzēsēju tehniķu asociācija) Katru gadu	Praktiskas darbnīcas par ugunsgrēku novēršanu, tostarp dūmu detektoru, ugunsdzēsamo aparātu lietošanu un pirmās palīdzības sniegšanu. Mērķauditorija – skolēni un plašā sabiedrība.	Palielināta sabiedrības izpratne un zināšanas par ugunsdrošību. Praktiskās apmācības uzlabo reakcijas spējas ārkārtas situācijās.	fundacionmapfre.org
UME apmācības izglītības iestādēs Pastāvīgi	Militārās ārkārtas vienības (UME) rīkotas apmācības skolās, lai mācītu skolēniem un pedagogiem reaģēt dabas katastrofu gadījumos. Ietver evakuācijas mācības, pirmās palīdzības darbnīcas un pašsaglabāšanās apmācības.	Stiprināta sadarbība starp neatliekamās palīdzības dienestiem un izglītības iestādēm. Uzlabotas gatavības un reaģēšanas stratēģijas skolās.	defensa.gob.es

LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZPRATNES UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU JOMĀ TURCIJĀ

3.tabula

Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Turcijā

Nosaukums / Prakse, īstenošanas periods	Īss prakses apraksts	Atziņas / Ietekme	Avoti / Papildu informācija
AFAD zemestrīces simulācijas kravas auto 2022- turpinās	Mobilais simulators, kas ļauj iedzīvotājiem izjust zemestrīces scenāriju, veicinot katastrofu izpratni.	Dalībnieki apgūst pareizu rīcību zemestrīces laikā, uzlabojot sabiedrības gatavību.	https://www.afad.gov.tr/mobil-deprem-simulasyon-merkezleri
Skolās balstīta katastrofu izglītības programma	MEB un AFAD izstrādāta programma, kas nodrošina katastrofu izglītību un praktiskus vingrinājumus skolās.	Skolēni apgūst dzīvības glābšanas pamatiemaņas un reakcijas iemaņas katastrofu gadījumos.	https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_11/23173639_afetbilincidop.pdf

2023- turpinās			
AFAD katastrofu izpratnes apmācības	AFAD organizē katastrofu izpratnes apmācības visām sabiedrības grupām, tostarp PIA izglītojamajiem.	Dalībnieki iegūst zināšanas par sagatavošanos, rīcību katastrofas laikā un pēc tās.	https://www.afad.gov.tr/egi-timler https://www.afad.gov.tr/afadem
2022- turpinās			
Drupu simulācijas stacija	Stacija, kas imitē sabrukušas ēkas, māca brīvprātīgajiem un glābējiem par drošību, izdzīvošanas zonām, upuru meklēšanu un incidentu pārvaldību.	Dalībnieki apgūst, kā droši piekļūt drupām, izvērtēt struktūras riskus un veikt glābšanu.	https://www.instagram.com/p/DHVVZ070uNe7/?igsh=MW1iaG53Zm9zeWprYg==
Turpinās			
Ugunsgrēka simulācijas stacija	Praktiskas apmācības stacija, kur dalībnieki apgūst ugunsdzēsamo aparātu, šļūteņu, segas u.c. lietošanu un reaģēšanas tehnikas.	Uzlabotas ugunsdrošības iemaņas un pareiza aprīkojuma izmantošana ārkārtas situācijās.	https://www.instagram.com/denizli_buyuksehir_itfaiyesi?igsh=NGs4ano0eWJkMGMx
Turpinās			
Kāpšanas tornis un augstuma apmācību stacija	Simulācijas stacija augstuma glābšanai un virvju operācijām dažādu sagatavotības līmeņu dalībniekiem.	Pilnveidotas tehniskās prasmes vertikālās glābšanas jomā un komandas sadarbība.	https://www.instagram.com/p/DHVVZ070uNe7/?igsh=MW1iaG53Zm9zeWprYg==
Turpinās			
Aizas un alas glābšanas stacija	Imitē glābšanu no akā vai alā, pievēršot uzmanību gāzu briesmām un aizsargaprīkojuma nepieciešamībai.	Stiprināti drošības protokoli, samazinot risku neapmācītam personālam.	https://www.instagram.com/p/DHVVZ070uNe7/?igsh=MW1iaG53Zm9zeWprYg==
Turpinās			
Vētras simulācijas stacija	Stacija, kas simulē spēcīgus vējus un vētras, lai izglītotu par ekstrēmo laikapstākļu riskiem.	Uzlabota sabiedrības izpratne par vētru briesmām un drošības pasākumiem.	https://www.afetegitimmerk-ezi.com/firtina-simulasyon-sistemi/
Turpinās			

LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZPRATNES UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU JOMĀ ISLANDĒ

4.tabula

Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Islandē

Nosaukums / Prakse, īstenošanas periods	Īss prakses apraksts	Atziņas / Ietekme	Avoti / Papildu informācija
Kultūras mantojuma aizsardzības apmācības plūdu gadījumā 2023	Blue Shield Iceland sadarbībā ar Reikjavīkas pilsētas vēstures muzeju organizēja divu dienu kursu par rīcību plūdu gadījumā un kultūras vērtību saglabāšanu. Kursā muzeja darbinieki tika apmācīti, kā organizēt un praktizēt muzeja priekšmetu glābšanu plūdu situācijā.	Šis pirmais kultūras mantojuma aizsardzības kurss Islandē uzsvēra nepieciešamību plānot un praktizēt katastrofu gadījumu scenārijus kultūras vērtību aizsardzībai. Tas iedrošināja citas institūcijas veidot līdzīgas gatavības programmas.	https://theblueshield.org/inaugural-cultural-protection-course-held-in-iceland/
Masveida negadījuma mācību trauksme Islandes ziemeļrietumos 2024	2024. gada maijā Islandes ziemeļrietumos notika plaša mēroga mācību trauksme, kas imitēja autobusa un trīs vieglo automašīnu sadursmi ar 24 cietušajiem. Mācībās piedalījās vietējā policija, neatliekamās palīdzības medmāsas, ātrās palīdzības dienesti un Islandes Ziemeļu veselības aprūpes iestāde (HSN).	Mācības uzsvēra koordinētas un profesionāli apmācītas reaģēšanas nozīmi masveida negadījumos. Uzlabota starpiestāžu sadarbība un gatavība sarežģītu ārkārtas situāciju pārvaldībā.	https://island.is/en/o/hsn/news/co-ordinated-and-well-trained-responses-are-important-hsn-in-northwest

Islande Sarkanā Krusta pirmās palīdzības un glābšanas apmācību programmas 2023-2024	Islandes Sarkanais Krusts piedāvā vairākas pirmās palīdzības un glābšanas apmācību programmas: 1. "Bjargvættir" – pirmā palīdzība jauniešiem vecumā no 12 līdz 16 gadiem. 2. 4 un 12 stundu pirmās palīdzības kursi personām no 14 gadu vecuma. 3. Drošības un glābšanas kursi peldētāvu glābējiem, ietverot glābšanu, pirmo palīdzību un drošības iemaņas.	Programmas veicinājušas sabiedrības izpratni un gatavību ārkārtas situācijām, nodrošinot dalībniekiem būtiskas dzīvības glābšanas prasmes. Jauniešu programmas veicina agrīnu iesaisti kopienas drošībā.	https://www.raudikrossinn.is/english/about-us/courses-and-events/basic-course-safety-and-rescue-part-1-and-2-english/ https://www.raudikrossinn.is/english/about-us/courses-and-events/
--	--	--	--

LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZPRATNES UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU JOMĀ KIPRĀ

5.tabula

Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Kiprā

Nosaukums / Prakse, īstenošanas periods	Īss prakses apraksts	Atziņas / Ietekme	Avoti / Papildu informācija
Katastrofu izglītības integrēšana skolās 2021- turpinās	Iniciatīva ietver katastrofu gatavības izglītības integrēšanu skolu mācību saturā, tostarp mācību trauksmes, informatīvās kampaņas un pirmās palīdzības apmācības. Programmu vada Izglītības ministrija un Kipras Civilās aizsardzības dienests.	Agrīna izglītība par katastrofām uzlabo reakcijas ātrumu un lēmumu pieņemšanu reālās ārkārtas situācijās. Skolas, kas piedalījās programmā, ziņo par izglītojamo pārliecības pieaugumu rīcībā ārkārtas gadījumos.	https://www.moec.gov.cy/en/
Kopienas apmācības programma katastrofu gatavībai 2023- turpinās	Kipras Sarkanā Krusta un citu brīvprātīgo organizāciju vadīta programma, kas nodrošina CPR, ugunsdrošības un plūdu reaģēšanas seminārus pilsētās un lauku apvidos.	Palielināts gatavības līmenis, īpaši neaizsargāto iedzīvotāju vidū. Dalībnieki izjūt lielāku pārliecību savās reaģēšanas prasmēs ārkārtas situācijās.	https://www.redcross.org.cy/
UNESCO katedra katastrofu riska mazināšanā – EUC 2025	Akadēmiskais centrs, kas veicina pētniecību un politikas dialogu katastrofu riska mazināšanas jomā.	Stiprināta nacionālā un reģionālā akadēmiskā kapacitāte DRR atbalstam un ieguldījumam politikas veidošanā.	https://euc.ac.cy/en/unesco-chair-mar25/

LABĀS PRAKSES KATASTROFU IZPRATNES UN DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMJU JOMĀ UKRAINĀ
6.tabula
Labās prakses katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju jomā Ukrainā

Nosaukums / Prakse, īstenošanas periods	Īss prakses apraksts	Atziņas / Ietekme	Avoti / Papildu informācija
Katastrofu riska mazināšana PIA mācību saturā 2023-2024	Katastrofu riska mazināšanas (DRR) un ārkārtas situāciju reaģēšanas moduļu integrēšana PIA programmās, koncentrējoties uz praktiskām prasmēm augsta riska nozarēs (piemēram, būvniecība, lauksaimniecība).	Uzlabota izglītojamo gatavība, īpaši augsta riska apvidos. PIA apmācība veicina noturīgāku darbaspēku ārkārtas situācijās.	UNICEF Ukraine VET Program
PIA pedagogu apmācība reaģēšanai krīzes situācijās 2022-2023	Specializētas apmācības PIA pedagogiem, lai viņi varētu mācīt katastrofu gatavību, reaģēšanu un atveseļošanu. Uzsvērs uz krīzes reaģēšanas integrāciju tehniskajā izglītībā.	Pedagogi ir labāk sagatavoti sniegt izglītojamiem zināšanas par katastrofu reaģēšanu. Pedagogi ziņo arī par paaugstinātu pārliecību ārkārtas situācijās.	UNDP Ukraine Education Resilience
Mobilās katastrofu gatavības vienības PIA izglītojamajiem 2023	Mobilās vienības, kas sniedz katastrofu gatavības apmācību PIA izglītojamajiem, koncentrējoties uz praktiskām dzīvības glābšanas prasmēm, piemēram, pirmo palīdzību, ugunsdrošību un evakuācijas mācībām.	Mobilās vienības veiksmīgi sasniedza attālas PIA iestādes un neaizsargātas sabiedrības grupas, paplašinot katastrofu gatavības apmācību tvērumu.	IOM Ukraine Crisis Response
Psihiskās veselības izpratnes integrēšana katastrofu apmācībā 2023	Psihiskās veselības izglītības iekļaušana katastrofu apmācībā, sagatavojot PIA izglītojamus izprast krīžu psiholoģisko ietekmi un sniegt atbalstu pēc katastrofām.	Programma veicināja izglītojamo labbūtību un lielāku uzmanību psihiskajai veselībai ārkārtas situāciju gatavības ietvaros.	WHO Ukraine Mental Health Initiative
Sadarbība ar vietējām kopienām katastrofu gatavības jomā 2023	PIA iestāžu un vietējo kopienu organizāciju sadarbība, veidojot katastrofu gatavības plānus, pielāgotus vietējiem riskiem (piemēram, plūdi, ugunsgrēki).	Stiprinātas kopienu saites un nodrošināta izglītojamo izpratne par vietējiem riskiem. Šī sadarbības pieeja palielināja kopienu noturību.	UNDP Ukraine Resilience Partnership

3. SADAĻA: MĀCĪBU IESPĒJAS

Pieaugošās ievainojamības apstākļos attiecībā uz katastrofām Eiropas Savienība atzīst katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju pilnveides fundamentālo nozīmi visās sabiedrības grupās. Gatavība nav tikai valsts iestāžu atbildība — tajā jāiesaistās arī medijiem, izglītības iestādēm, jaunatnes organizācijām, uzņēmumiem un pašiem iedzīvotājiem. Jaunākie Eurobarometra pētījumu rezultāti liecina, ka līdz 2024. gadam gandrīz puse eiropiešu uzskata, ka viņiem nav pietiekamas informācijas par katastrofu riskiem, bet ievērojama sabiedrības daļa izsaka vajadzību pēc daudz visaptverošākas informācijas, lai efektīvi sagatavotos ārkārtas situācijām (Eiropas Komisija, 2024).

Lai mazinātu šos trūkumus, būtiski ir veicināt gatavības kultūru, kas ietver dažādas mācību iespējas, piemēram, seminārus, darbnīcas un universitāšu kursus, īpaši pielāgotus profesionālās izglītības un apmācības (PIA) izglītojamajiem, plašākai sabiedrībai un migrantu kopienām. ES uzsver, ka šajos sagatavotības pasākumos ir būtiski atzīt un integrēt vienlīdzības aspektus attiecībā uz neaizsargātām grupām, piemēram, sievietēm, bērniem un personām ar invaliditāti, lai nodrošinātu, ka neviens netiek atstāts novārtā (Eiropas Komisija, 2024).

Šajā sadaļā tiks aplūkotas dažādas mācību iespējas, kas pieejamas katrā no partnervalstīm kopš 2022. gada, izceļot to ieguldījumu noturīgu kopienu veidošanā un indivīdu iedrošināšanā aktīvai iesaistei katastrofu gatavības un reaģēšanas pasākumos.

LATVIJA

Latvijā Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums uzsver katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju nozīmi visiem iedzīvotājiem. Saskaņā ar likuma VII nodaļas 23. pantu visiem iedzīvotājiem jānodrošina piekļuve informācijai šajā jomā (Latvijas Republikas Saeima, 2022). Ministru kabineta noteikumi Nr. 716 nosaka obligātās izglītības prasības, paredzot civilās aizsardzības tematu integrēšanu augstākās, vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu mācību saturā (Latvijas Republikas Ministru kabinets, 2022).

Galvenie noteikumi ietver:

- Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldības tematu iekļaušanu mācību priekšmetā “Cilvēkdrošība” 3., 6., 9. un 12. klasē.
- Obligātā mācību kursa “Civīlā aizsardzība” ieviešanu visās augstākās izglītības iestādēs.
- Civilās aizsardzības apmācību prasības personām, kuras strādā paaugstināta riska objektos, tai skaitā objektos, kuros ir izstrādāti civilās aizsardzības plāni.

Augstākās izglītības iestādēs šī apmācība tiek organizēta salīdzinoši augstā līmenī, un kursu apjoms nedrīkst būt mazāks par 1,5 ECTS kredītpunktiem. Šāda struktūra ļauj augstskolām un koledžām novirzīt vairāk resursu efektīvu apmācību programmu īstenošanai. Tomēr mācību materiālu kvalitāte joprojām tiek uzskatīta par problemātisku (Latvijas glābšanas un neatliekamās palīdzības dienesti, 2023).

Viena no būtiskākajām pieejamajām mācību resursu iniciatīvām ir angļu valodā izstrādātā brošūra “Ko darīt krīzes gadījumā”, ko izstrādājusi Aizsardzības ministrija sadarbībā ar citām institūcijām. Šis informatīvais materiāls, kura pirmā versija tika publicēta 2019. gadā un atjaunināta 2024. gadā, ir paredzēts, lai palīdzētu iedzīvotājiem sagatavoties iespējamām krīzes situācijām. Tāpat, pateicoties Eiropas Komisijas Civilās aizsardzības finanšu instrumenta finansētajam projektam “Track1”, ir izstrādāti visaptveroši mācību materiāli augstākās izglītības iestādēm, pašvaldību civilās aizsardzības komisijām un

citām iesaistītajām pusēm (Eiropas Komisija, 2022). Šie materiāli veicina praktisko apmācību un sabiedrības informētības palielināšanu par sabiedrības drošības jautājumiem.

SPĀNIJA

Spānijā profesionālās izglītības un apmācības (PIA) pedagogiem un izglītojamajiem ir pieejamas dažādas izglītības programmas, kursi un apmācību resursi. Šo iniciatīvu mērķis ir stiprināt katastrofu izpratni un attīstīt prasmes ārkārtas situāciju novēršanā un reaģēšanā.

Tiek īstenotas vairākas ārkārtas situāciju un pirmās palīdzības apmācību programmas, kurās viena no nozīmīgākajām ir Spānijas Sarkanā Krusta piedāvātā. Specializēti pirmās palīdzības kursi apmāca iedzīvotājus un brīvprātīgos ārkārtas situāciju gadījumos, aptverot cietušo novērtēšanu, dzīvības uzturēšanas pamatelementus un defibrilatoru lietošanu, sadarbojoties arī ar dažādiem drošības dienestiem.

Nacionālā civilās aizsardzības skola nodrošina specializētas apmācības profesionāļiem un brīvprātīgajiem ārkārtas situāciju vadībā, katastrofu plānošanā un rīcības protokolu izstrādē. Tās mērķis ir sagatavot sabiedrību un ārkārtas dienestus efektīvai reaģēšanai uz dabas katastrofām un negadījumiem.

Tiešsaistes apmācību platforma ārkārtas situāciju jomā (AEMET) piedāvā kursus par ekstrēmu laikapstākļu vadību un katastrofu riska mazināšanu. Šie kursi nodrošina rīkus laikapstākļu brīdinājumu interpretēšanai un lēmumu pieņemšanai ārkārtas situācijās.

Papildus tam dažas pašvaldības attīsta savas preventīvas ievirzes programmas. Piemēram, Monsonā pašvaldība sadarbībā ar Aragonas Sabiedrības veselības ģenerāldirektorātu īsteno programmu “Juega, Vive” (Spēlē, Dzīvo), kas vērsta uz jauniešiem vecumā no 13 līdz 18 gadiem. Šī iniciatīva veicina veselīgus paradumus ar sporta palīdzību un stiprina noturību nelabvēlīgās situācijās, vienlaikus novēršot atkarības un riskantu uzvedību.

Savukārt Kartahenā profesionālās izglītības centrs CIFP Hespérides sadarbojas ar pilsētas ugunsdzēsības dienestu, piedāvājot praksē balstītas mācības, kurās dalībnieki piedalās operatīvajās aktivitātēs kopā ar profesionāļiem, gūstot tiešu pieredzi ārkārtas situāciju pārvaldībā.

TURCIJA

Turcijā tiek piedāvātas dažādas mācību iespējas, lai veicinātu katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmju apguvi profesionālās izglītības audzēkņiem, plašākai sabiedrībai un migrantu/diasporas kopienām:

AFAD un Nacionālās izglītības ministrijas (MEB) sadarbība: profesionālajās skolās tiek organizētas katastrofu izpratnes apmācības un trauksmes mācības. Tēmas ietver būtiskas zināšanas par katastrofām, ugunsdzēsības iemaņas, pirmo palīdzību un meklēšanas un glābšanas tehnikas.

AFAD katastrofu izpratnes apmācības: sabiedrībai tiek nodrošinātas bezmaksas apmācības, kurās piedalās arī migranti. Tās aptver gatavību katastrofām, rīcību katastrofas laikā un atveseļošanās posmu pēc tās.

Pašvaldību katastrofu apmācību programmas: vietējās pašvaldības, īpaši reģionos ar augstu zemestrīču risku, organizē katastrofu izglītības programmas iedzīvotājiem, tostarp migrantiem.

Universitāšu kursi un sertifikācijas programmas: piemēram, Boğaziçi Universitāte piedāvā katastrofu pārvaldības sertifikātu programmas studentiem un profesionāļiem.

Tiešsaistes platformas: AFAD “Katastrofu akadēmija” piedāvā plašai auditorijai tiešsaistes kursus par katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmēm.

Katastrofu apmācības migrantiem: migrantiem, kas dzīvo Turcijā, tiek organizētas īpašas apmācības, lai palīdzētu sagatavoties ārkārtas situācijām.

Mācību iespējas diasporas kopienām: katastrofu izpratnes programmas tiek piedāvātas arī Turcijas pilsoņiem, kuri dzīvo ārzemēs, un diasporas kopienām.

Šīs apmācības notiek dažādos formātos – klātienē, tiešsaistē, semināru vai sertifikācijas programmu veidā. Šīs izglītības iniciatīvas palīdz dalībniekiem sagatavoties katastrofām un apgūt būtiskas dzīvības glābšanas prasmes.

ISLANDE

Islandē mācību iespējas katastrofu un civilās aizsardzības jomā tiek netieši veicinātas, pateicoties notiekošajām profesionālās izglītības un mūžizglītības reformām. Pēc Izglītības reformas Baltās grāmatas publicēšanas 2014.gadā Islandes Izglītības ministrija sadarbībā ar Islandes Rūpniecības federāciju un Pašvaldību savienību uzsāka stratēģiska ietvara izstrādi, lai stiprinātu profesionālās izglītības un apmācības (PIA) kvalitāti un pieejamību. Šo reformu mērķis ir padarīt PIA redzamāku un pievilcīgāku, uzlabot piekļuvi praksēm, paplašināt karjeras konsultāciju pakalpojumus un palielināt elastību izglītojamiem lauku apvidos.

Lai arī katastrofu tematikai veltītas programmas PIA jomā vēl nav plaši ieviestas, reformu vide ļauj pakāpeniski iekļaut tādas tēmas kā darba drošība, gatavība ārkārtas situācijām un vides noturība — īpaši tādās nozarēs kā būvniecība, veselības aprūpe un tūrisms.

Papildus tam Islandes publiskās augstskolas, tostarp Islandes Universitāte un Reikjavīkas Universitāte, piedāvā kursus un pētniecības iniciatīvas vides zinātnē, sabiedrības veselībā un klimata riska pārvaldībā, tādējādi stiprinot katastrofu izpratnes kompetences valsts līmenī.

Mūžizglītības centri visā Islandē piedāvā mērķtiecīgas apmācības pieaugušajiem, īpaši lauku reģionos, fokusējoties uz ilgtspējīgas attīstības un noturības veidošanas praksi, kas saskan ar civilās aizsardzības mērķiem.

KIPRA

Kipras Cilvēkresursu attīstības pārvaldes (HRDA) piedāvātās mācību iespējas ietver darbnīcas un sertificētas apmācības katastrofu noturības, zaļo prasmju un ārkārtas situāciju protokolu jomā. Kipras Produktivitātes centrs (CPC) atbalsta mūžizglītību vides gatavības jomā, īpaši vēršoties pie vecāka gadagājuma darbiniekiem.

Valsts universitātes, tostarp Kipras Universitāte un Eiropas Universitāte Kipra, savās sabiedrības veselības, vides zinātnes un inženierzinātņu studiju programmās iekļauj ar katastrofām saistītus moduļus.

UKRAINA

Kopš 2022. gada **Ukrainā** ir ieviests plašs mācību iespēju klāsts, kas vērsts uz katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmju attīstīšanu profesionālās izglītības un apmācības (PIA) izglītojamiem, plašākai sabiedrībai, migrantiem un diasporas kopienām.

Viena no nozīmīgākajām iniciatīvām ietver noturības apmācības, ko profesionāli eksperti īsteno izglītības darbiniekiem, tostarp PIA pedagogiem, ar mērķi uzlabot viņu spēju atbalstīt izglītojamās ārkārtas situācijās. Kā norādīts Natan Relief novērtējumos, pedagogi ir būtiski uzlabojuši savas prasmes krīžu pārvaldībā un izglītojamo labbūtības veicināšanā stresa situācijās.

Vēl viens nozīmīgs piemērs ir Krīžu līderības programma (Crisis Leadership Program – CLP), kas nodrošina līderības prasmju attīstību pirmajiem reaģētājiem, tostarp tiem, kuri strādā PIA iestādēs. Saskaņā ar Humanitārās līderības centra dokumentāciju, programma ir ievērojami stiprinājusi dalībnieku līderības spējas, uzlabojot to efektivitāti krīzes situāciju pārvaldībā.

2024.gada jūnijā tika ieviesta augsta līmeņa darbnīca humānās palīdzības profesionāļiem, lai attīstītu sarunu vešanas prasmes katastrofu situācijās. Kā norāda Kolektīvās humānās sarunvedības centrs (CCHN), dalībnieki ziņoja par būtisku prasmju uzlabojumu sarunu taktikā, kas pielietojama katastrofu scenārijos.

Papildus tam tika īstenotas garīgās veselības un psihosociālā atbalsta (MHPSS) apmācības pedagogiem un sociālajiem darbiniekiem. Šo apmācību mērķis bija nodrošināt profesionāļus ar nepieciešamajām prasmēm, lai sniegtu atbalstu ārkārtas situācijās. Saskaņā ar starptautiskiem novērtējumiem, apmācības būtiski uzlabojušas dalībnieku spēju reaģēt uz psihiskās veselības vajadzībām krīzes laikā.

2023.gadā tika īstenotas arī darbnīcas par katastrofu riska mazināšanas stratēģijām, vērstas uz PIA izglītojamiem un plašāku sabiedrību. Kā norādīts Humanitārās līderības akadēmijas sniegtajos datos, dalībnieki izrādīja ievērojami lielāku informētību un gatavību iespējamām katastrofu riskiem.

Kopienās balstītas katastrofu gatavības apmācības tika īstenotas, lai paaugstinātu noturību, īpaši iesaistot vietējos iedzīvotājus, tostarp migrantus un diasporas pārstāvjus. Šī iniciatīva palīdzēja stiprināt kopienu tīklus un uzlabot vispārējās katastrofu reaģēšanas spējas, kā to apstiprina Starptautiskais Migrācijas politikas attīstības centrs (ICMPD).

2024.gada aprīlī tika organizētas darbnīcas, kas veltītas videi nodarītajam kaitējumam, ko izraisījis ilgstošais karš, īpaši koncentrējoties uz katastrofu reakcijas stratēģiju izstrādi. Saskaņā ar Nacionālo akadēmiju ziņojumiem, dalībnieki guvuši padziļinātu izpratni par vides izaicinājumiem un atbilstošām rīcībām.

Turklāt tika īstenotas iniciatīvas, kas vērstas uz Ukrainas diasporas iesaisti katastrofu pārvaldībā, organizējot dažādas apmācības un darbnīcas. Kā norāda Migrācijas politikas institūts, šīs aktivitātes veicinājušas labāku sadarbību starp diasporas kopienām un vietējiem katastrofu reaģēšanas pasākumiem.

4. SADAĻA: DEZINFORMĀCIJAS UN MĪTU ANALĪZE

Mūsdienu digitālajā laikmetā dezinformācija un mīti par katastrofu gatavību rada būtiskus izaicinājumus izglītībā un sabiedrības reaģēšanas stratēģijās. Šo maldīgo priekšstatu novēršana ir būtiska sabiedrības drošības un noturības stiprināšanai. Partneri no dažādām valstīm ziņojuši par izplatītākajiem mītiem un dezinformāciju savos reģionos, uzsverot šo nepatieso naratīvu potenciālos riskus sagatavotības centieniem. Partneru valstu identificēto mītu analīze iezīmē steidzamu nepieciešamību cīnīties pret dezinformāciju un uzlabot sabiedrības informētību un reaģēšanas spējas katastrofu situācijās.

Tādas valstis kā Ukraina, Islande, Latvija, Turcija, Kipra un Spānija ir ziņojušas par izplatītiem mītiem, kas traucē efektīvai katastrofu sagatavotībai. Šie uzskati būtiski kavē gan izglītības procesu, gan kopienu spēju rīkoties krīzes situācijās, tādējādi apdraudot sabiedrības drošību un noturību. Tālāk apskatīta izplatītāko mītu analīze:

Slimību uzliesmojumu neizbēgamība un fatālisms

Ukrainā izplatīti naratīvi, kas attēlo slimību uzliesmojumus katastrofu laikā kā neizbēgamus, veicina fatālismu un attur no preventīviem pasākumiem. Līdzīgi Latvijā pastāv maldīgs uzskats, ka lielas katastrofas ir rets gadījums, tādējādi samazinot sabiedrības motivāciju gatavoties un veicinot pašapmierinātību.

Neuzticēšanās palīdzības organizācijām

Ukrainā apsūdzības pret tādām organizācijām kā Sarkanā Krusta Starptautiskā komiteja (ICRC) par piespiedu evakuācijām veicina sabiedrības neuzticību un apgrūtina sadarbību katastrofu seku likvidācijā. Līdzīga situācija ir arī Kiprā, kur sabiedrības uzticība iestādēm tika mazināta dezinformācijas dēļ par novēlotu reaģēšanu mežu ugunsgrēku laikā.

Klimata pārmaiņu noliegšana un sazvērētības teorijas

Latvijā sastopami uzskati, ka klimata pārmaiņas un dabas katastrofas ir valdības sazvērētību rezultāts, kur “ķīmiskās strīpas” (chemtrails) tiek minētas kā pseidozinātnisks skaidrojums vides izmaiņām. Šāda pieeja kavē sabiedrības spēju objektīvi vērtēt riskus un attur no preventīvas plānošanas.

Maldi par drošību katastrofu laikā

Daudzās valstīs pastāv mīti par pareizu rīcību katastrofu laikā. Piemēram, tiek uzskatīts, ka stāvēšana durvju ailē zemestrīces laikā ir droša, lai gan eksperti iesaka patverties blakus masīvam galdam. Turcijā izplatīti līdzīgi mīti par zemestrīču drošību, kas norāda uz nepilnīgu izpratni par efektīviem drošības pasākumiem.

Islandē bieži sastopami maldīgi uzskati par rīcību zemestrīču un vulkānu izvirdumu gadījumā. Pastāv izplatīts mīts, ka Islande nepārtraukti atrodas uz lielu vulkānu izvirdumu sliekšņa. Lai gan valsts tiešām regulāri piedzīvo vulkānisko aktivitāti (piemēram, Fagradalsfjall 2021–2024), vairums izvirdumu ir lokalizēti un rūpīgi uzraudzīti. Tāpat tiek maldīgi uzskatīts, ka katra zemestrīce nozīmē tuvojošos izvirdumu, lai gan lielākoties tās ir normālas tektoniskās kustības. Šīs kļūdainās interpretācijas bieži veicina sensacionāla mediju atspoguļošana un nepārbaudīta informācija sociālajos tīklos, īpaši TikTok, Twitter (X) un Facebook. Daļa iedzīvotāju kļūdaini uzskata, ka viņu ēkas var sabrukt zemestrīces laikā, neskatoties uz stingrajām seismiskajām būvnormatīvām. Lai gan ēku struktūra parasti ir droša, nepiestiprināti priekšmeti

un mēbeles joprojām rada risku. Iestādes iesaka sabiedrībai sagatavot ārkārtas somas un iegaumēt vienkāršus rīcības protokolus, piemēram, “Noliecies, Aizsedzies, Turi”.

Uzskats par paredzamību un kontroli

Pastāv mīti, ka katastrofas, piemēram, zemestrīces, ir precīzi paredzamas vai ka nelielas zemestrīces “izlādē” spriegumu un novērš lielāku notikumu. Šāda izpratne attur no preventīvas rīcības un rada ilūziju, ka pasīva gaidīšana ir pietiekama.

Sabiedrības priekšstatu un ārkārtas apmācību trūkums

Kipras aptauju dati rāda, ka daļa iedzīvotāju uzskata, ka zina, kā rīkoties ārkārtas situācijās, taču balstās uz intuīciju, nevis strukturētu izglītību. Tas atklāj būtisku iztrūkumu katastrofu izpratnē vairākās partnervalstīs un akcentē vajadzību pēc mērķtiecīgām apmācību programmām.

Maldinoši ārkārtas rīcības protokoli

Nepatiesa informācija par pareizu rīcību katastrofu laikā var novest pie dzīvībai bīstamām situācijām. Piemēram, izplatīts ir mīts, ka viesuļvētras laikā jāver vaļā logi vai ka braukšana caur applūdušiem ceļiem ir droša. Šādi uzskati nopietni apdraud dzīvības.

Atbildības sadalījums katastrofu sagatavotībā

Vairākās partnervalstīs dominē priekšstats, ka tikai iestādēm ir jāsagatavojas katastrofām. Patiesībā individuālā un kopienu līmeņa gatavība ir būtiska. Šis nepareizais priekšstats kavē kolektīvo noturību un veicina pārmērīgu paļaušanos uz dienestiem, nevis pašu iniciatīvu un pašpietiekamību.

5. SADAĻA: NORMATĪVO AKTU UN POLITIKAS ANALĪZE

Pēdējos gados katastrofu gatavības integrēšana normatīvajos aktos un politikās ir kļuvusi par būtisku priekšnoteikumu noturības stiprināšanai visā Eiropas Savienībā. ES uzsver, ka gatavības aspektiem jābūt integrētiem visās politikās un darbībās, īpašu uzmanību pievēršot drošības un gatavības uzlabošanai dažādos normatīvajos ietvaros. Jaunās politikas, likumi un regulējumi būtiski ietekmē gan fizisko, gan juridisko personu atbildību katastrofu sagatavotības un reaģēšanas jomā.

Šajā sadaļā tiks apskatīti būtiskākie civilās aizsardzības plāni un normatīvie akti katrā no partnervalstīm, izceļot sabiedrības locekļiem noteiktās lomas praktiskās katastrofu gatavības un noturības stiprināšanā.

Lai arī tiek atzīta koordinētu pasākumu un ES direktīvu, piemēram, Kritisko subjektu noturības direktīvas (CER) un Tīklu un informācijas sistēmu drošības direktīvas (NIS2), nozīme, šajā sadaļā galvenā uzmanība tiks pievērsta nacionālo normatīvo ietvaru analīzei.

LATVIJA

Latvijas civilās aizsardzības sistēma ir būtiska valsts drošības sistēmas sastāvdaļa. Tā efektīvi koordinē resursus un kapacitātes starp civilajām un militārajām institūcijām, veidojot visaptverošu valsts aizsardzības stratēģiju. Valsts drošība tiek nodrošināta valsts un sabiedrības kopdarbībā, aizsargājot valsts neatkarību, konstitucionālo kārtību un stabilitāti (Nacionālās drošības likums, 2022). Civilā aizsardzība ietver dažādu pasākumu kopumu – organizatorisku, inženiertehnisku, finanšu, izglītības un zinātnisku – ar mērķi aizsargāt cilvēkus, vidi un īpašumu katastrofu vai apdraudējuma gadījumos.

Galvenais normatīvais akts, kas regulē civilo aizsardzību Latvijā, ir Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums, kas stājās spēkā 2016. gada 1. oktobrī un ir būtiski grozīts, tostarp 2023.gada 30. jūnijā. Likums nosaka dažādu civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldības subjektu kompetenci, uzlabojot drošības pasākumu efektivitāti cilvēku un vides aizsardzībai.

Civilās aizsardzības pārvaldība Latvijā organizēta trīs līmeņos: valsts, reģionālajā un vietējā līmenī:

- Valsts līmenī par civilās aizsardzības stratēģiju atbild Ministru prezidents. Dažādas ministrijas un valsts institūcijas sadarbojas tās ieviešanā. Būtiska loma ir Krīzes vadības padomei, kas koordinē reaģēšanu ārkārtas situācijās. Padomes darbu administratīvi nodrošina Krīzes vadības padomes sekretariāts. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) nodrošina ugunsdzēsību un glābšanu, savukārt Civilās aizsardzības operatīvās vadības centrs koordinē operatīvos procesus katastrofu gadījumos;
- Reģionālajā līmenī pašvaldības izstrādā un īsteno savām teritorijām pielāgotus civilās aizsardzības plānus, sadarbojoties ar pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisijām. Reģionālās VUGD struktūrvienības nodrošina neatliekamo reaģēšanu;
- Vietējā līmenī pašvaldības izpilda augstāka līmeņa plānos noteiktos uzdevumus. Katru pašvaldību pārstāv glābšanas darbu vadītājs, kurš vada reaģēšanu katastrofas gadījumā. Vietējie operatīvie dienesti, sabiedriskās organizācijas un NVO sadarbojas sabiedrības gatavības uzlabošanai, bieži sadarbībā ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

VUGD sadarbībā ar citām iestādēm izstrādā Valsts civilās aizsardzības plānu. Iekšlietu ministrija katru gadu izvērtē šī plāna īstenošanu un līdz 1.maijam iesniedz informatīvo ziņojumu Ministru kabinetam. Ja nepieciešams, ministrija izstrādā grozījumus plānam.

Galvenās Valsts civilās aizsardzības plāna sastāvdaļas ietver:

- Identificētie apdraudējumi;
- Riska novērtējumi;
- Koordinācijas sistēmas katastrofu gadījumā;
- Nacionālā agrīnās brīdināšanas sistēma un tās savietojamība;
- Krīzes komunikācijas procedūras;
- Starptautiskās un humānās palīdzības sadarbības mehānismi;
- Latvijas valstspiederīgo evakuācijas procedūras ārzemēs;
- Protokoli militāra iebrukuma un ārkārtas situāciju gadījumos;
- Notikumu vadības struktūra;
- Plānotās civilās aizsardzības mācības.

Pašvaldību domēm savi civilās aizsardzības plāni jāapstiprina vismaz reizi četros gados. Vietējās civilās aizsardzības komisijas var ierosināt grozījumus šajos plānos. Uz paaugstinātas bīstamības objektiem attiecināmie uzņēmumi ir atbildīgi par savas civilās aizsardzības plāna apstiprināšanu reizi četros gados (Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums, 2023).

Valsts un pašvaldību iestādes organizē apmācības un mācības civilās aizsardzības jomā. Juridiskas personas var organizēt starpinstitūciju mācības, iesaistot dažādas valsts struktūras. Šīs plānošanas un praktiskās apmācības ir būtiskas katastrofu gatavības uzlabošanai un koordinētai reaģēšanai ārkārtas situācijās (Civilās aizsardzības mācības un sabiedrības informēšana, 2025). Mācības tiek iedalītas atbilstoši līmenim:

- Vietējā līmeņa mācības notiek reizi trijos gados;
- Reģionālā līmeņa mācības – reizi četros gados;
- Valsts līmeņa mācības – reizi četros gados;
- Starptautiskās mācības – sadarbības un savietojamības testēšanai.

SPĀNIJA

Spānijā katastrofu sagatavotību un informētību par ārkārtas situācijām atbalsta stabils normatīvais regulējums, kas nosaka pamatus riska novēršanai, pārvaldībai un mazināšanai.

Vispirms jānorāda, ka, lai gan normatīvie akti nav tieši vērsti uz profesionālo izglītību un apmācību (PIA), katastrofu izpratne Spānijā galvenokārt balstās uz Nacionālās civilās aizsardzības sistēmas likumu Nr. 17/2015 (pieņemts 2015. gada 9. jūlijā), kas nosaka pamatus ārkārtas situāciju novēršanai un pārvaldībai (Boletín Oficial del Estado, 2015). Šis likums gan nav specifiski orientēts uz PIA, taču tajā noteiktais vispārējais regulējums veicina katastrofu tematikas iekļaušanu izglītībā.

Tāpat nozīmīga ir Nacionālās civilās aizsardzības stratēģija (2019), kas identificē galvenos draudus un riskus valstī, kā arī nosaka to pārvaldības vadlīnijas. Nacionālais klimata pārmaiņu pielāgošanās plāns (PNACC) integrē katastrofu riska mazināšanas principus izglītības politikā (Spānijas Ekoloģiskās pārejas ministrija, 2021).

Fokusējoties tieši uz izglītības jomu, svarīga loma ir Organiskajam likumam Nr. 3/2020 (LOMLOE), kas uzsver vides izglītības un ilgtspējības nozīmi, veicinot kompetenču attīstību katastrofu novēršanā (Boletín Oficial del Estado, 2020). LOMLOE nostiprina nepieciešamību skolās iekļaut mācību saturu par drošību, riska pārvaldību un klimata pārmaiņām.

Papildus tam Karaliskajā dekrētā Nr. 157/2022 ir noteikts, ka drošības un riska novēršanas apmācība ir obligāta vispārējā vidējā izglītībā, tai skaitā profesionālajā izglītībā. Šis regulējums nodrošina, ka skolēni iegūst būtiskas zināšanas, lai rīkotos droši un efektīvi ārkārtas situācijās.

Kopumā šie tiesību akti veido juridisko pamatu, lai katastrofu sagatavotības temati tiktu integrēti Spānijas izglītības sistēmā, tostarp PIA jomā, tādējādi stiprinot izglītojamo drošības izpratni un noturību.

TURCIJA

Turcijā ir izveidots visaptverošs normatīvais regulējums katastrofu pārvaldībā, kas ietver vairākus būtiskus likumus un noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt efektīvu sagatavotību, reaģēšanu un atjaunošanos katastrofu gadījumos.

Viens no galvenajiem tiesību aktiem ir Likums Nr.5902, kas nosaka Katastrofu un ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūras (AFAD) struktūru un atbildības jomas. Šis likums definē AFAD būtisko lomu katastrofu pārvaldības koordinēšanā valsts līmenī.

Papildus tam Likums Nr. 7269, sākotnēji pieņemts 1959. gadā, nosaka pasākumus un palīdzības veidus katastrofās, kas ietekmē sabiedrisko dzīvi. Šis normatīvais akts koncentrējas uz katastrofu novēršanu un riska mazināšanu, kā arī sniedz pamatu atbalstam pēc katastrofu notikumiem.

Vēl viens nozīmīgs likums ir Likums Nr. 6306, kas attiecas uz teritoriju pārveidi, kuras atzītas par bīstamām katastrofu risku dēļ. Tas uzsver pilsētvides pārveides nozīmi un ēku atjaunošanu, kas ir pakļautas augstam riskam, tādējādi veicinot preventīvu pieeju katastrofu riska samazināšanai pilsētās.

Svarīga loma katastrofu pārvaldībā ir arī vietējai pārvaldei, ko regulē Likums Nr.5216 par metropoles pašvaldībām un Likums Nr.5393 par pašvaldībām. Šie likumi nosaka pašvaldību atbildību katastrofu pārvaldības stratēģiju īstenošanā savās teritorijās.

Lai uzlabotu gatavību un reaģēšanu, Turcijā ir izstrādāti vairāki nacionāla un vietēja līmeņa katastrofu plāni. Turcijas katastrofu reaģēšanas plāns (TAMP) kalpo par pamatu koordinācijai valsts mērogā pirms katastrofas, tās laikā un pēc tās. Provincēs izstrādātie katastrofu reaģēšanas plāni ir saskaņoti ar nacionālajām stratēģijām un pielāgoti konkrētām teritorijām. Papildus tiem Provincēs izstrādātie riska mazināšanas plāni (ĪRAP) identificē potenciālos katastrofu riskus reģionālā līmenī un nosaka preventīvus pasākumus šo risku mazināšanai.

Normatīvais regulējums ietver arī noteikumus ārkārtas situāciju un civilās drošības jomā. Katastrofu un ārkārtas situāciju pārvaldības noteikumi nosaka procedūras rīcībai katastrofu un ārkārtas gadījumos, nodrošinot sistemātisku pieeju. Turcijas ēku zemestrīču regulējums (2018) nosaka tehniskos principus būvju konstrukciju drošības nodrošināšanai zemestrīču gadījumos. Tāpat Noteikumi par ārkārtas situācijām darbavietās nosaka, ka darba devējiem jāizstrādā ārkārtas rīcības plāni darbinieku drošības nodrošināšanai, savukārt Noteikumi par drošību saistībā ar bīstamām vielām un rūpnieciskajiem negadījumiem regulē rīcības kārtību ķīmiskajās un industriālajās teritorijās.

Turcijas normatīvais regulējums, kurā ietilpst likumi un katastrofu plāni, piemēram, AFAD, TAMP un ĪRAP, ir izstrādāts, lai uzlabotu koordināciju un skaidri definētu atbildību katastrofu sagatavotībā, reaģēšanā un atjaunošanā. Tomēr šīs sistēmas efektivitāte lielā mērā ir atkarīga no indivīdu un visas sabiedrības aktīvas iesaistes un atbildības apzināšanās katastrofu pārvaldībā.

ISLANDE

Islandē katastrofu un civilās aizsardzības jomu regulē stabils tiesiskais un institucionālais ietvars, kas uzsver gatavību, riska novērtēšanu un koordinētu reaģēšanu. Sistēmas pamatu veido Civilās aizsardzības likums Nr. 82/2008, kurš nosaka Civilās aizsardzības un ārkārtas situāciju pārvaldības departamenta (DCPEM) izveidi un nosaka nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa institūciju atbildību. Likums paredz regulārus, konkrētiem apdraudējumiem pielāgotus riska novērtējumus un kontingences (rīcības) plānu izstrādi gan valsts, gan pašvaldību līmenī. Pašvaldību likums papildus nostiprina pašvaldību lomu, uzliekot tām pienākumu izstrādāt vietējos ārkārtas situāciju plānus, kas saskaņoti ar valsts stratēģijām.

DCPEM darbojas Islandes Valsts policijas komisāra pārraudzībā un kalpo kā centrālā koordinējošā institūcija ārkārtas situācijās. Tā ievēro daudzapdraudējumu pieeju un cieši sadarbojas ar zinātniskajām institūcijām, piemēram, Islandes Meteoroloģisko dienestu un Islandes Universitāti. Šī sadarbība ļauj pārvaldīt agrīnās brīdināšanas sistēmas, koordinēt starpiestāžu rīcību un nodrošināt skaidru sabiedrisko komunikāciju krīzes situācijās.

Islandes katastrofu pārvaldības politika praksē ir pārbaudīta dažādos ārkārtas notikumos, tostarp vulkānu izvirdumos un ekstrēmos laikapstākļos. Praksē izmantotie mehānismi ietver brīdinājumus reāllaikā, izmantojot mobilās lietotnes un medijus, koordinētas evakuācijas, ko vada operatīvie dienesti, kā arī sabiedrisko apdrošināšanu, kas palīdz cietušajiem, kuri zaudējuši īpašumu vai bijuši spiesti evakuēties.

Neskatoties uz šī modeļa stiprajām pusēm, pastāv arī izaicinājumi. Dažos novados, īpaši mazākos vai attālākos, ārkārtas situāciju plāni ir jāatjaunina biežāk. Tāpat joprojām aktuāls ir jautājums par sabiedrības aktīvāku iesaisti regulārās gatavības mācībās, kā arī nepieciešamība stiprināt infrastruktūras noturību lauku reģionos, kur piekļuve un operatīvā reaģēšana var būt apgrūtināta.

KIPRA

Kipras Civilās aizsardzības likums (grozīts 1996. gadā) nodrošina juridisko pamatu civilās aizsardzības aktivitātēm. Galvenās atbildības jomas ietver evakuācijas koordinēšanu, sabiedrības brīdināšanu un apmācību nodrošināšanu. Nacionālie ārkārtas rīcības plāni uzsver riska mazināšanu un sabiedrības drošības nodrošināšanu. Tiesiskais regulējums arī nosaka katastrofu mācību un gatavības pasākumu īstenošanu valsts iestādēs, taču tajā trūkst konkrētu pasākumu profesionālās izglītības un apmācības (PIA) iekļaušanai.

Kipras Republika ievēro arī Eiropas Savienības Civilās aizsardzības mehānisma principus un saskaņo savas nacionālās ārkārtas situāciju stratēģijas ar starptautiskajiem ietvariem, piemēram, Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai. Uzsverot daudzapdraudējumu pieeju, Sendai ietvars aicina dalībvalstis risināt dažādu veidu dabas, tehnoloģiskos un bioloģiskos apdraudējumus, iekļaujot tos integrētās riska pārvaldības stratēģijās. Pēdējos gados Kipras nacionālie ārkārtas rīcības plāni ir atjaunināti, lai atspoguļotu šo pieeju, tostarp iekļaujot klimata pārmaiņu izraisītus un bioloģiskos apdraudējumus. Šī saskaņošana atbalsta sistemātiskāku un iekļaujošāku pieeju katastrofu sagatavotībai un noturības stiprināšanai.

Neskatoties uz šo progresu, joprojām pastāv plaša starp stratēģisko pieeju un tās integrēšanu formālajā profesionālajā izglītībā. Esošie tiesību akti un gatavības protokoli galvenokārt attiecas uz valsts iestādēm, ierēdņiem un operatīvajiem dienestiem, bet tajos ir ierobežota atzinība par PIA pedagogiem vai

izglītojamajiem kā daļu no katastrofu sagatavotības un reaģēšanas sistēmas. Pastāv iespēja izstrādāt īpaši pielāgotus tiesiskos un institucionālos risinājumus, kuros katastrofu izpratne tiktu iekļauta kā neatņemama daļa no profesionālās izglītības politikas.

UKRAINA

Ukrainā katastrofu sagatavotību un reaģēšanu regulē visaptverošs tiesiskais un normatīvais ietvars, kas skaidri nosaka sabiedrības dažādu locekļu lomas un atbildību. Ukrainas katastrofu pārvaldības tiesiskā regulējuma pamatā ir Ukrainas Civilās aizsardzības kodekss, kas pieņemts ar Likumu Nr. 5403-VI 2023.gada 31.martā. Šis normatīvais akts regulē attiecības, kas saistītas ar cilvēku, teritoriju, vides un īpašuma aizsardzību ārkārtas situācijās. Tas nosaka valsts iestāžu pilnvaras un nosaka pilsoņu un organizāciju atbildību katastrofu sagatavotībā un reaģēšanā. Ministru kabinets ir atbildīgs par Valsts tehnogēnās un vides drošības un ārkārtas situāciju komisijas izveidi, kas koordinē katastrofu novēršanu un reaģēšanu valsts līmenī. Reģionālās un vietējās administrācijas veido savas komisijas civilās aizsardzības jomā, pielāgojot gatavības pasākumus konkrēto kopienu vajadzībām. Visiem indivīdiem un juridiskām personām ir pienākums piedalīties civilās aizsardzības pasākumos, ievērojot drošības protokolus un sadarbojoties ar operatīvajiem dienestiem katastrofu laikā.

Būtiska sistēmas sastāvdaļa ir Vienotās valsts civilās aizsardzības sistēmas nolikums, kas noteikts ar Ministru kabineta 2014.gada 9.janvāra lēmumu Nr.11. Šis nolikums nosaka sistēmas struktūru un darbības procedūras. Centrālās izpildinstitūcijas veido funkcionālās apakšsistēmas, sagatavojot savus resursus un personālu efektīvai reaģēšanai ārkārtas situācijās. Vietējās pārvaldes ir atbildīgas par civilās aizsardzības pasākumu īstenošanu savā teritorijā. Uzņēmumiem un organizācijām jāizveido iekšējie civilās aizsardzības dienesti un jāizstrādā ārkārtas rīcības plāni, nodrošinot personāla apmācību ārkārtas gadījumu pārvaldībai.

Ukrainas likums “Par neatliekamo medicīnisko palīdzību” (Likums Nr. 5081-VI, pieņemts 2012.gada 5.jūlijā) regulē neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanu katastrofu laikā, nosakot veselības aprūpes iestāžu un iedzīvotāju pienākumus. Neatliekamās palīdzības dienestiem jānodrošina savlaicīga un kompetenta aprūpe cietušajiem, tostarp pirmā palīdzība un transportēšana uz ārstniecības iestādēm. Pilsoņiem ir pienākums nekavējoties meklēt palīdzību un sniegt precīzu informāciju mediķiem.

Likums “Par iedzīvotāju sanitāro un epidēmisko labklājību” (Likums Nr.4004-XII, pieņemts 1994.gadā) reglamentē sabiedrības veselības aizsardzību ārkārtas situācijās. Valsts institūcijas ir atbildīgas par infekcijas slimību izplatības novēršanu, izmantojot uzraudzību un kontroles mehānismus. Vietējās varas iestādes organizē vakcināciju un izplata sabiedrībai veselības informāciju. Darba devējiem un izglītības iestādēm ir jānodrošina higiēnas prasību ievērošana un atbalsts kontaktpersonu izsekošanai epidēmiju gadījumā.

Likums “Par kodolenerģijas izmantošanu un radiācijas drošību” (Likums Nr. 39/95-VR, pieņemts 1995.gada 8.februārī) nosaka radiācijas drošības pārvaldību. Atbildīgās regulējošās iestādes kontrolē kodoliekārtu darbību, lai nodrošinātu atbilstību drošības standartiem un sagatavotību iespējamiem radiācijas incidentiem. Kodoliekārtu operatoriem jāīsteno stingri drošības pasākumi, jāveic regulāras mācības un jāizstrādā reaģēšanas plāni. Iedzīvotāji tiek informēti par aizsardzības pasākumiem un rīcību radiācijas apdraudējuma gadījumā.

Turklāt Nacionālais rīcības plāns ANO Drošības padomes rezolūcijas Nr. 1325 “Sievietes, miers un drošība” īstenošanai (2020–2025) uzsver sieviešu lomu mieru un drošības veicināšanā, tostarp katastrofu pārvaldībā. Valsts institūcijām tiek ieteikts iesaistīt sievietes lēmumu pieņemšanā saistībā ar riska mazināšanu un reaģēšanas stratēģijām. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas saņem atbalstu sieviešu

iesaistes veicināšanai noturības veidošanas un miera uzturēšanas iniciatīvās. Starptautiskie partneri tiek aicināti sadarboties projektos, kas stiprina sieviešu lomu katastrofu riska zonās, tādējādi palielinot sabiedrības noturību.

Visbeidzot, Valsts ārkārtas reaģēšanas plāns, pieņemts ar Ministru kabineta 2018. gada 14. marta lēmumu Nr.223, nosaka koordinētas rīcības procedūras valsts un vietējo iestāžu līmenī. Centrālās institūcijas nodrošina stratēģisko vadību, resursu sadali un nacionāla līmeņa koordināciju, savukārt vietējās pašvaldības īsteno ārkārtas pasākumus, organizē evakuāciju un nodrošina iedzīvotāju drošību savās teritorijās. Operatīvie dienesti veic meklēšanas un glābšanas darbus, sniedz medicīnisko palīdzību un īsteno katastrofu seku mazināšanas pasākumus.

6. SADAĻA: PIEKĻUVE DIASPORAS KOPIENĀM

Mūsdienu savstarpēji saistītajā pasaulē ir būtiski nodrošināt, lai izglītības resursi un civilās aizsardzības plāni būtu pieejami arī diasporas un migrantu kopienām. Šajā sadaļā tiks izvērtēts, cik efektīvi šie resursi atbilst to personu vajadzībām, kuras dzīvo ārpus savas izcelsmes valsts. Galvenie aspekti ietver valodu pieejamību un kultūras atbilstību, kas ir būtiski, lai izprastu, cik lielā mērā šīs kopienas spēj piekļūt katastrofu sagatavotības iniciatīvām un gūt no tām labumu. Analizējot šos faktorus partnervalstīs, šīs sadaļas mērķis ir identificēt diasporas kopienām pieejamības stiprās puses un pilnveidojamās jomas.

LATVIJA

Izvērtējot izglītības resursu un civilās aizsardzības plānu pieejamību diasporas un migrantu kopienām, atklājas būtiskas nepilnības, kas var kavēt efektīvu sagatavotību katastrofām un reaģēšanu uz tām. Lai arī normatīvie akti, kas attiecas uz diasporas un migrantu kopienām, vietnē likumi.lv ir pieejami arī angļu valodā, daudzi būtiski resursi joprojām nav pieejami citās valodās ārpus latviešu.

Lai gan daži materiāli, piemēram, brošūra “Rīcība krīzes gadījumā” ir tulkoti angļu valodā, daudzi būtiski dokumenti ir pieejami tikai latviski. Šāds tulkojumu trūkums var radīt nopietnus šķēršļus katastrofu gadījumā, jo efektīvai reaģēšanai un drošībai nepieciešama savlaicīga un precīza informācija. Piemēram, ārkārtas situāciju protokolu vai civilās aizsardzības pasākumu izpratne var būt apgrūtināta tiem, kuri nepārvalda latviešu valodu, izraisot neskaidrību un potenciāli dzīvībai bīstamas situācijas krīzes laikā.

Tīmekļvietne “112 Latvia” un tai pievienotā lietotne ir izveidotas, lai sniegtu būtisku palīdzību ārkārtas situācijās. Lai arī šos resursus atbalsta valsts, tajos galvenokārt tiek nodrošināta informācija latviešu un angļu valodā. Šis ierobežojums var radīt šķēršļus kopienas locekļiem, kuri nepārvalda šīs valodas, tostarp personām ar daudzveidīgu valodu fonu. Iedzīvotāji, kas pieder pie īpaši neaizsargātām grupām, ārkārtas situācijās var palikt bez atbilstoša atbalsta vai informācijas.

Lai risinātu šīs problēmas, būtiski ir uzlabot informācijas pieejamību visiem diasporas un migrantu kopienu pārstāvjiem. To var panākt, tulkojot svarīgākos dokumentus vairākās valodās un nodrošinot, ka katastrofu sagatavotības materiāli atbilst konkrētu kopienu kultūras kontekstam. Sabiedrības iesaiste un atgriezeniskā saite var būtiski palīdzēt identificēt diasporas kopienu vajadzības un veicināt iekļaujošāku pieeju civilās drošības izglītībai.

Centieni uzlabot valodas pieejamību un kultūras atbilstību izglītības resursos var stiprināt diasporas un migrantu kopienu spēju sagatavoties ārkārtas situācijām un efektīvi rīkoties katastrofu gadījumos. Šāda pieejamība ir būtiska noturīgas sabiedrības veidošanai, kurā ikvienam ir iespēja saņemt informāciju, kas nepieciešama viņa drošībai un labklājībai neatkarīgi no valodas vai kultūras piederības.

SPĀNIJA

Pētījumi par izglītības pieejamību migrantu un diasporas kopienām Spānijā izceļ vairākus būtiskus izaicinājumus un ieteikumus. Valodas barjeras un kultūras atšķirības rada nozīmīgus šķēršļus integrācijai, kas prasa pielāgotas mācību programmas, mācību materiālus un metodoloģijas (García & Martínez, 2003; Ruiz, 2006).

Tiesiskais un politikas ietvars migrantu izglītībā prasa uzmanību, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi un iespējas (Muñoz, 2014). Pedagogiem nepieciešama atbilstoša sagatavošana, lai viņi varētu risināt migrantu izglītojamo daudzveidīgās vajadzības un veicināt starpkultūru dialogu (Llorent Bedmar, 2013). Tiek ieteikts mācību saturā un skolas materiālos iekļaut izglītojamo izcelsmes valstu kultūras elementus, lai uzlabotu pašvērtējumu un sekmes (Llorent Bedmar, 2013).

Papildus tam, valodas atbalsta nodrošināšana un mūžizglītības iespēju piedāvājums ir būtiski sekmīgi integrācijai (Muñoz, 2014). Efektīvu izglītības politiku izstrādei migrantu un diasporas kopienām Spānijā nepieciešama visaptveroša pieeja, kurā iesaistītas valsts institūcijas, starptautiskās organizācijas un nevalstiskās organizācijas.

TURCIJA

Turcijā ir panākts būtisks progress katastrofu izglītībā, tomēr joprojām pastāv izaicinājumi saistībā ar diasporas un migrantu kopienu piekļuvi šiem resursiem.

Galvenie katastrofu izglītības sniedzēji Turcijā ir Katastrofu un ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra (AFAD), kas organizē apmācības katastrofu izpratnes veicināšanai un piedāvā gan tiešsaistes, gan klātienes mācības. Būtisku lomu spēlē arī Turcijas Sarkanā pusmēness organizācija (Kızılay), kas nodrošina pirmās palīdzības un katastrofu pārvaldības apmācības, kā arī īsteno humanitāros projektus, kas īpaši paredzēti migrantiem. Papildus tam pašvaldības un nevalstiskās organizācijas (NVO) rīko kopienu līmeņa apmācības un informatīvas sesijas, kas vērstas uz migrantu auditoriju.

Neskatoties uz šiem centieniem, valodas barjeras joprojām rada būtiskus sarežģījumus, jo lielākā daļa apmācību notiek turku valodā. Tādēļ katastrofu izglītības materiāli migrantiem ir nepietiekami pieejami tādās valodās kā arābu, angļu vai persiešu. Lielākā daļa tiešsaistes resursu ir pieejami tikai turku valodā, ar ierobežotu tulkojuma atbalstu, kas apgrūtina migrantu piekļuvi būtiskai informācijai.

Vēl viens būtisks jautājums ir kultūras atbilstība — izglītojošais saturs galvenokārt ir izstrādāts vietējiem iedzīvotājiem. Šī pieeja mazina katastrofu izglītības efektivitāti migrantu kopienās, jo mācību saturs bieži neņem vērā kultūras daudzveidību.

Lai risinātu šīs problēmas un uzlabotu pieejamību, ir ierosināti vairāki risinājumi. Īpaši svarīga ir valodas atbalsta uzlabošana — AFAD, Turcijas Sarkanajam pusmēnesim un NVO vajadzētu piedāvāt vairāk materiālu arābu, angļu, persiešu un franču valodā. Vizualizētu un videomateriālu izstrāde varētu palīdzēt arī tiem migrantiem, kuriem ir ierobežotas lasītprasmes.

Būtiska ir arī kultūras pielāgošana un kopienas pieejas ieviešana praktiskās apmācībās. Katastrofu izglītības programmas būtu jāpārveido tā, lai tās atbilstu migrantu kopienu kultūras īpatnībām. Kopienas līderu un brīvprātīgo no migrantu vidus iesaiste apmācību organizēšanā var veicināt iekļaujošāku vidi un uzlabot izpratni.

Tāpat svarīgi ir veicināt vietējo pašvaldību un NVO iesaisti. Pašvaldībām būtu jāizstrādā migrantiem pielāgoti katastrofu sagatavotības plāni un jāuzsāk daudzvalodu informēšanas kampaņas. Ir svarīgi nodrošināt, ka migranti ir informēti par evakuācijas punktiem un procedūrām, lai uzlabotu viņu drošību.

Kopsavilkumā — valodas barjeras, kultūras neatbilstība un citi pieejamības ierobežojumi šobrīd mazina katastrofu izglītības efektivitāti diasporas un migrantu kopienām Turcijā. Lai veidotu iekļaujošāku un pieejamāku katastrofu izpratnes programmu, ir jāievieš plašāki tulkojumu risinājumi, kopienu līmeņa iniciatīvas un mobilās izglītības pieejas.

ISLANDE

Islandē piekļuve informācijai par katastrofu sagatavotību diasporas un migrantu kopienām arvien biežāk kļūst par prioritāti civilās aizsardzības sistēmas ietvaros. Ņemot vērā pieaugošo ārvalstnieku un sezonas darbinieku skaitu — īpaši tūrismā, zivsaimniecībā un būvniecībā — vienlīdzīgas piekļuves nodrošināšana drošības informācijai ir būtiska. Civilās aizsardzības un ārkārtas situāciju pārvaldības departaments (DCPEM), kas darbojas Islandes Valsts policijas komisāra pārraudzībā, ir centrālā institūcija sabiedriskajā komunikācijā ārkārtas situācijās, un tas ir veicis pasākumus, lai izplatītu būtiskus paziņojumus un brīdinājumus vairākās valodās.

Brīdinājumi reāllaikā, piemēram, tie, kas izplatīti ar Safe Travel lietotni un oficiālajām tīmekļvietnēm, bieži ir pieejami angļu valodā līdzās islandiešu valodai, tādējādi sasniedzot plašu nedzimtās valodas runātāju auditoriju. Tomēr informācijas pieejamība citās diasporas kopienās bieži lietotajās valodās — piemēram, poļu, lietuviešu vai taji — joprojām ir ierobežota un ir uzlabojama. Turklāt, lai arī ārkārtas situāciju informācija parasti ir skaidra un savlaicīga, tā ne vienmēr ņem vērā dažādo kopienu kultūras kontekstu vai saziņas paradumus.

Pašvaldību aktivitāte migrantu iedzīvotāju iesaistē vietējā līmeņa ārkārtas plānošanā ir nevienmērīga. Dažos reģionos vietējās varas iestādes un civilās aizsardzības komitejas sadarbojas ar kopienu organizācijām, lai veicinātu izpratni un līdzdalību katastrofu sagatavotības iniciatīvās, taču tas vēl nav vispārpieņemta prakse visā valstī. Pieaug arī atziņa par nepieciešamību ieviest iekļaujošas mācības un daudzvalodu sabiedriskās izglītības kampaņas, lai labāk iesaistītu migrantu kopienas civilās drošības plānošanā.

Islande ir izveidojusi stabilu pamatu pieejamai katastrofu komunikācijai, īpaši digitālo rīku un institucionālās koordinācijas jomā. Taču, lai pilnībā apmierinātu savas daudzveidīgās sabiedrības vajadzības, ir nepieciešami papildu soļi valodu iekļaušanas, kultūras atbilstības un diasporas grupu aktīvas iesaistes nodrošināšanai katastrofu sagatavotības un reaģēšanas procesos.

KIPRA

Lielākā daļa civilās aizsardzības resursu Kiprā ir pieejami tikai grieķu valodā, kas būtiski ierobežo pieejamību migrantu un diasporas kopienām. Lai gan daži ārkārtas brīdinājumi tiek izplatīti divās valodās (grieķu/angļu), mācību materiāli un drošības plāni bieži nav pielāgoti kultūras ziņā un netiek tulkoti plaši lietotajās migrantu valodās, piemēram, arābu vai tagalu valodā.

Nevalstiskās organizācijas (NVO) dažkārt aizpilda šo plaisu, sniedzot tulkojumus vai mācības, tomēr sistemātiska, valdības vadīta iekļaušana joprojām ir ierobežota. Diasporas kopienu iekļaušana civilās drošības plānošanā un sagatavotības iniciatīvās prasa koordinētāku pieeju un valsts līmeņa iesaisti.

UKRAINA

Ukrainā valodas pieejamības nodrošināšana ir būtiska efektīvai katastrofu izglītībai un sabiedrības iesaistei. Kā daudzvalodīga valsts Ukraina atzīst ukraiņu valodu par valsts valodu, taču ir oficiāli atzītas arī mazākumtautību valodas, tostarp romu, krimas tatāru, ungāru un gagaūzu valoda. Šī valodu

daudzveidība uzsver nepieciešamību nodrošināt izglītības materiālus un drošības plānus vairākās valodās, lai visi sabiedrības locekļi varētu tos saprast un aktīvi iesaistīties.

Tādas organizācijas kā CLEAR Global ir atzinušas valodas būtisko nozīmi krīzes situāciju komunikācijā. Tās mobilizējušas brīvprātīgos tulkotājus, lai nodrošinātu būtisku informāciju dažādās valodās, tā pārvarot komunikācijas barjeras un sniedzot bēgļiem un migrantiem nepieciešamo informāciju viņiem saprotamā valodā.

Tomēr Ukrainas kara skarto personu integrācija uzņemtajās valstīs bieži saskaras ar nopietnām valodas grūtībām, kas var ierobežot piekļuvi būtiskiem pakalpojumiem un informācijai. Nepieredzējuši, neapmācītu neformālo tulku izmantošana var novest pie pārpratumiem, kas uzsver profesionālu tulkošanas un mutiskās tulkošanas pakalpojumu steidzamu nepieciešamību.

Svarīga loma ir arī kultūras atbilstībai, īpaši atbalstot diasporas un migrantu kopienas. Diasporas organizācijas šajā ziņā ir īpaši nozīmīgas, jo tās dziļi pārzina savas kopienas kultūras praksi. Šīs organizācijas spēj nodrošināt pakalpojumus, kas atbilst sabiedrības normām un vērtībām. Piemēram, ukraiņu diasporas organizācijas ir spēlējušas būtisku lomu resursu mobilizēšanā un palīdzības sniegšanā nesen ieradušajiem migrantiem, nodrošinot kultūrai atbilstošu un jutīgu pieeju.

Izglītības materiālu veidošana, kas atspoguļo diasporas kopienas kultūras identitāti, uzlabo iesaisti un informācijas uztveri. Tas ietver kultūras tradīciju integrēšanu, valodas saglabāšanu un kopienas saliedētības veicināšanu izglītības programmās. Šāda kultūras integrācija palīdz saglabāt identitāti un piederības sajūtu, kas ir ļoti nozīmīga cilvēku mentālajai un emocionālajai labklājībai pārvietošanās laikā.

Izpratne par konkrēto diasporas un migrantu kopienas vajadzībām ļauj izstrādāt mērķētus resursus, kas risina viņiem specifiskos izaicinājumus. Piemēram, informācijas nodrošināšana par veselības aprūpes, izglītības un nodarbinātības iespējām uzņemtajās valstīs, ņemot vērā kultūras īpatnības, veicina veiksmīgāku integrāciju un uzlabo katastrofu reaģēšanas pasākumu efektivitāti.

Lai uzlabotu šīs jomas, ir izstrādāti vairāki ieteikumi. Viena no būtiskām rīcībām ir diasporas kopienas iesaiste izglītības un drošības materiālu izstrādē, lai nodrošinātu kultūras atbilstību un pieņemamību mērķa grupām. Tāpat ir jāizveido visaptveroši tulkošanas pakalpojumi, piedāvājot rakstisko un mutisko tulkošanu dažādās diasporas valodās, lai informācija būtu pieejama ikvienam.

Vēl viens nozīmīgs ieteikums ir kultūras kompetences apmācība katastrofu reaģēšanas personālam, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti un veicinātu uzticēšanos daudzveidīgās sabiedrības grupās. Visbeidzot, jāizveido pieejami saziņas kanāli dažādās platformās — tostarp sociālajos tīklos, kopienas radio un vietējos pasākumos —, lai nodrošinātu informācijas izplatīšanu kultūras ziņā atbilstošā veidā.

DOKUMENTU ANALĪZES KOPSAVILKUMS

Kartēšanas ziņojuma par informētību par katastrofām un dzīvības glābšanas prasmēm dokumentu analīzes sadaļa sniedz detalizētu pārskatu par katastrofu sagatavotības izglītību un apmācību iniciatīvām vairākās valstīs — tostarp Latvijā, Spānijā, Turcijā, Kiprā, Islandē un Ukrainā — VET-READY projekta ietvaros.

Latvijā katastrofu izglītība ir integrēta izglītības sistēmā dažādos līmeņos, un to regulē stabils normatīvais ietvars, kas nosaka obligāto civilās aizsardzības kursu. Ieviešot tādus moduljus kā “Sabiedrības un cilvēka drošība”, Latvija nodrošina visaptverošu sagatavotību katastrofām skolēnu vidū. Būtiskas iniciatīvas ietver obligāto civilās aizsardzības kursu un inovatīvo mobilo lietotni “112 Latvia”, kas uzlabo piekļuvi neatliekamajai palīdzībai arī personām ar invaliditāti.

Spānijā nav formāla katastrofu izglītības ietvara profesionālās izglītības jomā, tomēr izglītība par drošību tiek veicināta caur vispārējām stratēģijām, piemēram, Darba aizsardzības stratēģiju, valsts attīstības plāniem un starptautiskām vienošanām, piemēram, Sendai ietvarprogrammu, kuras mērķis ir iekļaut katastrofu risku mazināšanu izglītības saturā. Tādi programmu piemēri kā UME apmācības izglītības iestādēs nodrošina būtiskas prasmes reaģēšanai uz katastrofām.

Turcijā katastrofu sagatavotība ir strukturēta caur valsts politiku un plāniem, tostarp Turcijas katastrofu riska mazināšanas plānu (TARAP), kā arī izglītības un vietējās pārvaldes iestāžu sadarbību. AFAD un Izglītības ministrijas nodrošinātās apmācības ietver tādas iniciatīvas kā mobilās zemestrīces simulācijas kravas automašīnas un ugunsdrošības simulācijas stacijas, kas stiprina sabiedrības sagatavotību.

Islandē katastrofu sagatavotību nosaka likumdošana un iestāžu struktūra, ko regulē Civilās aizsardzības likums, nosakot valsts un pašvaldību atbildību riska novērtēšanā un ārkārtas plānošanā. Civilās aizsardzības un ārkārtas situāciju pārvaldības departaments (DCPEM) koordinē starpiestāžu sadarbību un sabiedrisko komunikāciju, izmantojot digitālos rīkus, piemēram, Safe Travel lietotni. Lai gan profesionālās izglītības reforma ir uzlabojusi piekļuvi un kvalitāti, katastrofu tematikas modulis vēl nav sistemātiski integrēts. Ir veikti centieni dezinformācijas apkarošanā, īpaši attiecībā uz zemestrīcēm un vulkānisko aktivitāti, kā arī popularizēti drošības protokoli, piemēram, “Apgulies, piesedzies, tur”.

Diasporas kopienu piekļuve informācijai Islandē ir uzlabojusies — brīdinājumi ir pieejami angļu valodā, taču resursi citās migrantu valodās (piemēram, poļu vai lietuviešu) joprojām ir ierobežoti. Tādas jomas kā kultūras atbilstība, daudzvalodīga informācija un iekļaujošas apmācību iniciatīvas joprojām prasa attīstību.

Kipra katastrofu tematikas izglītību iekļauj plašākās vides un ilgtspējīgas attīstības stratēģijās, lai gan tā vēl nav formāli integrēta profesionālās izglītības programmās. “Izglītība vides un ilgtspējīgas attīstības jomā” (EESD) veicina sabiedrības informētību, bet kopienu līmeņa darbnīcas uzlabo vietējo gatavību.

Ukrainā notiekošais karš izceļ nepieciešamību integrēt katastrofu izglītību profesionālajā izglītībā kā daļu no valsts noturības stratēģijām. Jaunākās politikas un programmas, piemēram, Profesionālās izglītības attīstības stratēģiskais plāns, veicina izglītības sistēmas noturību, katastrofu riska mazināšanu profesionālās izglītības saturā un sabiedrības iesaistes uzlabošanu katastrofu pārvaldībā.

Partnervalstu labās prakses apkopojums papildina šo izpēti, demonstrējot inovatīvas izglītības pieejas, efektīvas apmācības metodes un pielāgojamus modeļus. Šī visaptverošā dokumentu analīze uzsver arvien pieaugošo vajadzību pēc katastrofu izglītības profesionālās izglītības sistēmās visā Eiropā. Tā

veicina noturību un drošību, balstoties uz kopīgām starptautiskām vadlīnijām, vietējo kontekstu izpratni un kopienās balstītu stratēģiju īstenošanu.

OTRĀ DAĻA – LAUKA PĒTĪJUMS

7. SADAĻA: LAUKA APTAUJAS REZULTĀTI

Paralēli dokumentu analīzei partnerība apkopoja un analizēja kvantitatīvos datus, kas iegūti no īpaši izstrādātām anketām. Anketas tika tulkotas partneru valodās, lai nodrošinātu, ka visi dalībnieki tās var aizpildīt. Datu analīzei tika izmantota aprakstošā krusttabulu analīze ar SPSS programmatūras palīdzību, lai izpētītu sakarības un tendences starp dažādiem mainīgajiem. Šī analīze ļāva padziļināti izvērtēt anketā iekļautās galvenās tēmas, nodrošinot niansētu izpratni par dažādu dalībnieku grupu skatījumu un pieredzi.

Katra šī ziņojuma sadaļa koncentrējas uz konkrētu tematisko jomu, piedāvājot detalizētu ieskatu pedagogu, izglītojamo un diasporas dalībnieku atbildēs. Sadalot datus pa grupām, ziņojumā tiek izcelti gan kopējie raksturlielumi šo grupu vidū, gan būtiskas atšķirības, kas var atspoguļot katras grupas unikālo kontekstu vai lomu katastrofu sagatavotības izglītības ietvaros.

Šī salīdzinošā pieeja ļauj identificēt biežākos izaicinājumus un prioritātes, vienlaikus padziļinot izpratni par to, kā katastrofu sagatavotība tiek uztverta, mācīta un pieredzēta dažādos izglītības un kultūras kontekstos. Iegūtie rezultāti sniedz vērtīgas atziņas, kas var kalpot kā pamats mērķētām iniciatīvām, politikas ieteikumiem un efektīvāku, iekļaujošu izglītības stratēģiju izstrādei katastrofu sagatavotības jomā.

Ziņojuma struktūra atbalsta pārdomas, kas balstītas pierādījumos, un plānošanas procesu, ļaujot ieinteresētajām pusēm izdarīt pamatotus secinājumus un izvērtēt šo rezultātu nozīmi gan vietējā, gan starptautiskā kontekstā. Šī analīze veicina turpmāku dialogu par sabiedrības noturības un sagatavotības stiprināšanu ar izglītības palīdzību, īpašu uzmanību pievēršot dalībnieku daudzveidīgajai pieredzei un reālajiem apstākļiem.

A. DALĪBNIKU PROFILS

A1. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGU PROFILS

Datu analīze, kas iegūta no 155 profesionālās izglītības un apmācības (PIA) pedagogu izlases sešās Eiropas valstīs — Spānijā, Turcijā, Latvijā, Kiprā, Ukrainā un Islandē — sniedz vispārēju pārskatu par viņu profilu, pieredzi un iesaisti katastrofu sagatavotības izglītībā. Dzimumu sadalījuma ziņā kopējā izlase ir salīdzinoši līdzsvarota, ar nelielu sieviešu pārsvaru (85 sievietes un 68 vīrieši), taču starp valstīm novērojamas būtiskas atšķirības. Spānijā izteikts vīriešu vairākums (18 vīrieši un 9 sievietes), kamēr Turcijā, Latvijā, Kiprā un Islandē dominē sievietes (piemēram, Turcija: 16 sievietes pret 4 vīriešiem; Latvija: 16 sievietes un 12 vīrieši). Šīs atšķirības var atspoguļot konkrētās valsts specifiku attiecībā uz piekļuvi vai noturību PIA pedagogu profesijā. Divi respondenti izvēlējās savu dzimumu nenorādīt.

Runājot par darba pieredzi, visvairāk pārstāvēta ir pedagogu grupa ar vairāk nekā piecu gadu darba stāžu (46,5 %). Latvijā šī kategorija ir visizteiktākā — 22 no 28 pedagogiem (78,6 %) norāda uz vairāk nekā piecu gadu pieredzi, tai seko Turcija (75 %) un Islande (32 %). Savukārt Kipra uzrāda pretēju tendenci

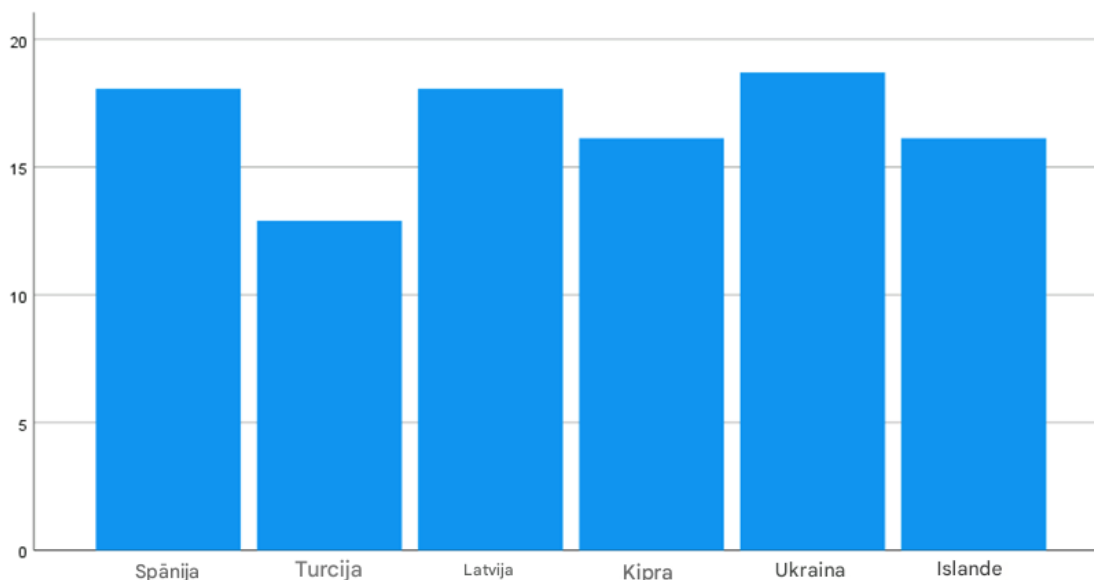
— 12 pedagogiem (48 %) ir mazāk nekā viena gada pieredze, kas, iespējams, saistāma ar nesenu darbinieku atjaunošanu vai jaunu speciālistu piesaistes politiku.

Attiecībā uz konkrētu pieredzi katastrofu sagatavotības izglītībā novērojamas ievērojamas atšķirības starp valstīm. Ukrainā (28 no 29 pedagogiem) un Latvijā (26 no 28) ir ļoti augsts iesaistes līmenis šajā jomā, savukārt Spānijā vērojams pretējs profils — 18 no 28 pedagogiem (64 %) norāda, ka nav mācījuši šīs tēmas. Islandē (23 no 25) un Kiprā (14 no 25) ir augsts iesaistes līmenis, kas var liecināt par spēcīgāku šīs tēmas iekļaušanu mācību programmās vai lielāku institucionālo izpratni.

Personīgā pieredze ar katastrofām ir ļoti izplatīta — 84,5 % respondentu (131 no 155) ir piedzīvojuši kādu ārkārtas situāciju. Īpaši izceļas Islande, kur visi pedagogi (25 no 25) ziņo par šādu pieredzi, seko Ukraina (27 no 29) un Latvija (26 no 28). Viszemākais īpatsvars ir Spānijā (17 no 28). Visbiežāk minētie katastrofu veidi ir pandēmijas, zemestrīces, ugunsgrēki, kā arī dažos gadījumos — vulkāna izvirdumi un viesuļvētras. Islandes gadījumā bieži minētas kombinētas pieredzes, piemēram, “zemestrīce; vulkāns; ugunsgrēks”, kas atspoguļo tās unikālo ģeoloģisko kontekstu.

Visbeidzot, analizējot profesionālās pieredzes jomas, kas saistītas ar katastrofu sagatavotību, izceļas “reaģēšana ārkārtas situācijās un pirmā palīdzība” — šis aspekts ir dominējošs tādās valstīs kā Spānija (18 atzīmes), Turcija (10) un Kipra (10). Savukārt Latvija un Ukraina demonstrē daudzveidīgākus profilus, iekļaujot arī riska novērtēšanu un evakuācijas procedūras, kas liecina par visaptverošāku pieeju katastrofu pārvaldības apmācībai. Tas var būt saistīts ar nesenām valsts politikas iniciatīvām vai traumatiskiem nacionāla mēroga notikumiem, kas ietekmējuši apmācību prioritātes.

1. attēls: PIA pedagogu ģeogrāfiskā izcelsme (%)

A2. PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMO PROFILS

Izglītojamo izlasi veido 254 dalībnieki no piecām valstīm, kur izteikti dominē sieviešu atbildes (177), kam seko vīriešu atbildes (76), bet viens dalībnieks identificējies ar citu dzimumu. Šis dzimumu nelīdzsvarotības raksturojums ir vienots visās valstīs, īpaši izteikts tādās valstīs kā Turcija, kur sieviešu izglītojamo skaits ir īpaši augsts.

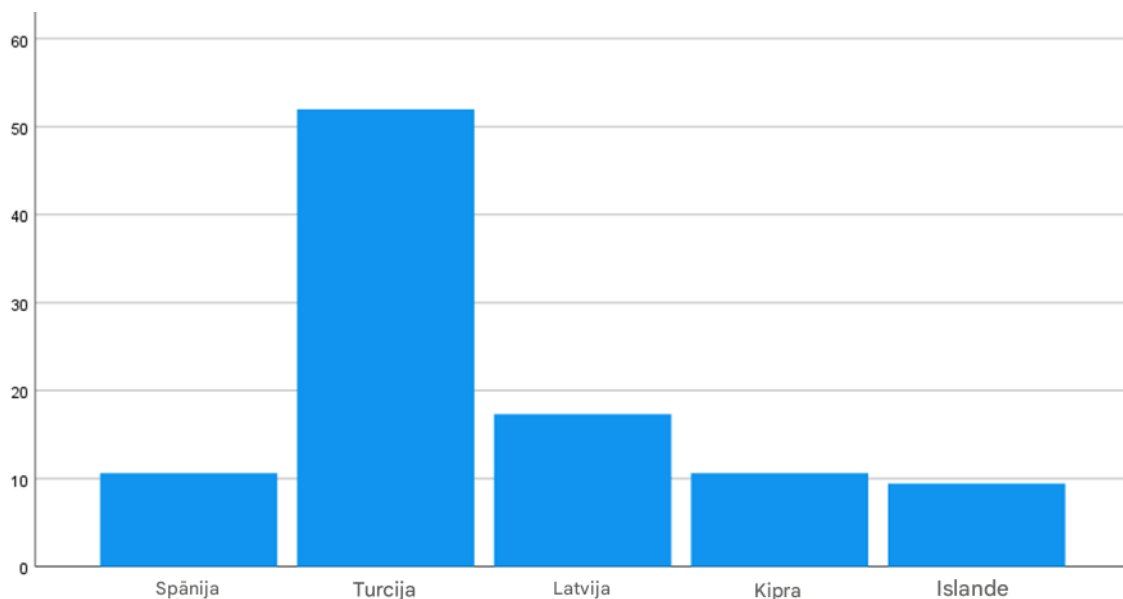
Vecuma ziņā pārliecinošs vairākums pārstāv jaunāko vecuma grupu (123), un, vecumam pieaugot, dalībnieku skaits ievērojami samazinās, kas norāda, ka izlase galvenokārt pārstāv jaunus izglītojamos.

Attiecībā uz pieredzi ar katastrofām ievērojama daļa izglītojamo (208) ziņo, ka ir piedzīvojuši vismaz vienu katastrofu, salīdzinot ar tikai 46, kuri to nav pieredzējuši, kas liecina par augstu tiešas saskarsmes līmeni ar katastrofām visās valstīs. Analizējot piedzīvoto katastrofu veidus, visbiežāk minētie ir pandēmijas un zemestrīces, bieži kombinācijā ar citiem notikumiem, piemēram, plūdiem, ugunsgrēkiem vai industriāliem negadījumiem. Daži izglītojamie ir pieredzējuši īpaši sarežģītas situācijas, kur vienlaikus notikušas vairākas apdraudējuma formas (piemēram, pandēmija, zemestrīce, ugunsgrēks un plūdi), kas atklāj plašu un daudzslāņainu risku pieredzi.

Šie dati atklāj gan līdzības, gan zināmas atšķirības starp valstīm attiecībā uz saskarsmi ar katastrofām, taču kopumā tie norāda uz jaunu, pārsvarā sieviešu auditoriju, kurai jau ir zināma — tieša vai netieša — pieredze ar dažāda veida katastrofu ietekmi.

2. attēls: Izglītojamo ģeogrāfiskā izcelsme (%)

A3. APTAUJĀ SASNIEGTĀS DIASPORAS DALĪBNIKU PROFILS PARTNERVALSTĪS

Datu kopa ietver 136 dalībniekus, pievēršoties galvenajiem demogrāfiskajiem rādītājiem, piemēram, dzimumam, vecumam, pieredzei ar katastrofām un sastapto katastrofu veidiem. Dzimumu sadalījumā dominē vīrieši, ar mazāku sieviešu īpatsvaru un gandrīz nemaz nebināru personu. Tas norāda uz dzimumu nelīdzsvarotību diasporā, ko, iespējams, ietekmē kultūras vai sociālie faktori.

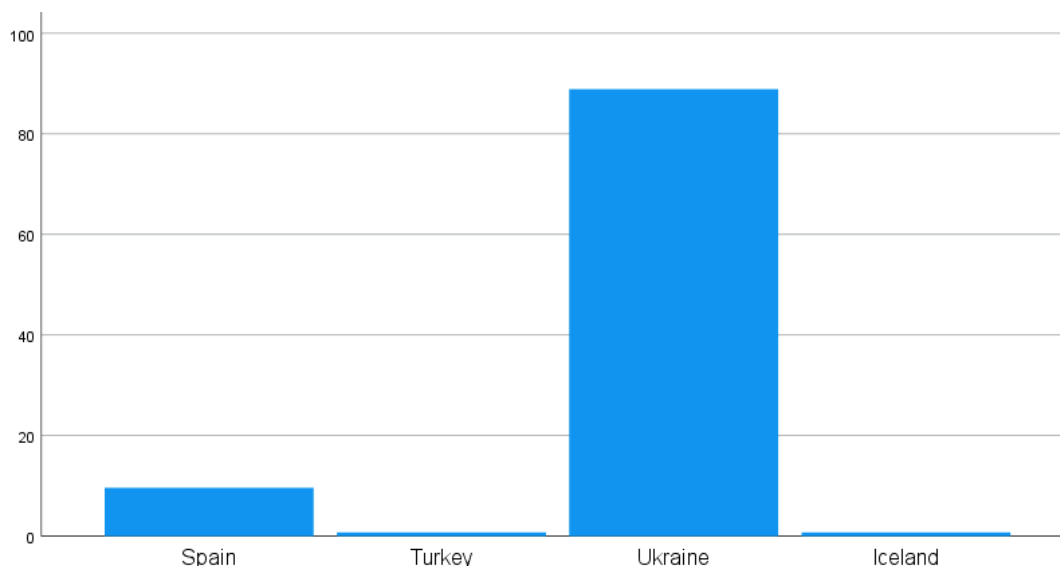
Vecuma sadalījums rāda, ka diaspora galvenokārt sastāv no jauniešiem un pusmūža cilvēkiem, lielākajai daļai esot vecumā no 18 līdz 40 gadiem. Šai demogrāfiskajai grupai, visticamāk, ir specifiskas vajadzības un pieredze saistībā ar katastrofu sagatavotību.

Lielākā daļa diasporas pārstāvju ir piedzīvojuši vismaz vienu katastrofu, kas uzsver šīs grupas sagatavotības nozīmi. Visbiežāk minētās katastrofas ir pandēmijas, zemestrīces, plūdi un industriālas avārijas. Tas liecina par plašu ievainojamību spektru diasporas vidū, kas prasa visaptverošu pieeju katastrofu sagatavotībai, ņemot vērā dažādos riskus, ar kuriem šie cilvēki saskaras.

Kopsavilkumā diasporas kopiena ir daudzveidīga pēc vecuma, dzimuma un pieredzes ar katastrofām, kas prasa pielāgotas sagatavotības programmas, kuras atbilst šīs grupas specifiskajām vajadzībām un izaicinājumiem.

3. attēls: Diasporas ģeogrāfiskā izcelsme (%)

B. PAŠREIZĒJĀS APMĀCĪBU IESPĒJAS

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

Pedagogiem vairākās valstīs ir pieejami dažādi mācību resursi, lai pasniegtu katastrofu sagatavotības tēmas. Saskaņā ar apkopotajiem datiem visizplatītākie resursi ir valdības apmācību programmas, tiešsaistes kursi un institucionālās apmācības. Spānija izceļas ar vislielāko resursu daudzveidību — kopumā minēti 28 resursi. Tie ietver apmācības valdības programmās, tiešsaistes platformas un pašizglītošanos, kas liecina par plašu piekļuvi dažādiem mācību un apmācību veidiem. Tomēr jānorāda, ka daļa šo resursu netiek efektīvi integrēti ikdienas mācību procesā konkrētu izaicinājumu dēļ.

Turcijā pedagogi ziņo par ierobežotāku resursu klāstu — minēti tikai 20 resursi. Lielākā daļa no tiem saistīta ar valdības programmām, jo īpaši ar Katastrofu un ārkārtas situāciju pārvaldības iestādi (AFAD), kurai ir būtiska loma sabiedrības izglītošanā. Latvijā un Kiprā arī ir pieejami izglītības resursi — attiecīgi minēti 28 un 25 resursi —, kuros uzsvēta sociālo tīklu izmantošana un riska novēršanas pieeja, integrējot katastrofu sagatavotības tēmas izglītībā.

Galvenais izaicinājums, ar ko pedagogi saskaras, ir institucionālā atbalsta trūkums katastrofu tematikas mācīšanā. Spānijā 10 no 28 resursiem tieši min institucionālā atbalsta trūkumu kā vienu no galvenajiem šķēršļiem šādu apmācību nodrošināšanai. Tas var ietvert gan oficiāli neizveidotas mācību programmas par katastrofu sagatavotību, gan piemērotu mācību materiālu trūkumu. Turcijā galvenais izaicinājums ir resursu trūkums — šī problēma minēta 8 no 20 gadījumiem. Tas norāda, ka daudziem pedagogiem trūkst materiālu vai infrastruktūras, lai efektīvi integrētu šo tematu mācību saturā. Ukrainā kā būtisks šķērslis tiek minēta arī motivācijas trūkums, kas atspoguļo grūtības pedagogiem iesaistīt izglītojamos šajos jautājumos.

Attiecībā uz konkrētiem izglītības resursiem katastrofu sagatavotībai Spānijas pedagogi īpaši aktīvi izmanto sociālos medijus (26 pieminējumi), lai izplatītu informāciju par rīcību ārkārtas situācijās. Arī Latvijā sociālie tīkli tiek izcelti kā būtisks rīks. Turcijā būtiska loma tiek piešķirta AFAD kā sabiedrības izglītošanas institūcijai, atspoguļojot valdības iniciatīvu nozīmi sabiedrības sagatavošanā. Ukrainā par nozīmīgiem tiek atzīti digitālie informācijas izplatīšanas kanāli un tiešsaistes platformas, kas tiek izmantotas, lai pedagogus un izglītojamos informētu par katastrofu sagatavotību.

Kopsavilkumā, lai gan pedagogiem ir pieejami dažādi izglītības resursi, saglabājas vairāki izaicinājumi. Daudzās valstīs pedagogi saskaras ar šķēršļiem, piemēram, institucionālā atbalsta trūkumu, ierobežotiem resursiem un izglītojamo motivācijas trūkumu, kas apgrūtina katastrofu sagatavotības integrāciju mācību saturā. Neskatoties uz šiem šķēršļiem, digitālās platformas un sociālie tīkli pierāda savu efektivitāti, palīdzot pedagogiem pārvarēt šos ierobežojumus un veicinot informācijas un mācību resursu izplatību. Lai uzlabotu mācību efektivitāti, izglītības politikai būtu jāveicina ciešāka sadarbība starp valsts iestādēm, izglītības iestādēm un pašiem pedagogiem, nodrošinot, ka katastrofu sagatavotība kļūst par neatņemamu izglītības sastāvdaļu visos līmeņos.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Lielākā daļa aptaujāto izglītojamo (aptuveni 71 %) ziņo, ka iepriekš ir saņēmuši apmācību katastrofu sagatavotības vai pirmās palīdzības jomā, kas liecina par salīdzinoši labu pamatzināšanu līmeni šajā grupā. Tomēr, aplūkojot datus pa valstīm, iezīmējas būtiskas atšķirības, kas, visticamāk, atspoguļo sistemātiskas atšķirības izglītības stratēģijās un nacionālo apmācību programmu pieejamībā. Piemēram, Turcijā vairāk nekā divas trešdaļas respondentu ir izgājuši apmācības, iespējams, pateicoties spēcīgākai publiskajai politikai šajā jomā, savukārt Spānijā šis rādītājs ir tuvu vienai trešdaļai, norādot uz iespējamu nepieciešamību pēc mērķētām intervencēm vietējās sagatavotības stiprināšanai. Šīs atšķirības nav nenožīmīgas — tās uzsver iespējamu nevienlīdzību noturības līmeņos dažādu valstu izglītojamo vidū.

Apmācību satura ziņā, lai arī ir vērojama dažādība, vairākas pamattemas atkārtojas visbiežāk: pirmā palīdzība, ugunsdrošība, drošas evakuācijas procedūras un mazākā mērā — ārkārtas komunikācijas sistēmu izmantošana. Retāk, bet ne mazāk svarīgi, tiek aptvertas tēmas, piemēram, psiholoģiskais atbalsts ārkārtas situācijās, riska novērtēšana un izdzīvošanas prasmes — komponentes, kas ir būtiskas efektīvai reaģēšanai sarežģītās vai ilgstošās krīzēs. Šī nelīdzsvarotība liecina, ka daudzas esošās programmas ir vairāk orientētas uz tūlītējas reakcijas taktiku, nevis uz visaptverošu sagatavotību un atveseļošanās stratēģijām. Tādas valstis kā Latvija un Islande izceļas ar to, ka daļa izglītojamo ir saņēmuši padziļinātu, daudzkomponentu apmācību, kas liecina par spēcīgākām vai integrētākām iniciatīvām šajos kontekstos.

Interesanti, ka augsti specializētas apmācības, piemēram, HEAT (Hostile Environment Awareness Training) vai konkrētu tēmu moduļi, piemēram, zemestrīču komplekti vai patvertnes protokoli, tika pieminēti tikai atsevišķos gadījumos. Tas var norādīt uz trūkumiem pielāgotās apmācībās, kas vērstas uz reģionam specifiskiem riskiem, vai uz ierobežotu izpratni par specializētiem instrumentiem. Neskatoties uz salīdzinoši augsto iepriekšējo apmācību izplatību, šie novērojumi liek uzdot jautājumus par šīs pieredzes kvalitāti, atbilstību un kontekstuālo piemērotību.

Runājot par vēlamajiem nākotnes apmācību formātiem, izglītojamie pauž izteiktu priekšroku klātienē nodarbībām, taču vienlaikus skaidri iezīmējas arī pieaugoša interese par hibrīdajiem vai daudzveidīgiem pieejas modeļiem. Daudzi respondenti izvēlas kombinācijas, kurās ietvertas klātienē nodarbības, tiešsaistes kursi, mobilās lietotnes un pašvadīti mācību materiāli, kas atspoguļo vēlmi pēc elastīgām, dinamiskām un izglītojamajiem pielāgotām mācību pieredzēm. Īpaši izceļas Latvija un Islande ar atvērtību digitālajai un kombinētajai mācīšanās pieejai, kas, iespējams, saistīts ar labāku tehnoloģisko infrastruktūru vai pieredzi digitālajā izglītībā.

Īpaši nozīmīgi ir tas, ka izglītojamie gan resursiem bagātos, gan ierobežotu resursu apstākļos pauž interesi par sarežģītākiem, kombinētiem apmācību formātiem. Tas norāda uz augstu iekšēju motivāciju mācīties pat tur, kur infrastruktūra ir vāja. Tā ir vērtīga iespēja izstrādāt mērogojamas un kontekstam pielāgotas apmācību programmas, kas balstās šajā motivācijā un paplašina pieejamību ar inovatīviem piegādes modeļiem.

Īsumā — lai arī daudziem izglītojamajiem ir kāda iepriekšēja apmācības pieredze, tās dziļums un tvērums būtiski atšķiras — un nereti uzsvars tiek likts uz operatīvajām, nevis stratēģiskajām kompetencēm. Tomēr ir skaidra un spēcīga interese pēc holistiskākas, pieejamākas un praktiskākas mācību pieredzes. Tas rada labvēlīgu vidi izglītības iniciatīvām, kas ne tikai nodod zināšanas, bet arī patiesi iedrošina izglītojamos rīkoties efektīvi, domāt kritiski un reaģēt pārliecinoši krīzes situācijās.

DIASPORA

Pašreizējie dati fokusējas uz diasporas kopienas iepriekšējo pieredzi katastrofu sagatavotības vai pirmās palīdzības apmācībā, apgūtajiem tematiem, kā arī vēlamajiem apmācību formātiem nākotnē.

Ievērojama daļa diasporas pārstāvju (111 no 136) ir saņēmuši kādu katastrofu sagatavotības vai pirmās palīdzības apmācību. Lielākā daļa ir izgājuši apmācības, kas ietver ugunsdrošību, pirmo palīdzību, psiholoģisko atbalstu, izdzīvošanas prasmes un riska novērtēšanu. Tas liecina par plašu pamatzināšanu klāstu būtiskajās katastrofu pārvaldības jomās. Apmācības visbiežāk ietver pirmo palīdzību apvienojumā ar ugunsdrošību, savukārt mazāka daļa ir saņēmusi padziļinātas apmācības, piemēram, par riska novērtēšanu vai ārkārtas komunikācijas sistēmu izmantošanu.

Attiecībā uz vēlamajiem apmācību formātiem ir skaidri izteikta vēlme pēc interaktīvām un elastīgām mācību metodēm — ievērojams skaits respondentu dod priekšroku klātienē nodarbību un tiešsaistes kursu kombinācijai. Citas populāras izvēles ir semināri un interaktīvas mobilās lietotnes, kas norāda uz pieprasījumu pēc daudzveidīgām un saistošām apmācību metodēm, kuras ļauj mācību saturu apgūt gan klātienē, gan attālināti. Tāpat bieži tika izvēlēti drukātie materiāli vai pašvadītās mācības, kas liecina, ka daudzi diasporas pārstāvji novērtē iespēju mācīties savā tempā.

Kopsavilkumā diaspora kopumā uzrāda labu sagatavotības apmācību bāzi, īpaši tādās kritiski svarīgās jomās kā pirmā palīdzība un ugunsdrošība. Tomēr pastāv skaidra vēlme pēc apmācību formātiem, kas apvieno elastību un interaktivitāti, ļaujot indivīdiem mācīties atbilstoši savām vajadzībām un iespējām.

C. MĀCĪBU VAJADZĪBAS

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

Runājot par mācību vajadzībām, 7,7 % pedagogu nav saņēmuši nekādu iepriekšēju apmācību katastrofu un pirmās palīdzības jomā, savukārt pārējie ir tikuši apmācīti kādā no šīm jomām. No tiem 42,6 % apmācību saņēmuši kā pedagogi, bet 49,7 % — kā izglītojamie. Tas liecina, ka, lai gan lielākajai daļai pedagogu ir noteikts apmācību pamats, joprojām pastāv nepilnības plašākā izglītības nodrošināšanā.

Attiecībā uz saņemtajām apmācības saturu lielākā daļa pedagogu ir apguvuši pirmo palīdzību (47 %) un ugunsdrošību (45,2 %), kam seko apmācības riska novērtēšanā un paševakuācijā (apmēram 10–15 %). Tomēr tādi temati kā psiholoģiskais atbalsts ārkārtas situācijās, ārkārtas komunikācijas sistēmu izmantošana un izdzīvošanas prasmes ir retāk pārstāvēti — tikai neliela daļa pedagogu ir saņēmuši apmācību šajās jomās.

Vaicājot par tematiem, kam, pēc pedagogu domām, būtu jāpievērš lielāka uzmanība katastrofu sagatavotības izglītībā, visbiežāk tika minēta ugunsdrošība (ap 50 %), pirmā palīdzība (45 %) un riska

novērtēšana (ap 30 %). Tāpat tika izteikta nepieciešamība pēc papildu apmācībām drošā evakuācijā (25 %), psiholoģiskajā atbalstā (22 %) un ārkārtas komunikācijas sistēmu izmantošanā (20 %).

Visbeidzot, jautājumā par izdzīvošanas aprīkojuma lietošanas nozīmi profesionālās izglītības un apmācības (PIA) kontekstā, 60 % pedagogu norādīja, ka tai jābūt ar augstu nozīmi, savukārt 30 % uzskata, ka tai jābūt ar mērenu nozīmi. Tas uzsvēr nepieciešamību sagatavot pedagogus ne tikai ar teorētiskām zināšanām, bet arī ar praktiskām prasmēm, kas ļauj efektīvi reaģēt ārkārtas situācijās.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Lielākā daļa aptaujāto izglītojamo (aptuveni 71 %) norādīja, ka ir saņēmuši iepriekšēju apmācību katastrofu sagatavotībā vai pirmās palīdzības sniegšanā, kas liecina par salīdzinoši stabilu zināšanu pamatu šajā grupā. Tomēr, analizējot datus pa valstīm, iezīmējas ievērojamas atšķirības, kas, visticamāk, atspoguļo sistēmiskas atšķirības izglītības stratēģijās un valsts apmācību programmu pieejamībā. Piemēram, Turcijā vairāk nekā divas trešdaļas respondentu ir izgājuši apmācības — iespējams, pateicoties spēcīgākai publiskajai politikai šajā jomā —, savukārt Spānijā šis rādītājs ir tuvu vienai trešdaļai, kas norāda uz nepieciešamību pēc mērķētām intervencēm vietējās sagatavotības stiprināšanai. Šādas atšķirības nav nenozīmīgas, jo tās norāda uz iespējamu nevienlīdzību noturības līmeņos starp dažādu valstu izglītojamiem.

Apmācību saturā, lai arī vērojama ievērojama dažādība, vairāki pamattemati parādās konsekventi: pirmā palīdzība, ugunsdrošība, drošas evakuācijas procedūras un, mazākā mērā, ārkārtas komunikācijas sistēmu izmantošana. Retāk pārstāvēti, bet būtiski, ir tādi temati kā psiholoģiskais atbalsts ārkārtas situācijās, riska novērtēšana un izdzīvošanas prasmes — kompetences, kas ir īpaši svarīgas efektīvai reaģēšanai sarežģītās vai ilgstošās krīzēs. Šī nelīdzsvarotība liecina, ka daudzas esošās programmas ir vairāk vērstas uz tūlītējas rīcības prasmēm, nevis visaptverošu sagatavotību un atveseļošanās stratēģijām. Tādas valstis kā Turcija un Islande izceļas ar to, ka daļa izglītojamo ir saņēmuši padziļinātu, daudzkomponentu apmācību, kas norāda uz spēcīgākām vai integrētākām iniciatīvām šajos kontekstos.

Interesanti, ka specializētas apmācības, piemēram, HEAT (apmācība bīstamās vidēs) vai tematiski moduļi, piemēram, zemestrīču komplekti vai patvēruma protokoli, tika minēti tikai atsevišķos gadījumos. Tas var norādīt uz pielāgotu apmācību trūkumu attiecībā uz reģionam specifiskiem riskiem vai ierobežotu izpratni par specializētiem instrumentiem. Neskatoties uz salīdzinoši augsto vispārējo apmācību līmeni, šie rezultāti rada jautājumus par šo pieredzi kvalitāti, atbilstību un kontekstuālo piemērotību.

Attiecībā uz vēlamajiem apmācību formātiem nākotnē, izglītojamie pauž spēcīgu vēlmi pēc klātienēs nodarbībām, taču vienlaikus ir vērojama pieaugoša interese par hibrīdām vai daudzmodu pieejām. Daudzi respondenti izvēlas kombinācijas, kurās ietvertas klātienēs nodarbības, tiešsaistes kursi, mobilās lietotnes un pašvadīti mācību materiāli, kas atspoguļo vēlmi pēc elastīgām, dinamiskām un izglītojamajiem pielāgotām mācību pieredzēm. Īpaši izceļas Latvija un Islande ar atvērtību digitālajai un kombinētajai mācīšanās pieejai, kas, iespējams, saistīts ar labāku tehnoloģisko infrastruktūru vai pieredzi digitālajā izglītībā.

Īpaši nozīmīgi ir tas, ka izglītojamie gan resursiem bagātos, gan ierobežotu resursu apstākļos pauž interesi par sarežģītākiem, kombinētiem apmācību formātiem. Tas liecina par augstu iekšēju motivāciju mācīties, pat tur, kur infrastruktūra ir ierobežota. Tā ir vērtīga iespēja izstrādāt mērogojamas un kontekstam pielāgotas apmācību programmas, kas balstās šajā motivācijā un paplašina pieejamību ar inovatīviem apmācību risinājumiem.

Kopsavilkumā — lai gan daudzi izglītojamie jau ir saņēmuši noteiktu apmācību, tās dziļums un tvērums ir ļoti atšķirīgs — un bieži vien uzsvars tiek likts uz operatīvajām, nevis stratēģiskajām prasmēm. Tajā pašā laikā skaidri iezīmējas interese par holistikām, pieejamām un praktiskām mācību pieredzēm. Tas rada labvēlīgu vidi izglītības iniciatīvām, kas ne tikai nodod zināšanas, bet arī iedrošina izglītojamos rīkoties pārliecinoši, domāt kritiski un efektīvi reaģēt krīzes situācijās.

DIASPORA

Dati atklāj daudzveidīgas mācību vajadzības diasporas pārstāvju vidū saistībā ar katastrofu sagatavotību. Galvenie interešu temati visās aptvertajās valstīs ir pirmā palīdzība, izdzīvošanas prasmes, ārkārtas komunikācija un riska novērtēšana. Šie temati atspoguļo plašu izpratni par nepieciešamību būt sagatavotiem dažādām katastrofu situācijām, uzsverot gan praktiskas, gan teorētiskas zināšanas. Īpaši jāizceļ pirmā palīdzība kā visbiežāk pieprasītā joma, jo tā ir būtiska tūlītējai reaģēšanai ārkārtas gadījumos. Arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta arī psiholoģiskajam atbalstam ārkārtas situācijās, lai gan tā prioritāte joprojām ir nedaudz zemāka nekā fiziskās izdzīvošanas prasmēm.

Aplūkojot situāciju konkrētās valstīs, Islande izceļas ar izteiktu interesi par tūlītēju reaģēšanu, izdzīvošanas prasmēm un riska novērtēšanu, iespējams, valsts jutības dēļ pret dabas katastrofām, piemēram, vulkānu izvirdumiem. Latvijā lielāka uzmanība tiek pievērsta pirmajai palīdzībai, psiholoģiskajam atbalstam un drošai evakuācijai, kas var būt saistīts ar biežiem ekstrēmu laikapstākļu riskiem. Kipra atspoguļo līdzīgas bažas, uzsverot pirmo palīdzību, drošu evakuāciju un izdzīvošanas prasmes — ņemot vērā meža ugunsgrēku un zemestrīču draudus. Ukrainā ir vērojams plašs vajadzību spektrs, īpaši izceļot tūlītēju reaģēšanu un psiholoģisko atbalstu, ko, visticamāk, ietekmē turpinās karš un ar to saistītās ārkārtas situācijas. Savukārt Turcijā prioritāte tiek piešķirta riska novēršanai un pirmajai palīdzībai, ņemot vērā biežās zemestrīces un citas dabas katastrofas.

Runājot par apmācību resursu veidiem, ko diaspora uzskata par visnoderīgākajiem, skaidri izceļas mobilās lietotnes, kas ir iecienītas visās valstīs. Tām seko izglītojoši video un simulācijas, kas tiek vērtēti par to pieejamību un spēju nodrošināt interaktīvu, praktisku mācīšanos. Mazāk bieži minēti ir drukātie materiāli un vebināri. Šī tendence liecina par digitālo platformu pieaugošo nozīmi katastrofu sagatavotības apmācībā, jo tās nodrošina elastīgākas un saistošākas mācību iespējas.

Noslēgumā var secināt, ka diaspora dažādās valstīs meklē apmācību resursus, kas apvieno teorētiskās zināšanas ar praktiskām prasmēm, ar izteiktu uzsvaru uz pirmo palīdzību, ārkārtas komunikāciju un izdzīvošanas prasmēm. Arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta arī psiholoģiskajam atbalstam ārkārtas situācijās, kas liecina par pāreju uz holistikāku pieeju katastrofu sagatavotībā. Tāpat ir skaidra vēlme pēc digitāliem un interaktīviem mācību rīkiem, piemēram, mobilajām lietotnēm un izglītojošiem video, lai padarītu šo apmācību pieejamāku un efektīvāku.

D. VĒLAMĀS DZĪVĪBAS GLĀBŠANAS PRASMES

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

Aptauju rezultāti par dzīvības glābšanas prasmju iekļaušanu katastrofu izpratnes kontekstā profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA) atspoguļo kopēju izpratni par visaptverošas izglītības nepieciešamību šajā jomā. Sešās valstīs — Spānijā, Turcijā, Latvijā, Kiprā, Ukrainā un Islandē — veiktajā aptaujā tika identificētas būtiskas prasmes, piemēram, drošas evakuācijas tehnikas, kardiopulmonālā reanimācija (CPR), pirmā palīdzība apdegumu un brūču gadījumos, psiholoģiskā pirmā palīdzība, izdzīvošanas aprikojuma izmantošana un rīcība ārkārtas situācijās.

Vispārīgi vērtējot, praktiskās prasmes, kas saistītas ar evakuāciju un kardiopulmonālo reanimāciju, saņemšanas ievērojamu uzmanību un tiek uzskatītas par ļoti nozīmīgām lielākajā daļā valstu, īpaši Ukrainā un Islandē. Tas skaidri norāda uz prioritāti sagatavot izglītojamos efektīvai rīcībai katastrofas sākuma posmā, kad tūlītēji lēmumi var glābt dzīvības. Tāpat arī pirmā palīdzība apdegumu un brūču gadījumos, kā arī izdzīvošanas aprīkojuma izmantošana tiek uzskatītas par būtiskām, jo īpaši Latvijā un Spānijā, kur augstu tiek vērtēta spēja sniegt palīdzību biežāk sastopamo traumu gadījumos katastrofu situācijās.

Savukārt tādas prasmes kā psiholoģiskā pirmā palīdzība un ārkārtas komunikācija, lai gan retāk minētas nekā fiziskās prasmes, joprojām tiek uzskatītas par svarīgām visaptverošas reaģēšanas nodrošināšanā. Tādās valstīs kā Kipra un Ukraina būtiski tiek uzsvērta psiholoģiskās pirmās palīdzības nozīme, kas atspoguļo dziļāku izpratni par emocionālajām sekām, ko katastrofas var radīt. Šis uzsvars apliecina nepieciešamību ne tikai sniegt medicīnisko palīdzību, bet arī emocionāli atbalstīt cietušos, tādējādi nostiprinot pieeju, kurā katastrofu vadība nav tikai fiziska reaģēšana.

Visbeidzot, prasme rīkoties ārkārtas situācijās tika izcelta vairākās valstīs, īpaši Spānijā un Latvijā, kas liecina, ka šo valstu izglītības sistēmas novērtē ne tikai tehnisko zināšanu nozīmi, bet arī nepieciešamību attīstīt spēju pieņemt ātrus un efektīvus lēmumus stresa apstākļos.

Kopsavilkumā dati atspoguļo kopēju tendenci, kurā būtisku dzīvības glābšanas prasmju apmācība katastrofu situācijām tiek augstu vērtēta, īpašu uzmanību pievēršot evakuācijas tehnikām, kardiopulmonālajai reanimācijai un pirmajai palīdzībai. Vienlaikus psiholoģisko un komunikācijas kompetenci iekļaušana liecina par visaptverošu pieeju, kas pārsniedz tikai fizisko prasmju robežas un risina arī emocionālās un saziņas vajadzības katastrofu laikā. Šis pārskats uzsver nepieciešamību PIA mācību programmā sagatavot nākamos speciālistus ne vien ar tehniskām prasmēm, bet arī ar spēju pārvaldīt emocijas un komunikāciju ārkārtas situācijās, tādējādi nodrošinot pilnīgāku un efektīvāku reaģēšanu katastrofu gadījumā.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Aptaujas rezultāti liecina par izteiktu un plaši izplatītu vēlmi izglītojamo vidū apgūt dzīvības glābšanas prasmes, īpaši tādās jomās kā drošas evakuācijas tehnikas, kardiopulmonālā reanimācija (CPR), ārkārtas komunikācija, pirmā palīdzība apdegumu un brūču gadījumos, kā arī psiholoģiskā pirmā palīdzība. Šī interese atspoguļo augošo izpratni par sagatavotības nozīmi katastrofu efektīvā pārvaldībā, un dati rāda dažādus pieprasījuma līmeņus dažādās valstīs, lai gan kopumā vērojama universāla nepieciešamība pēc šīm prasmēm.

Ievērojams skaits izglītojamo izteica nepieciešamību pēc apmācības drošas evakuācijas tehnikās. Liela daļa respondentu meklē pamatlīmeņa zināšanas, bet daudzi vēlas apgūt arī vidēja līmeņa prasmes. Tas norāda uz kopēju izpratni par to, cik svarīgi ir zināt, kā rīkoties un droši evakuēties katastrofas gadījumā. Vairākās valstīs tika izteikta interese arī par padziļinātām zināšanām, īpaši reģionos, kur katastrofu biežums un smagums ir lielāks.

Kardiopulmonālā reanimācija (CPR) tika identificēta kā vēl viena būtiska dzīvības glābšanas prasme, pēc kuras ir augsts pieprasījums. Pieprasījums pēc kardiopulmonālās reanimācijas apmācībām bija izplatīts visos reģionos — lielākā daļa respondentu izvēlējās pamatlīmeņa kursus, savukārt ievērojams skaits interesējās arī par vidēja līmeņa apmācībām. Šī tendence atspoguļo tās kritisko nozīmi veselības ārkārtas situācijās, kur savlaicīga rīcība var glābt dzīvību. Neliela respondentu daļa izteica interesi arī par padziļinātu apguvi, uzsverot nepieciešamību pēc specializētas apmācības noteiktos kontekstos.

Izglītojamie augstu vērtēja arī ārkārtas komunikācijas prasmes, kas ir būtiskas katastrofu seku pārvarēšanā. Lielākā daļa respondentu vēlējās pamatlīmeņa un vidēja līmeņa apmācību šajā jomā,

atzīstot, ka skaidra un efektīva saziņa ārkārtas situācijās ir būtiska — gan brīdinājumu izplatīšanā, gan palīdzības koordinēšanā, gan sabiedrības informēšanā.

Pirmā palīdzība, īpaši apdegumu un brūču aprūpe, tika konsekventi atzīta par svarīgu. Lielākā daļa respondentu interesējās par pamatlīmeņa apmācību, mazākā daļa — par padziļinātu pirmās palīdzības apguvi. Tas atspoguļo nepieciešamību nodrošināt tūlītēju palīdzību katastrofu laikā, kad bieži sastopamas traumas. Šī vēlme uzsver nepieciešamību nodrošināt pieejamu un praktisku pirmās palīdzības apmācību, lai cilvēki varētu sniegt palīdzību līdz profesionālas palīdzības saņemšanai.

Būtiski tika akcentēta arī psiholoģiskās pirmās palīdzības nepieciešamība — daudzi respondenti izteica vēlmi apgūt prasmes, kā atbalstīt cietušos pēc traumatiskiem notikumiem. Psiholoģiskā pirmā palīdzība kļūst arvien atzītāka kā neatņemama katastrofu sagatavotības sastāvdaļa, jo garīgā veselība un emocionālais atbalsts ir būtiski gan pašas krīzes laikā, gan pēc tās. Visu reģionu izglītojamie skaidri norādīja interesi par pamatlīmeņa un vidēja līmeņa apmācībām šajā jomā, atzīstot tās nozīmi izturētspējas stiprināšanā un sabiedrības atbalstā.

Apkopojot, aptaujas rezultāti skaidri parāda izglītojamo pieprasījumu pēc dzīvības glābšanas prasmēm vairākās jomās — kardiopulmonālajā reanimācijā, evakuācijas procedūrās, ārkārtas komunikācijā, pirmās palīdzības sniegšanā un psiholoģiskajā atbalstā. Šie rezultāti apliecina plaši izplatītu izpratni par nepieciešamību pēc visaptverošas sagatavotības, kas ietver ne tikai fizisko izdzīvošanu, bet arī emocionālās veselības uzturēšanu katastrofu situācijās. Tāpēc svarīgi ir izstrādāt izglītojošas programmas, kas nodrošina praktiskas un pieejamas prasmes, veicina sabiedrības noturību un stiprina spēju efektīvi reaģēt krīzes situācijās.

DIASPORA

Aptaujā apkopotie dati par diasporas vēlmi apgūt dzīvības glābšanas prasmes liecina par izteiktu interesi apgūt praktiskas un kritiski nozīmīgas prasmes, kas nepieciešamas ārkārtas situācijās. Visbiežāk atzīmētā prasme visās valstīs ir kardiopulmonālā reanimācija (CPR), kur lielākais pieprasījums fiksēts Islandē (27 atbildes). Tas ir saprotami, ņemot vērā CPR universālo nozīmi dzīvības glābšanā sirdsdarbības apstāšanās gadījumā. Arī Latvijā un Kiprā ir līdzīgs interešu līmenis, kas norāda uz plašu šīs prasmes atzīšanu.

Būtiska nozīme diasporas skatījumā ir arī ārkārtas situāciju komunikācijai. Lai arī tā nav tik dominējoši pieprasīta kā CPR, tā joprojām ir prioritāra visās valstīs, atkal ar Islandi kā līderi (27 atbildes). Tas liecina par izpratni par saziņas nozīmi katastrofu laikā, īpaši koordinējot darbības pēc krīzes.

Pirmās palīdzības sniegšana apdegumu un brūču gadījumos, kas ir īpaši nozīmīga dažādu veidu ārkārtas situācijās, diasporas vidū izpelnījusies lielu interesi – visvairāk atbilžu fiksēts Islandē un Ukrainā (attiecīgi 28 un 19). Tas, visticamāk, saistīts ar augsto dabas katastrofu un industriālo negadījumu risku, kuru rezultātā var rasties smagi ievainojumi, kam nepieciešama tūlītēja palīdzība.

Psiholoģiskā pirmā palīdzība, kas fokusējas uz tūlītēju emocionālu atbalstu katastrofu laikā un pēc tām, izraisījusi atšķirīgu interesi dažādās valstīs. Tā īpaši izcelta Islandē (26 atbildes) un Ukrainā (16 atbildes), kas norāda uz augošu izpratni par garīgās veselības nozīmi līdztekus fiziskajai veselībai krīžu situācijās. Tomēr šī joma joprojām tiek vērtēta mazāk salīdzinājumā ar tūlītējām dzīvības glābšanas prasmēm, piemēram, CPR un pirmo palīdzību.

Kopsavilkumā diasporas vēlme apgūt dzīvības glābšanas prasmes visizteiktāk izpaužas CPR, pirmās palīdzības apdegumu un brūču gadījumos, ārkārtas komunikācijas un psiholoģiskās pirmās palīdzības jomās. Šo prasmju nozīmīgums atšķiras atkarībā no valsts, taču kopumā diaspora demonstrē augstu izpratni par fiziskās un psiholoģiskās sagatavotības nozīmi katastrofu situācijās. Dati skaidri parāda

interesi gan par praktiskām, dzīvības glābšanas prasmēm un komunikācijas stratēģijām, gan arī par garīgās veselības atbalsta lomu krīzes pārvarēšanā.

E. ZINĀŠANAS UN ATTIEKSME PRET KATASTROFĀM

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

Analīze par zināšanām un attieksmi pret katastrofām sniedz būtisku ieskatu profesionālās izglītības pedagogu uztvertajā drošībā, sagatavotībā un motivācijā reaģēt uz katastrofām sešās Eiropas valstīs. Dati liecina par vispārēju nepārliciecinātību gan individuālā, gan institucionālā līmenī, kā arī par ievērojamām atšķirībām attiecībā uz motivāciju iesaistīties tālākā apmācībā.

Uz jautājumu, cik droši viņi jūtas, reaģējot uz katastrofu, lielākā daļa respondentu savu pārliecību novērtēja kā tikai mērenu (54,8 %) vai zemu (20,6 %). Tikai neliela daļa — 3,9 % — sevi uzskatīja par “ļoti drošiem”. Valstu līmenī novērojamas būtiskas atšķirības: piemēram, Spānijā uztvertā drošība ir salīdzinoši augstāka, jo 16 no 28 respondentiem savu pārliecību vērtēja kā “ļoti augstu” vai “augstu”. Savukārt Ukrainā un Islandē dominē zemākas pārliecības līmeņi — lielākā daļa dalībnieku izvēlējās atbildes “mērena” vai “zema”. Īpaši izceļas Ukraina, kur vairāk nekā puse respondentu (15 no 29) savu drošības izjūtu vērtē kā “zemu”.

Runājot par audzēkņu sagatavotību ārkārtas situācijām, vērtējumi ir nedaudz optimistiskāki, taču joprojām tikai mēreni. Tikai 19,4 % respondentu uzskata, ka viņu audzēkņi ir “ļoti labi sagatavoti”, bet 40 % tos vērtē kā “labi sagatavotus”. Arī šeit vērojamas būtiskas atšķirības starp valstīm: Spānija demonstrē visaugstāko pārliecību — 25 no 28 respondentiem uzskata, ka viņu audzēkņi ir “ļoti” vai “labi” sagatavoti. Savukārt Ukrainā un Islandē ir vērojama lielāka nedrošība, jo daudzi respondenti izvēlējās “mērenu” vai “zemu” sagatavotības līmeni.

Arī institūciju sagatavotība ārkārtas situācijām rada bažas. Tikai 8,4 % dalībnieku savu iestādi vērtē kā “ļoti labi” sagatavotu, savukārt vairāk nekā puse — 54,2 % — sagatavotību vērtē tikai kā “mērenu”. Spānija un Turcija uzrāda nedaudz pozitīvāku novērtējumu, kamēr Ukrainā ievērojams respondentu skaits (8 no 29) sagatavotību novērtē kā “zemu”.

Par vienu no būtiskākajiem rādītājiem kļūst jautājums par motivāciju piedalīties katastrofu izpratnes un reaģēšanas apmācībās. Šeit dati atspoguļo kopumā zemu motivācijas līmeni visā paraugā: tikai 1,3 % norādīja “ļoti augstu”, un 8,4 % — “augstu” motivāciju, bet 83 no 155 (53,5 %) atzīmēja zemu motivācijas līmeni. Pārsteidzoši, ka Latvijā, Kiprā un Ukrainā lielākā daļa respondentu norādīja “zemu motivāciju” (attiecīgi 26, 16 un 18), kas varētu liecināt par zināmu atsvešinātību vai zemes nozīmīguma izjūtu. Izņēmums ir Islande, kur 5 respondenti izvēlējās “augstu” motivāciju, un neviens nenorādīja “zemu”.

Noslēgumā secināms, ka pedagogiem un izglītības iestādēm trūkst pārliecības un sagatavotības katastrofu gadījumiem, kā arī ir zema motivācija piedalīties papildu apmācībās. Tas rada būtisku izaicinājumu katastrofu izglītības integrācijai profesionālās izglītības sistēmās. Lai arī tādas valstis kā Spānija uzrāda augstāku gatavību, liela daļa respondentu citās valstīs pauž nedrošību gan par savu, gan institucionālo spēju reaģēt krīzes situācijās. Šie rezultāti uzsver nepieciešamību pēc mērķtiecīgām

iniciatīvām, lai uzlabotu apmācību sistēmas, pilnveidotu institucionālos ārkārtas rīcības protokolus un veicinātu stiprāku gatavības kultūru gan pedagogiem, gan audzēkņiem.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Dati liecina, ka pastāv plaši izplatīta izpratne par mērenu zināšanu līmeni attiecībā uz iespējamām katastrofām dzīvesvietas tuvumā. Lielākā daļa dalībnieku novērtēja sevi kā vidēji informētus, kas norāda uz pamatzināšanām par riskiem, taču vienlaikus arī uz nepieciešamību pēc specifiskākas apmācības vai piekļuves skaidrākai, viegli uztveramai informācijai.

Analizējot motivāciju piedalīties katastrofu gatavības aktivitātēs, visbiežāk minēti personiski iemesli, piemēram, vēlme aizsargāt ģimeni vai vispārēja interese par šo tēmu. Tam seko pilsoniskās atbildības izjūta, kā arī, retāk, akadēmiskās vai darba prasības. Šāds motivāciju spektrs norāda, ka apmācības iniciatīvām jābūt plašām un pielāgotām gan individuālām, gan sabiedriski orientētām vajadzībām. Dažās valstīs, piemēram, Turcijā, biežāk tika minēta vairāku motivāciju kombinācija, kas varētu būt saistīta ar iepriekšēju pieredzi vai plašāku formālās apmācības pieejamību šajā jomā.

Attiecībā uz katastrofu plānošanu mājāsaimniecības līmenī ievērojama sabiedrības daļa vēl nav nopietni apsvērusi šādu soli. Vienlaikus ir redzams, ka arvien vairāk cilvēku sāk apzināties šīs vajadzības nozīmi vai jau ir izstrādājuši savu plānu. Piemēram, Islandē salīdzinoši augsts respondentu skaits norādīja, ka viņi ir apsvēruši vai ieviešu katastrofu plānu, kas varētu būt saistīts ar biežāku dabas apdraudējumu pieredzi.

Runājot par kopienu sagatavotības līmeni, lielākā daļa atbilžu iekļaujas “mērena” vērtējuma kategorijā — nav sajūtas, ka sabiedrība būtu pilnībā nesagatavota, taču arī nav pilnīgas pārliecības par kopējo spēju reaģēt krīzes situācijās. Šajā aspektā īpaši izceļas Kipra, kur ievērojama daļa respondentu uzskata, ka kopiena ir slikti vai vispār nav sagatavota, kas norāda uz nepieciešamību stiprināt vietējo organizāciju spējas vai uzlabot institucionālo saziņu ārkārtas situācijās.

Rezultāti rāda, ka, lai gan pastāv vispārēja izpratne par katastrofu riskiem un pozitīva attieksme pret apmācību un plānošanu, tomēr joprojām ir būtiski uzlabojami aspekti gan individuālajā, gan kopienas sagatavotības uztverē. Izglītības un komunikācijas stratēģiju pielāgošana cilvēku reālajai motivācijai, kā arī kopienu līmeņa organizācijas stiprināšana ir būtiski elementi noturīgas sabiedrības veidošanā.

DIASPORA

Dati atspoguļo dažādu zināšanu un sagatavotības līmeni attiecībā uz katastrofām respondentu vidū, vienlaikus uzsverot gan izpratni par katastrofu gatavības nozīmi, gan arī pastāvošos trūkumus praktiskajā sagatavotībā. Ievērojama daļa cilvēku visos reģionos jūtas daļēji informēti par iespējamām katastrofām savā dzīvesvietā, lai gan joprojām ir daudz tādu, kas sevi uzskata par nepietiekami informētiem. Šī tendence liecina, ka, lai gan sabiedrība apzinās katastrofu izpratnes nozīmi, vēl joprojām pastāv ievērojama plaisa starp risku apzināšanos un faktisku sagatavošanos.

Runājot par motivāciju piedalīties katastrofu gatavības apmācībās, visbiežāk minētais iemesls ir personīgā un ģimenes drošība. Tas norāda, ka galvenais virzītājspēks katastrofu gatavībā ir vēlme aizsargāt sevi un tuvākos. Papildus tam daudzi respondenti motivēti arī ar pilsoniskās un sabiedriskās atbildības

sajūtu, kas liecina, ka cilvēki rūpējas ne tikai par savu drošību, bet arī par apkārtējo cilvēku labklājību. Būtisks motivējošs faktors ir arī iepriekšējā pieredze katastrofās – tie, kuri ir paši cietuši vai saskārušies ar krīzes situācijām, izrāda augstāku gatavības apziņu.

Neskatoties uz šo izpratni, praktiska katastrofu plānu īstenošana māsaimniecību līmenī ir nevienmērīga. Lai gan ievērojams respondentu skaits dažos reģionos ir apsvēris vai izstrādājis katastrofu plānu savām mājām, citviet iesaiste šajā jomā ir minimāla. Šī atšķirība atklāj pretrunu starp teorētisku informētību un praktisko sagatavotību – daudzi apzinās gatavības nozīmi, taču nav spēruši konkrētus soļus, lai nodrošinātu savas māsaimniecības un ģimenes drošību potenciālas katastrofas gadījumā.

Attiecībā uz kopienas sagatavotību lielākā daļa indivīdu uzskata, ka to kopienas ir daļēji sagatavotas, taču ievērojams skaits arī jūtas, ka kopienas nav pietiekami gatavas reaģēt uz katastrofām. Tas norāda uz vispārēju nedrošības sajūtu par kolektīvo gatavību, neskatoties uz personīgajām pūlēm būt gataviem.

F. INFORMĀCIJAS AVOTI

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

"Informācijas avotu" sadaļas analīze atklāj sarežģītu ainu, kurā informētība par katastrofu gatavību tiek veicināta nevienmērīgi un lielā mērā ir atkarīga no valsts konteksta, personīgās iniciatīvas un vēlamajiem saziņas kanāliem.

Vispirms, uz jautājumu, vai respondenti aktīvi meklē informāciju par katastrofu gatavību, tikai 16,8% visās valstīs atbildēja apstiprinoši. Šis proaktīvās uzvedības sadalījums ir izteikti nevienmērīgs. Spānijā 71% dalībnieku ziņoja, ka viņi aktīvi meklē šādu informāciju, savukārt Kiprā, Islandē un Ukrainā pārliecinošs vairākums (96–100%) norādīja, ka to nedara. Šie dati liecina, ka dažās valstīs, iespējams, tiek veicināta spēcīgāka personīgās atbildības vai informētības kultūra attiecībā uz katastrofu gatavību, kamēr citviet vērojama pasīvāka vai vienaldzīgāka attieksme pret patstāvīgu informācijas iegūšanu šajā jomā.

Attiecībā uz informācijas avotiem par katastrofu gatavību respondentu atbildes bija ievērojami daudzveidīgas un fragmentētas. Daži dalībnieki norādīja tradicionālos medijus, piemēram, televīziju vai radio, citi – valdības tīmekļvietnes, humānās palīdzības organizācijas vai sociālos tīklus. Spānijā dominēja tradicionālie kanāli, piemēram, TV/radio un humānās palīdzības organizācijas, bieži apvienojumā ar ģimenes un draugu padomiem. Latvijā un Kiprā dominēja institucionalizētāki avoti – valdības tīmekļvietnes un, piemēram, Sarkanā Krusta organizācijas. Savukārt Islandē lielākā daļa respondentu (15 no 25) norādīja TV/radio ziņas un sociālos tīklus kā galvenos avotus – tas liecina par mediju centrētu pieeju. Ukrainā informācijas avotu izvēle bija vēl vairāk izkliedēta, lai gan humānās palīdzības organizācijas un tradicionālie mediji bija arī šeit pārstāvēti.

Vēl viens būtisks aspekts ir izglītojošie resursi, kurus respondenti uzskata par visnoderīgākajiem katastrofu gatavības apguvēm. Kopumā bija skaidra priekšroka interaktīvām un praktiskām pieejām. Kopā 47 respondenti izvēlējās formātus, kuros bija iekļautas simulācijas un praktiskas mācības, bieži apvienojumā ar izglītojošiem video vai vebināriem/semināriem. Piemēram, Spānija un Turcija izrādīja spēcīgu interesi par video, simulāciju un vebināru kombināciju, savukārt Ukrainā bieži tika minētas mobilās lietotnes kopā ar drukātiem materiāliem un praktiskām nodarbībām. Islandē pārliecinoši dominēja izglītojošie video kā galvenā izvēle – 24 no 25 respondentu to norādīja kā savu galveno mācību formātu, kas norāda uz tendenci uz vizuālu, iespējams, asinhronu satura apguvi.

Neraugoties uz atšķirīgajām avotu izvēlēm, parādās vairākas kopējas tendences. Aktīvās informācijas meklēšanas līmenis ir zems, īpaši Austrumeiropas valstīs, un paralēli ir novērojama spēcīga

vēlme pēc pieredzes balstītiem, vizuāliem un multimediju formātiem. Valdības un humānās palīdzības organizācijām daudzviet ir sekundāra loma salīdzinājumā ar masu medijiem un tiešsaistes platformām, lai gan tās joprojām ir būtiskas valstīs ar institucionalizētākām ārkārtas situāciju sistēmām.

Kopsavilkumā secināms, ka visā Eiropā pastāv fragmentēta un nekonsekventa informācijas ainava, kurā daudzi profesionālās izglītības pedagogi paļaujas uz pasīvu vai nejaušu informācijas saņemšanu, nevis to meklē apzināti. Daudzveidīgo mediju avotu izmantošana un uzsvars uz praktisku apmācību rīkiem liek domāt, ka ir nepieciešama koherenta, pieejama un saistoša stratēģija katastrofu gatavības informācijas izplatīšanai, pielāgojot to valsts paradumiem un digitālajai uzvedībai. Veicinot proaktīvu informācijas meklēšanu un integrējot katastrofu izglītību formālās mācību programmās, var būtiski uzlabot profesionālās izglītības sektora informētību un gatavību.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Datu analīze par informācijas avotiem, kas saistīti ar katastrofu sagatavotību, atklāj dažādas pieejas un preferences dažādu diasporas grupu vidū. Dati liecina, ka ievērojams skaits indivīdu aktīvi meklē informāciju par katastrofu sagatavotību, un visaugstākais iesaistes līmenis šajā ziņā konstatēts Spānijā, Turcijā un Islandē. Īpaši izceļas Spānija, kur ir vislielākais informācijas meklētāju skaits, kas varētu norādīt uz jau izveidojušos izpratni un proaktīvu pieeju katastrofu sagatavotībai šajā reģionā. Savukārt tādās valstīs kā Kipra vērojama zemāka iesaiste, kas varētu liecināt vai nu par izpratnes trūkumu, vai par to, ka informācija par katastrofu sagatavotību netiek uzskatīta par aktuālu.

Runājot par konkrētiem informācijas avotiem, kā viens no galvenajiem informācijas ieguves veidiem izceļas sociālie tīkli, jo īpaši Spānijā un Turcijā. Šīs platformas spēlē centrālu lomu aktuālās un atbilstošās informācijas izplatīšanā, piedāvājot sabiedrībai pieejamu un tūlītēju zināšanu avotu. Tomēr ir būtiski atzīmēt, ka arī humānās organizācijas (piemēram, Sarkanā Krusta un vietējās NVO) tiek uzskatītas par svarīgiem informācijas avotiem, īpaši Turcijā, kur diaspora cieši sadarbojas ar šīm organizācijām. Šīm organizācijām diaspora uzticas un tās tiek uzskatītas par autoritatīvām vadlīnijām katastrofu sagatavotības un reaģēšanas jautājumos.

Interesanti, ka nozīmīgs informācijas avots ir arī ģimene un draugi. Tas liecina, ka personiskie kontakti spēlē būtisku lomu izpratnes veidošanā un potenciāli arī atbalsta sniegšanā krīzes situācijās. Šis informācijas avots ir īpaši nozīmīgs Spānijā un Latvijā, kur respondenti biežāk paļaujas uz savām tuvākajām kopienām, lai saņemtu padomus.

Runājot par uzticamākajiem informācijas avotiem, respondenti pārliecinoši norāda uz valsts iestāžu tīmekļvietnēm un humanitārajām organizācijām (tādām kā Sarkanā Krusta un vietējās palīdzības organizācijas) kā uz drošiem un autoritatīviem informācijas avotiem katastrofu sagatavotības jomā. Šie avoti tiek īpaši augstu vērtēti Spānijā un Turcijā. Arī tradicionālie mediji – televīzija un radio – veicina sabiedrības izpratni par katastrofu sagatavotību, papildinot digitālo un sociālo mediju informācijas kanālus.

Viena no pamanāmākajām tendencēm ir pieaugoša paļaušanās uz sociālajiem medijiem kā uzticamu platformu informācijai par katastrofām. Tas īpaši izteikti novērojams Spānijā un Islandē, kur respondenti bieži izmanto sociālos tīklus reāllaika informācijas iegūšanai ārkārtas situācijās. Tomēr šeit jāievēro piesardzība, jo tieši sociālajos tīklos dezinformācija var ātri izplatīties. Tas uzsver nepieciešamību veicināt medijpratību un palīdzēt sabiedrībai atšķirt uzticamus informācijas avotus no neuzticamiem.

Kopumā dati parāda, ka daudzas diasporas kopienas aktīvi meklē informāciju par katastrofu sagatavotību, taču to izvēlētie avoti atšķiras atkarībā no dzīvesvietas. Par visbiežāk izmantotajiem un uzticamākajiem avotiem tiek uzskatīti sociālie tīkli, humanitārās organizācijas un valsts tīmekļvietnes, bet būtisku lomu saglabā arī personiskie kontakti – ģimene un draugi. Šie secinājumi norāda, ka, lai uzlabotu

sabiedrības informētību un gatavību, ir būtiski nodrošināt mērķtiecīgu un pieejamu informāciju par katastrofu sagatavotību caur uzticamiem kanāliem – īpaši sociālajiem tīkliem, medijiem un humanitārajām organizācijām. Papildus tam ir svarīgi risināt dezinformācijas problēmu, īpaši digitālajā vidē, lai nodrošinātu, ka sabiedrība saņem precīzu un noderīgu informāciju krīzes situācijās.

DIASPORA

Informācijas avotu analīze par katastrofu sagatavotību atklāj dažādas pieejas un priekšrocības dažādās diasporas grupās. Dati liecina, ka ievērojams skaits indivīdu aktīvi meklē informāciju par katastrofu sagatavotību, un Spānija, Turcija un Islande demonstrē visaugstāko iesaisti zināšanu iegūšanā šajā jomā. Īpaši izceļas Spānija ar vislielāko informāciju meklējošo cilvēku skaitu, kas var liecināt par jau nostiprinātu informētību un proaktīvu pieeju katastrofu sagatavotībai šajā reģionā. Savukārt tādās valstīs kā Kipra novērojama zemāka iesaiste, kas varētu norādīt vai nu uz informētības trūkumu, vai mazāku nepieciešamības izjūtu pēc šīs informācijas.

Attiecībā uz konkrētiem informācijas avotiem par katastrofu sagatavotību, sociālie tīkli izceļas kā nozīmīgs kanāls, īpaši Spānijā un Turcijā. Šīs platformas spēlē centrālu lomu aktuālās un būtiskās informācijas izplatīšanā, piedāvājot pieejamu un tūlītēju zināšanu avotu. Tomēr svarīgi atzīmēt, ka humanitārās organizācijas (piemēram, Sarkanais Krusts un vietējās NVO) arī tiek uzskatītas par svarīgiem informācijas avotiem, īpaši Turcijā, kur šāda veida organizācijas bauda lielu sabiedrības uzticību un sniedz autoritatīvu informāciju par katastrofu sagatavotību un rīcību krīzēs.

Interesanti, ka vēl viens nozīmīgs informācijas avots ir ģimene un draugi, kas norāda, ka personīgie tīkli spēlē būtisku lomu informācijas izplatīšanā un savstarpējā atbalsta nodrošināšanā krīzes brīžos. Šis avots izceļas īpaši Spānijā un Latvijā, kur respondenti lielākoties paļaujas uz ciešām kopienām padoma sniegšanai.

Runājot par uzticamiem informācijas avotiem, respondenti pārliecinoši uzticas valdības tīmekļvietnēm un humanitārajām organizācijām (piemēram, Sarkanajam Krustam un vietējām palīdzības organizācijām). Šie avoti tiek uzskatīti par uzticamiem un autoritatīviem, īpaši Spānijā un Turcijā. Tāpat arī TV un radio ziņas palīdz veidot sabiedrības izpratni par katastrofu sagatavotību, papildinot digitālos un sociālos medijus kā plaši pieejamu informācijas avotu.

Viens no aktuālākajiem novērojumiem ir pieaugošā uzticēšanās sociālajiem medijiem kā informācijas avotam ārkārtas situācijās. Šī tendence īpaši izteikta Spānijā un Islandē, kur respondenti bieži meklē informāciju tieši šajās platformās. Taču šeit jāievēro piesardzība, jo sociālajos tīklos bieži izplatās nepatiesa vai nepārbaudīta informācija. Tādēļ būtiski veicināt medijpratību un mācīt iedzīvotājus atšķirt uzticamus informācijas avotus.

Dati liecina, ka daudzas diasporas kopienas aktīvi meklē informāciju par katastrofu sagatavotību, tomēr izvēlētie informācijas avoti atšķiras atkarībā no dzīvesvietas valsts. Sociālie tīkli, humanitārās organizācijas un valdības tīmekļvietnes tiek uzskatīti par visbiežāk izmantotajiem un uzticamākajiem avotiem, savukārt ģimene un draugi spēlē papildu nozīmīgu lomu. Šie secinājumi norāda, ka, izmantojot uzticamus un mērķētus komunikācijas kanālus—īpaši sociālos medijus, ziņu portālus un humanitārās organizācijas—var ievērojami uzlabot sabiedrības informētību un gatavību. Turklāt, lai nodrošinātu, ka iedzīvotāji saņem precīzu un lietderīgu informāciju krīzes brīžos, būtiski risināt dezinformācijas izplatību, īpaši digitālajās platformās.

G. SASKARSME AR DEZINFORMĀCIJU UN MĪTIEM

Sadaļa par saskarsmi ar dezinformāciju un mītiem atklāj katastrofu gatavības komunikācijas sarežģītību Eiropas profesionālās izglītības sistēmās, uzsverot trauslo līdzsvaru starp uzticēšanos informācijai un dezinformācijas pastāvēšanu izglītības vidē.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

Runājot par uzticēšanos saņemtajai informācijai par katastrofu sagatavotību, kopējais priekšstats ir piesardzīgi optimistisks, taču tālu no pilnīgas pārliecības. Tikai 25,8% respondentu puda pilnīgu uzticēšanos saņemtajai informācijai, kamēr lielāka daļa — 60% — norādīja uz mērenu uzticēšanos. Tas liecina, ka, lai gan vairākums nešaubās par informācijas ticamību, viņi to arī neuztver ar bezierunu pārliecību. Valstu līmenī atšķirības ir izteiktas: Ukraina izceļas ar augstu uzticēšanās līmeni — 17 no 29 dalībniekiem (58,6%) apliecināja pilnīgu uzticēšanos, kas norāda uz augstu pārliecību par katastrofu komunikācijas kvalitāti šajā valstī. Līdzīgi, arī Islandē rādītājs ir salīdzinoši augsts (28%), kam seko Turcija ar 40%. Savukārt Spānijā, Latvijā un Kiprā pilnīgas uzticēšanās līmenis ir zemāks, tur dominē mērena vai vāja uzticēšanās, kas var liecināt par skepsi vai kritiskāku attieksmi pret pieejamo informāciju.

Kad dalībniekiem tika jautāts, vai viņi savā pedagoģiskajā praksē ir saskārušies ar dezinformāciju par katastrofu sagatavotību, atbildes liecināja par ievērojamu neprecīzas vai maldinošas informācijas klātbūtni. Kopumā 45,8% respondentu apstiprināja, ka ir saskārušies ar dezinformāciju, kamēr 29,7% nebija pārliecināti, un tikai 24,5% skaidri norādīja, ka nav to pieredzējuši. Latvijā tika fiksēts augstākais dezinformācijas sastapšanas rādītājs — 22 no 28 respondentiem (78,6%) atzina šādu pieredzi, kam sekoja Kipra un Ukraina, kur vairāk nekā puse dalībnieku apstiprināja dezinformācijas esamību profesionālajā darbībā. Šie rezultāti raisa bažas par izglītības satura kvalitātes kontroles mehānismiem un apstiprina vajadzību pēc pārbaudītiem un aktuāliem resursiem profesionālās izglītības kontekstā.

Interesants ir Islandes piemērs: lai gan 48% respondentu ziņoja par saskarsmi ar dezinformāciju, neviens neatbildēja “neesmu pārliecināts” — tas norāda uz lielāku spēju atšķirt uzticamu un neuzticamu saturu. Savukārt Spānijā dominē neskaidrība — vairākums respondentu (57%) atzina, ka nav pārliecināti, vai ir sastapušies ar dezinformāciju, kas varētu liecināt par nepietiekamu sagatavotību mītu atpazīšanā vai vienkārši ierobežotu pieredzi ar rūpīgu satura pārbaudi.

Šie rezultāti norāda uz būtisku problēmu: lai gan lielākā daļa profesionālās izglītības pedagogu izjūt mērenu pārliecību par saņemto informāciju, ievērojama daļa ir saskārušies vai pieļauj saskarsmi ar neprecīzu saturu izglītības vidē. Šī līdzāspastāvēšana — mērena uzticēšanās un dezinformācijas klātbūtne — liecina par zināšanu ekosistēmas trauslumu, kurā robeža starp faktu un mītu nereti ir neskaidra.

Noslēgumā jāsecina, ka nepieciešama sistemātiska pieeja medijpratības veicināšanai, kritiskās domāšanas attīstīšanai un pārbaudītu katastrofu sagatavotības materiālu pieejamības nodrošināšanai. Šo elementu integrēšana pedagogu apmācībā un mācību saturā varētu būtiski mazināt nenoteiktību, veicināt uzticēšanos un veidot noturīgāku izglītības sistēmu pret dezinformācijas izplatību.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Dati liecina, ka dezinformācija par katastrofu sagatavotību tiek uztverta kā plaši izplatīta problēma. Lielākā daļa dalībnieku visās valstīs piekrīt, ka šāda dezinformācija pastāv, un daudzi ziņo, ka ar

to ir tieši saskārušies. Tomēr pārliecība par spēju atpazīt dezinformāciju atšķiras, ar vairumu respondentu, kuri savu pārliecību novērtē kā mērenu, kas vienlaikus atklāj arī zināmu nenoteiktību.

Spānijā lielākā daļa dalībnieku uzskata, ka dezinformācija pastāv, taču mazāk respondentu norādīja, ka būtu ar to saskārušies. Viņu pārliecība par spēju atpazīt maldinošu informāciju ir vidēja, ar atbildēm, kas galvenokārt iekrīt skolas vidusdaļā. Turcijā dezinformācijas uztvere un pieredze ir īpaši augsta – daudzi jūtas pakļauti šādai informācijai, tomēr viņiem ir arī salīdzinoši augstāka pārliecība par spēju to atpazīt.

Latvijas respondenti pārsvarā atzīst dezinformācijas pastāvēšanu un pieredzi, taču viņu pārliecība par tās atpazīšanu ir piesardzīga. Kiprā vairums dalībnieku atzina dezinformācijas esamību un apgalvoja, ka ir ar to saskārušies, taču pārliecība par spēju to identificēt ir zemāka, un ievērojams īpatsvars respondentu sevi novērtēja skolas zemākajos līmeņos. Islandē respondenti retāk ziņoja par tiešu saskari ar dezinformāciju, kā arī retāk izrādīja pārliecību par tās atpazīšanu, lai gan pašas dezinformācijas esamību viņi nenoliedza.

Secinājumā – lai gan dezinformācija tiek plaši atzīta par problēmu, pastāv skaidra plaisa starp tās uztveršanu vai pieredzēšanu un spēju to precīzi identificēt. Tas norāda uz nepieciešamību uzlabot izglītojamo zināšanas un nodrošināt kvalitatīvus resursus, kas palīdzētu viņiem kritiski izvērtēt informāciju par katastrofu sagatavotību.

DIASPORA

Analizējot dezinformācijas izplatību saistībā ar katastrofu sagatavotību, atklājas, ka dažādos reģionos tā ir gan uztverta, gan pieredzēta ievērojamā apjomā. Lielākā daļa respondentu uzskata, ka par katastrofu sagatavotību tiek izplatīta maldinoša informācija, un vislielākais atbilstu skaits saņemts no respondentiem Spānijā, Latvijā un Islandē. Tas liecina, ka cilvēki kopumā apzinās neprecīzas vai maldinošas informācijas izplatību, kas potenciāli var ietekmēt viņu gatavību un rīcību ārkārtas situācijās.

Runājot par personīgo pieredzi ar dezinformācijas sastapšanu, liels skaits cilvēku ziņo, ka ir saskārušies ar maldinošu informāciju par katastrofu sagatavotību. Šī tendence ir īpaši izteikta Latvijā un Islandē, kur ievērojama daļa respondentu atzīmē, ka ir pieredzējuši dezinformāciju. Tas norāda uz pastāvīgu izaicinājumu cīņā ar nepareiziem vai kaitīgiem vēstījumiem par katastrofu sagatavotību, kas var radīt apjukumu un nepareizu rīcību kritiskos brīžos.

Vaicāti par savu pārliecību spēju atpazīt dezinformāciju, respondentu atbildes ir daudzveidīgas. Daži cilvēki pauž augstu pārliecības līmeni, tomēr ievērojama daļa joprojām jūtas nedroši vai vispār neuzticas savai spējai to identificēt. Tas liecina, ka, lai arī daļa sabiedrības spēj atpazīt dezinformāciju, daudziem vēl joprojām ir grūtības atšķirt faktus no izdomājumiem saistībā ar katastrofu sagatavotību. Šādas pārliecības trūkums var būt saistīts gan ar šīs jomas informācijas sarežģītību, gan ar pretrunīgu vēstījumu izplatību, kurus grūti izvērtēt.

Kopumā dati iezīmē plašu satraukumu par dezinformāciju katastrofu sagatavotības jomā un parādīto izaicinājumu, ar kādu saskaras cilvēki, mēģinot atšķirt precīzu informāciju no mītiem vai maldinoša satura. Lai gan apziņa par problēmu ir augsta un daudzi respondenti ir saskārušies ar dezinformāciju, pārliecība par spēju to identificēt joprojām ir nevienmērīga. Šīs problēmas risināšanai varētu būt nepieciešamas efektīvākas komunikācijas stratēģijas un izglītojoši pasākumi, kas uzlabo sabiedrības zināšanas par katastrofu sagatavotību un ļauj cilvēkiem pārliecinātāk izvērtēt viņiem pieejamās informācijas uzticamību. Tas savukārt veicinātu sabiedrības gatavību un noturību potenciālu katastrofu gadījumā.

KOPSAVILKUMS – LAUKA PĒTĪJUMS

Šis lauka pētījums atklāj daudzveidīgu, tomēr satraucošu ainu par katastrofu sagatavotību profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sektorā visā Eiropā. Lai gan pieaug izpratne par būtisko dzīvības glābšanas prasmju nozīmi – piemēram, pirmo palīdzību, evakuācijas procedūrām un ārkārtas situāciju komunikāciju –, šī izpratne ne vienmēr pārtop konkrētās rīcībās vai strukturētā apmācībā. Starp valstīm ir vērojamas ievērojamas atšķirības resursu pieejamībā, motivācijā un uztvertajā sagatavotībā, kā rezultātā veidojas nevienmērīgs noturības līmenis gan izglītības sistēmās, gan kopienās.

Lai gan pedagogi plaši atzīst katastrofu sagatavotības nozīmi, viņi bieži vien pauž zemu pārliecību par savām spējām reaģēt ārkārtas situācijās un ierobežotu motivāciju iesaistīties papildu apmācībās. Savukārt profesionālās izglītības izglītojamie un diasporas kopienas izrāda lielu interesi apgūt šīs prasmes, tomēr sastopas ar piekļuves ierobežojumiem, apmācību kvalitātes un kontekstuālās atbilstības trūkumu. Šīs problēmas vēl pastiprina plaši izplatītā dezinformācija un ierobežotās spējas to atpazīt un atspēkot.

Nemot vērā šos secinājumus, steidzami nepieciešams ieviest koordinētas, kontekstu jūtīgas stratēģijas, kas prioritāri attīstītu pedagogu nepārtrauktu profesionālo pilnveidi, iekļautu ārkārtas reaģēšanas prasmes mācību saturā un nodrošinātu pieejamus, uzticamus un saistošus mācību materiālus. Vienlaikus būtiski ir stiprināt formālos un neformālos informācijas kanālus un risināt digitālās prasmes nepilnības. Tikai ar šādu mērķtiecīgu pieeju PIA sektors var kļūt par patiesu sabiedrības noturības un sagatavotības virzītāju pieaugošo globālo risku un krīžu apstākļos.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PEDAGOGI

Analīze par datiem, kas iegūti šajā pētījumā par izpratni, sagatavotību un apmācību vajadzībām katastrofu jomā profesionālās izglītības un apmācības (PIA) kontekstā dažādās Eiropas valstīs, atklāj neviendabīgu ainu ar kopīgām bažām un skaidri identificējamām uzlabošanas jomām. Ziņojumā atzīmēts pieaugošs profesionālās izglītības pedagogu apzinājums par nepieciešamību integrēt dzīvības glābšanas prasmes un ārkārtas situāciju vadības saturu mācību programmās, tomēr reālā ieviešana un institucionālā gatavība joprojām uzrāda būtiskus trūkumus.

Pirmkārt, dzīvības glābšanas prasmju iekļaušanas nozīmīgums tiek gandrīz vienprātīgi atzīts. Lielākā daļa dalībnieku kompetences, piemēram, pirmā palīdzība, evakuācija un ugunsdzēsamo aparātu izmantošana, uzskata par ļoti nozīmīgām, kas apliecina pedagogu izpratni par šo prasmju praktisko un starpdisciplināro vērtību. Tomēr šī izpratne ne vienmēr korelē ar pašu pedagogu pausto drošības sajūtu katastrofu situācijās: tikai neliels procents (3,9%) jūtas pilnībā droši, kamēr lielākā daļa norāda uz mērenu vai zemu drošības līmeni. Tas norāda uz būtisku plaisu starp teorētisko izpratni un praktisko sagatavotību.

Arī izglītojamo un izglītības iestāžu sagatavotības uztvere uzrāda būtiskas atšķirības. Lai arī trešdaļa pedagogu pozitīvi vērtē savu izglītojamo sagatavotību, vairākums to novērtē kā tikai mērenu vai zemu. Vēl satraucošāks ir situācijas vērtējums institucionālajā līmenī: tikai 8,3% uzskata, ka viņu izglītības iestāde ir ļoti labi sagatavota reaģēšanai ārkārtas situācijās, kas liek apšaubīt skaidru protokolu, regulāru mācību treniņu vai atbilstošas infrastruktūras esamību.

Par īpaši satraucošu jāuzskata arī zemā pedagogu motivācija saņemt specifisku apmācību šajā jomā: vairāk nekā puse norāda uz zemu motivācijas līmeni, un tikai 1,3% izsaka ļoti augstu motivāciju. Īpaši zems motivācijas līmenis novērojams Latvijā, Kiprā un Ukrainā, iespējams, to ietekmē darba slodze, institucionālo stimulu trūkums vai ierobežota pieeja atbilstošām un kontekstuāli pielāgotām apmācību iespējām.

Attiecībā uz informācijas avotiem un mācību resursiem, lai gan lielākā daļa pedagogu (83%) apgalvo, ka meklē informāciju par katastrofām, izmantotie informācijas kanāli ir ļoti dažādi un bieži vien tiem trūkst institucionāla atbalsta. Visbiežāk minētie avoti ir sociālie tīkli, televīzija, draugi un valsts pārvaldes vietnes, taču reti tiek minēta strukturētu mācību materiālu vai akreditētu apmācību sistemātiska izmantošana. Par visnoderīgākajiem resursiem tiek uzskatītas praktiskās mācības, simulācijas un izglītojoši video, kamēr mobilās lietotnes un drukātie materiāli tiek izmantoti mazāk. Tas norāda uz nepieciešamību modernizēt un dažādot pieejamos mācību resursu formātus.

Visbeidzot, pētījums atklāj satraucošu parādību – mērenas uzticības saņemamajai informācijai līdzās pastāvošu augstu dezinformācijas un mītu izplatību izglītības vidē. Lai gan tikai 1,3% pilnībā neuzticas saņemtajai informācijai, tikai 25,8% paļaujas uz to pilnībā. Turklāt gandrīz puse pedagogu atzīst, ka savā profesionālajā darbībā ir saskārušies ar dezinformāciju, īpaši bieži to norāda Latvijā, Ukrainā un Kiprā. Šāda situācija apdraud gan izglītības kvalitāti, gan nākamo paaudžu drošību krīzes situācijās.

Kopsavilkumā: ziņojums rāda, ka pastāv labvēlīgs pamats katastrofu izpratnes integrēšanai profesionālajā izglītībā, ko atbalsta gan pedagogi, gan izglītojamie. Tomēr ir steidzami jāveic pasākumi, lai uzlabotu praktisko sagatavotību, motivētu pedagogus, izmantojot saistošas un mūsdienīgas pedagoģiskās pieejas, kā arī jānodrošina piekļuve uzticamai, aktuālai un praktiskai informācijai. Nepārtraukta profesionālā pilnveide, starpvalstu pieredzes apmaiņas tīkli un ieguldījumi inovatīvos un pieejamos resursos ir jāizvirza kā galvenie virzieni Eiropas vienotā katastrofu izglītības stratēģijā.

PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS IZGLĪTOJAMIE

Analizētā informācija atklāj vairākas interesantas likumsakarības attiecībā uz profesionālās izglītības izglītojamo zināšanām, attieksmi un uztveri par katastrofu sagatavotību, informācijas avotiem un saskarsmi ar dezinformāciju dažādās valstīs. Kopumā izglītojamie demonstrē pieaugošu izpratni par katastrofu sagatavotības nozīmi, lai gan starp valstīm pastāv ievērojamas atšķirības sabiedrības sagatavotības uztverē, uzticībā informācijas avotiem un saskarsmes līmenī ar dezinformāciju.

Pirmkārt, informācijas pieejamība par katastrofu sagatavotību ir atšķirīga, un visbiežāk minētie avoti ir ģimene un draugi, masu mediji (TV/radio), kā arī humānās palīdzības organizācijas, piemēram, Sarkanā Krusta struktūras. Tomēr uzticēšanās informācijas precizitātei būtiski atšķiras starp valstīm, kas norāda uz nepieciešamību visās valstīs izvirzīt katastrofu izglītību un apmācību kā prioritāti.

Savukārt saskarsme ar dezinformāciju par katastrofu sagatavotību joprojām ir nopietns izaicinājums, īpaši tādās valstīs kā Turcija, kur izglītojamie ir vairāk informēti par dezinformācijas izplatību, bet vienlaikus uzrāda arī augstāku pārliecību par spēju to atpazīt. Turpretī tādās valstīs kā Islande un Kipra neskaidrība un šaubas par spēju atšķirt patiesu informāciju ir izteiktākas, kas norāda uz nepieciešamību uzlabot izglītojošos rīkus, lai iemācītu atpazīt un analizēt kļūdainu vai maldinošu informāciju.

Personīgā sagatavotība un vēlme aizsargāt ģimeni ir galvenie motivatori dalībai katastrofu sagatavotības apmācībās. Tomēr skaidri redzams, ka ne visi izglītojamie jūtas pietiekami sagatavoti, kas uzsver nepieciešamību pēc lielākiem ieguldījumiem izpratnes veicināšanā un apmācību programmās, kas sasniedz visas sabiedrības grupas.

Kopsavilkumā – lai gan izglītojamie dažādās valstīs arvien vairāk apzinās katastrofu sagatavotības nozīmi, joprojām pastāv būtiska plaisa uzticamas informācijas pieejamībā, praktiskajās iemaņās un pārliecībā par spēju atpazīt dezinformāciju. Lai uzlabotu katastrofu sagatavotību visā pasaulē, ir būtiski nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi uzticamiem informācijas avotiem, veicināt nepārtrauktu izglītošanos katastrofu jomā un samazināt dezinformācijas izplatību sabiedrības līmenī. Tikai šādā veidā sabiedrība spēs efektīvāk reaģēt uz nākotnes krīzēm.

DIASPORA

Diasporas datu analīze sniedz vērtīgu ieskatu dažādu valstu iedzīvotāju sagatavotībā un attieksmē pret katastrofu pārvaldību. Galvenie secinājumi atklāj spēcīgu interesi apgūt dzīvības glābšanas prasmes, piemēram, kardiopulmonālo reanimāciju (CPR), ārkārtas komunikāciju, pirmo palīdzību apdegumu un brūču gadījumos, kā arī psiholoģisko pirmo palīdzību. No visām šīm prasmēm vispieprasītākās ir CPR un ārkārtas komunikācijas prasmes. Tas liecina, ka, lai arī pastāv skaidra izpratne par sagatavotības nozīmi, joprojām ir nepieciešamība pēc strukturētām apmācībām, lai cilvēki iegūtu šīs būtiskās prasmes.

Runājot par zināšanām un attieksmi pret katastrofām, daudzi respondenti, īpaši no Spānijas, Latvijas un Islandes, jūtas labi informēti par potenciālajiem riskiem savā reģionā. Tomēr šī informētība ne vienmēr sakrīt ar pārliecību par savas kopienas sagatavotību katastrofām. Atbildēs atklājas ievērojamas atšķirības uztverē par kopienu gatavību, kas norāda uz nepieciešamību pēc uzlabotas kolektīvās plānošanas un rīcības kopienu līmenī, īpaši tādās valstīs kā Turcija un Kipra.

Tika analizēta arī motivācija piedalīties katastrofu sagatavotības apmācībās. Izteikti dominējoši motīvi bija personīgā un ģimenes aizsardzība, kā arī pilsoniskā un kopienas atbildība. Tas atspoguļo pieaugošu izpratni par individuālās un kolektīvās noturības nozīmi iespējamās katastrofas gadījumā. Cilvēkus motivē ne vien rūpes par personīgo drošību, bet arī vēlme veicināt savas kopienas drošību un labklājību.

Dezinformācijas un mītu izplatība par katastrofu sagatavotību tika identificēta kā nozīmīga problēma. Liels respondentu skaits norādīja, ka ir saskārušies ar maldinošu informāciju par šo tēmu. Lai gan daudzi apgalvoja, ka spēj atpazīt dezinformāciju, joprojām ir redzams informācijas precizitātes un konsekvences trūkums. Tas uzsvēr nepieciešamību nodrošināt uzticamu, skaidru un faktiem balstītu informāciju, lai cīnītos pret mītiem un kļūdainiem priekšstatiem.

Noslēgumā var secināt, ka pastāv spēcīga vēlme diasporas vidū — īpaši Spānijā, Turcijā, Latvijā, Kiprā, Ukrainā un Islandē — būt labāk sagatavotiem katastrofām. Tomēr joprojām pastāv vairāki šķēršļi: nepieciešamība pēc pieejamākām un visaptverošākām apmācībām, vajadzība stiprināt pārliecību par spēju atpazīt dezinformāciju un uzlabot kopienu sagatavotību. Šo problēmu risināšana ar mērķtiecīgu izglītošanu, informēšanas kampaņām un sadarbību kopienu līmenī var būtiski veicināt diasporas kopienu vispārējo noturību nākotnes katastrofu priekšā.

TREŠĀ DAĻA – FOKUSGRUPU REZULTĀTI

Pēc izpētes un aptauju veikšanas sešās dalībvalstīs — Spānijā, Kiprā, Latvijā, Islandē, Turcijā un Ukrainā — projekta partneri organizēja virkni nacionālo fokusgrupu. Šajās sesijās tika iesaistītas trīs galvenās mērķgrupas: profesionālās izglītības pedagogi, profesionālās izglītības izglītojamie un diasporas/migrantu pārstāvji.

Fokusgrupām bija divi būtiski mērķi. Pirmkārt, tās ļāva partneriem validēt katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju kartēšanas ziņojuma rezultātus. Otrkārt, tās deva iespēju izprast mērķgrupu patiesās vajadzības, gaidas un izaicinājumus, kas saistīti ar gatavību katastrofām un apmācībām šajā jomā. Fokusgrupu laikā iegūtā informācija tieši ietekmēs WP3 mācību programmas izstrādi, nodrošinot, ka mācību saturs ir atbilstošs, iekļaujošs un pielāgojams dažādiem valstu un kultūras kontekstiem.

Fokusgrupu sesiju laikā partneri izmantoja galvenos projekta materiālus, lai virzītu diskusiju, tostarp:

- Katastrofu izpratnes un dzīvības glābšanas prasmju kartēšanas ziņojuma projektu, kas kalpoja validācijai un atgriezeniskajai saitei,
- Specializētu fokusgrupas prezentāciju, ko sagatavoja projekta koordinators,
- WP2 satura pārskatu un
- Projekta Facebook lapas demonstrāciju, lai iepazīstinātu dalībniekus ar projektu un aicinātu sekot līdzi jaunumiem.

8. SADAĻA. DALĪBNIKU INFORMĀCIJA UN PIESAISTES PROCESS

Fokusa grupas tika organizētas visās sešās partnervalstīs — Latvijā, Kiprā, Islandē, Spānijā, Turcijā un Ukrainā —, iesaistot pārstāvjus no visām trim mērķgrupām: profesionālās izglītības pedagogiem, profesionālās izglītības izglītojamajiem un diasporas/migrantu kopienām. Kamēr lielākā daļa fokusa grupu norisinājās tiešsaistē, Turcija un Islande organizēja klātienē sesijas.

Kopumā visās valstīs piedalījās 57 dalībnieki:

- Profesionālās izglītības pedagogi: 22
- Profesionālās izglītības izglītojamie: 28
- Diasporas/Migrantu pārstāvji: 17

(Daži dalībnieki pārstāvēja vairāk nekā vienu kategoriju, īpaši Turcijā.)

Dalībnieki galvenokārt tika piesaistīti, balstoties uz iepriekšējo iesaisti projektā — īpaši no aptauju respondentiem, kuri bija izrādījuši interesi piedalīties turpmākās aktivitātēs. Papildus tam partneri izmantoja personiskos, institucionālos un profesionālos kontaktus, lai uzaicinātu personas, kas piemērotas dalībai fokusa grupu diskusijās. Vairākos gadījumos dalībnieki tika uzrunāti tieši — izmantojot e-pastu, tālruna zvanus, īsziņas vai ziņapmaiņas lietotnes. Turcijā piesaiste notika arī sadarbībā ar Migrācijas pārvaldi, izmantojot vietējos WhatsApp saziņas kanālus, kā arī klātienē uzrunājot AFAD brīvprātīgos un apmācītājus.

Izplatītākais izaicinājums visās valstīs bija laika saskaņošana — atrast piemērotu laiku dalībniekiem ar dažādu izcelsmi un pieejamību izrādījās sarežģīti gandrīz visos gadījumos. Kiprā un Islandē tika atzīmēti valodas barjeras jautājumi, īpaši attiecībā uz migrantu dalībniekiem ar ierobežotām angļu vai valsts valodas zināšanām. Ukrainā tika piedzīvoti pēdējā brīža atteikumi, kas samazināja sākotnēji plānoto grupas lielumu. Turcijā daudzi aptaujas respondenti nebija norādījuši kontaktinformāciju, un liels skaits uzaicinājumu palika bez atbildes, kas apgrūtināja dalībnieku plānošanu. Neskatoties uz šiem nelielajiem šķēršļiem, visiem partneriem izdevās veiksmīgi īstenot fokusa grupas.

9. SADAĻA. FOKUSA GRUPU APTAUJAS ATBILŽU ANALĪZE

ATGRIEZENISKĀ SAITE

Dalībnieki visās partnervalstīs novērtēja Kartējuma ziņojumu par katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmēm kā vērtīgu un informatīvu resursu. Kopējā atgriezeniskā saite liecina par augstu apmierinātības līmeni attiecībā uz ziņojuma struktūru, atbilstību un skaidrību, un dalībnieki vienprātīgi atzīst, ka tas kalpojis kā spēcīgs pamats izpratnei par esošo praksi un nākotnes mācību satura izstrādei.

ZIŅOJUMA LIETDERĪBA

Kartēšanas ziņojums visās sešās valstīs tika konsekventi novērtēts kā ļoti noderīgs. Vidējais vērtējums svārstījās no 4,5 līdz 5 punktiem (no 5 iespējamiem).

- Latvijā visi dalībnieki ziņojumu novērtēja ar 4 vai 5 punktiem, īpaši uzsverot tā informatīvo raksturu un lietderību, identificējot trūkumus katastrofu izglītībā.
- Kipras dalībnieki vidēji piešķīra 4,8 punktus, slavējot tā skaidro struktūru, praktisko nozīmīgumu un pārskatāmību.
- Spānijā 80 % dalībnieku piešķīra maksimālo vērtējumu, komentāros uzsverot ziņojuma piemērotību gan teorētiskās, gan praktiskās apmācības vajadzībām.
- Turcijas dalībnieki novērtēja ziņojuma atbilstību ar vidēji 4,8 punktiem un skaidrību ar 4,6 punktiem, atzīmējot to kā “pārdomātu” un profesionāli strukturētu.
- Ukrainas dalībnieki arī deva augstu novērtējumu (vidēji 4,5 punkti), uzskatot to par visaptverošu un vērtīgu bāzi turpmākai attīstībai.
- Islandes dalībnieki raksturoja ziņojumu kā “ļoti noderīgu”, īpaši izceļot tā nozīmi imigrantu sabiedrības informēšanā.

ZINĀŠANU PILNVEIDE

Visās dalībvalstīs dalībnieki ziņoja par būtisku izpratnes uzlabošanos attiecībā uz katastrofu gatavību, civilās aizsardzības struktūrām un izglītības trūkumiem.

- Kiprā zināšanu pilnveides vidējais vērtējums bija 4,8, un dalībnieki norādīja, ka sesija būtiski padziļināja izpratni par reaģēšanu ārkārtas situācijās.
- Latvijas dalībnieki uzsvēra, ka ziņojums sniedza jaunu skatījumu, īpaši par izglītības struktūrālajiem trūkumiem.
- Spānijā 60 % dalībnieku ziņoja par ievērojamu zināšanu uzlabošanos, bet 20 % piešķīra visaugstāko vērtējumu.
- Ukrainas dalībnieki norādīja, ka īpaši daudz iemācījušies par profesionālās izglītības lomu katastrofu izpratnes un civilās drošības struktūru kontekstā.
- Islandē un Turcijā dalībnieki atzina, ka ziņojums palīdzējis labāk izprast attiecīgos jautājumus, taču Turcijā daži norādīja uz nepieciešamību vienkāršot valodu, lai nodrošinātu pilnvērtīgu izpratni.

CIVILĀS AIZSARDZĪBAS SISTĒMU ATŠĶIRĪBU IZPRATNE

Dalībnieki atzina, ka salīdzinošā civilās aizsardzības sistēmu analīze dažādās valstīs ir īpaši vērtīga, un lielākā daļa šo sadaļu novērtēja augstu (vidējais vērtējums no 4 līdz 5).

- Spānijas dalībnieki skaidri saskatīja nacionālo pieeju daudzveidību, 60 % norādot, ka atšķirības bija “ļoti izteiktas”.
- Latvijā dalībnieki augstu novērtēja starptautiskās prakses pārskatu un to, kā tas palīdzēja identificēt gan stiprās puses, gan pilnveidojamus aspektus.
- Ukrainā nacionālo sistēmu kartējums tika raksturots kā “atsepietriki paplašināošs”.

- Kipras dalībnieki neziņoja par neskaidrībām šo atšķirību interpretācijā, kas liecina, ka ziņojuma struktūra atbalstīja efektīvu izpratni.
- Savukārt Islandes dalībnieki norādīja uz minimālām uztvertām atšķirībām civilās aizsardzības sistēmās, iespējams, ierobežotu sākotnējo zināšanu vai centralizētas pārvaldības dēļ.

DEZINFORMĀCIJAS APZINĀŠANĀS NOZĪME KATASTROFU KONTEKSTĀ

Visās valstīs dalībnieki bija vienisprātis, ka dezinformācijas apkarošana ir būtiska katastrofu izpratnes un reaģēšanas apmācību sastāvdaļa. Šī sadaļa tika novērtēta kā viena no nozīmīgākajām visā ziņojumā.

- Latvijā visi pieci dalībnieki piešķīra augstāko vērtējumu (5), uzsverot, ka dezinformācija ārkārtas situācijās rada būtisku apdraudējumu.
- Spānijas dalībnieki vienbalsīgi puda pārliecību par nepieciešamību risināt dezinformācijas problēmu, uzsverot, ka tās iekļaušana ir būtiska katastrofu izglītībā.
- Ukrainā tika uzsvērtā sabiedrības vajadzība apmācīt kopienas atpazīt uzticamus informācijas avotus, īpaši krīzes apstākļos.
- Kiprā dalībnieki ierosināja papildināt šo sadaļu ar vairāk reālās dzīves piemēriem, norādot uz vēlmi padziļināti izprast dezinformācijas izaicinājumus.
- Turcijā tika paustas bažas par neskaidru terminoloģiju un komunikāciju, uzsverot nepieciešamību pielāgot informāciju kultūras īpatnībām.
- Islandē tika norādīts, ka imigrantu kopienu pārstāvji ir īpaši pakļauti dezinformācijai valodas barjeru un atkarības no neformāliem informācijas avotiem, piemēram, draugiem vai ģimenes locekļiem, dēļ.

IETEIKUMI UN GAIDAS ATTIECĪBĀ UZ TREŠĀS DARBA PAKOTNES MĀCĪBU PROGRAMMU

Fokusgrupu atbildēs visās sešās partnervalstīs tika skaidri iezīmētas vienotas un konsekventas gaidas attiecībā uz 3.darba pakotnes mācību programmu katastrofu izglītībā. Dalībnieki uzsvēra, ka mācību programmai jābūt praktiskai, vizuāli saistošai un viegli pieejamai, ar saturu, kas pielāgots profesionālās izglītības pedagogu, izglītojamo un diasporas pārstāvju daudzveidīgajām vajadzībām.

SATURS UN METODOLOĢIJA

Dalībnieki uzsvēra reālu situāciju, gadījumu izpēti un praktisku piemēru iekļaušanas nozīmi. Šie elementi tika uzskatīti par būtiskiem, lai palīdzētu izglītojamajiem sasaistīt teoriju ar praksi un pielietot iegūtās zināšanas reālās situācijās.

- Latvija, Kipra un Spānija akcentēja ikdienas scenāriju un soli pa solim balstītu mācību metožu integrēšanu.
- Turcijā tika ierosināts izmantot pēkšņus katastrofu treniņus un sociālās reklāmas (PSA), lai imitētu reālus ārkārtas apstākļus.
- Ukrainas dalībnieki ieteica iekļaut kopienu iesaistošas pieejas un vienaudžu mācīšanās iespējas.

Pieprasījums pēc vizuāla un multimediju satura bija atkārtota tēma visās valstīs. Dalībnieki vēlējās, lai mācību materiālos tiktu iekļauti attēli, shēmas, infografikas un video, kas uzlabo pieejamību un iesaisti.

- Spānija, Kipra un Latvija uzsvēra nepieciešamību pēc vizuāli papildinātas mācīšanās, īpaši profesionālās izglītības izglītojamiem.
- Turcija un Ukraina ieteica izvairīties no pārāk tehniskas valodas un izmantot vienkāršotus vizuālos materiālus.
- Ukraina ierosināja izmantot spēļošanas (gamification) un stāstniecības metodes, lai veicinātu motivāciju un padarītu sarežģītu saturu vieglāk uztveramu.

VISIEM PIEEJAMA UN IEKĻAUJOŠA IZGLĪTĪBA

Dalībnieki aicināja nodrošināt, lai mācību programma būtu iekļaujoša un kultūrsensitīva, pielāgota dažādu mērķgrupu valodas un izglītības vajadzībām.

- Islandē visi dalībnieki uzsvēra nepieciešamību pēc mācību materiāliem vairākās valodās, īpaši imigrantiem.
- Latvijā un Ukrainā tika norādīts, ka vienkāršota valoda un tulkoti materiāli ir būtiski, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi, īpaši senioriem un migrantu izglītojamajiem.
- Kiprā un Turcijā tika uzsvērtas skaidras, no žargona brīvas valodas nozīme auditorijām, kurām nav priekšzināšanu par katastrofu sagatavotības terminoloģiju.

ATZINĪBA UN MOTIVĀCIJA

Dalībnieki apsprieda arī faktorus, kas veicina iesaisti šāda veida mācību programmās. Par galvenajiem motivējošajiem faktoriem tika uzskatīta ieguldītā darba atzišana un taustāmi ieguvumi.

- Latvijas un Ukrainas dalībnieki ierosināja izsniegt apliecības vai mikrosertifikātus, īpaši nozīmīgi profesionālās izglītības pedagogiem, kuri vēlas apliecināt savu profesionālo pilnveidi.
- Spānijas pedagogi novērtēja to, ka mācību saturs var tikt sasaistīts ar transversālajām prasmēm un izmantots dažādu mācību priekšmetu ietvaros.
- Ukraina ierosināja mācību programmā iekļaut mentoringa elementus, lai nodrošinātu atbalstu arī pēc sākotnējās apmācību fāzes.

STRUKTŪRA UN FORMĀTS

Mācību programmai jābūt modulārai un elastīgai, ļaujot izglītojamajiem apgūt saturu savā tempā, vienlaikus piedāvājot arī strukturētas vadītās aktivitātes.

- Latvijā, Spānijā un Ukrainā tika pausta atbalsta ideja par pašvadītiem mācību moduļiem, kurus var pielāgot individuālajām mācīšanās vajadzībām.
- Turcijā un Kiprā tika uzsvērtas interaktīvas vadīšanas nozīme, lai nodrošinātu izglītojamo līdzdalību un aktīvu iesaisti visā mācību procesā.

PAPILDU IESAISTES STRATĒGIJAS UN LĪDZDALĪBAS MOTIVATORI

Papildus saturiskajiem ieteikumiem dalībnieki no visām valstīm sniedza priekšlikumus, kā veicināt līdzdalību un paplašināt mācību programmas ietekmi ārpus formālās izglītības vides. Šīs stratēģijas var palīdzēt nodrošināt plašāku iekļaušanu, iesaisti un ilgtermiņa līdzdalību.

UZTICAMI INFORMĀCIJAS IZPLATĪŠANAS KANĀLI

Dalībnieki uzsvēra nepieciešamību izmantot pazīstamus un uzticamus saziņas kanālus, lai sasniegtu un noturētu mērķgrupas.

- Turcijā fokusa grupas dalībnieki ierosināja izmantot radio raidījumus un sabiedrības informēšanas klipus (PSA), lai izglītotu plašāku sabiedrību.

- Latvijā tika uzsvērtā sociālo tīklu nozīme auditorijas informēšanā un projekta gaitas atspoguļošanā.

- Islandē dalībnieki izteica lielāku uzticību informācijai, kas saņemta no valsts iestādēm vai nevalstiskajām organizācijām, norādot uz vēlmi saņemt informāciju no oficiāliem un uzticamiem avotiem.

ATZĪŠANA UN IESAISTES VEICINĀŠANA

Formālas atzinības piešķiršana par dalību tika uzskatīta par nozīmīgu motivatoru, īpaši profesionāļiem un diasporas pārstāvjiem, kuri vēlas iegūt lielāku atpazīstamību vai paplašināt savas prasmes.

- Latvijā, Ukrainā un Spānijā tika uzsvērtā sertifikātu, nozīmīšu vai kompetencēs balstītu apliecinājumu motivējošā nozīme.
- Tie tika uzskatīti ne tikai par personīgiem sasniegumiem, bet arī par rīkiem, kas var veicināt profesionālo izaugsmi.

KOPIENĀ BALSTĪTA MĀCĪŠANĀS UN IEKĻAUSĀNA

- Ukrainas dalībnieki ierosināja veidot vienaudžu mācīšanās tīklus un sadarbības platformas starp diasporu un vietējām kopienām, lai stiprinātu sabiedrības saiknes un veicinātu zināšanu apmaiņu.
- Vairākas valstis ierosināja paplašināt informācijas izplatīšanas pasākumus, īpaši vēršoties pie neaizsargātām grupām, piemēram, migrantiem vai gados vecākiem izglītojamajiem, izmantojot vienkāršotu valodu un tulkotu mācību materiālu.

RADOŠAS UN UZ JAUNIEŠIEM ORIENTĒTAS PIEEJAS

- Ukrainas un Spānijas dalībnieki ierosināja izmantot stāstījuma pieeju, spēļošanu (gamifikāciju) un interaktīvus formātus, lai veicinātu jauniešu iesaisti un padarītu saturu dinamiskāku.
- Šīs metodes tika atzītas par efektīvām, lai veicinātu dalību, īpaši to izglītojamo vidū, kuriem tradicionālie izglītības formāti šķiet mazāk saistoši.appealing.

VISPĀRĒJI SECINĀJUMI NO FOKUSGRUPU DISKUSIJĀM

Fokusgrupu sesijas, kas tika organizētas visās partnervalstīs, izcēlās ar aktīvu iesaisti, atklātu dialogu un būtisku ieguldījumu no dalībniekiem – gan profesionālās izglītības pedagogu, gan izglītojamo, gan diasporas pārstāvju vidū. Kaut arī katra valsts iezīmēja savas kontekstuālās īpatnības, kopīgās diskusijās atklājās vairākas vienojošas stiprās puses, kā arī dažas konkrētām valstīm raksturīgas atziņas.

POZITĪVA GAISOTNE UN DALĪBNIEKU IESAISTE

Kopīga stiprā puse visās valstīs bija pozitīvā un iekļaujošā gaisotne, kas ļāva dalībniekiem brīvi paust savus viedokļus.

- Latvijā dalībnieki novērtēja strukturēto sesijas gaitu – sākot ar projekta un nacionālā konteksta prezentāciju un turpinot ar salīdzinošo analīzi –, kas palīdzēja labāk iesaistīties diskusijās par saturu.
- Spānijā tika uzsvērts augsts iesaistes līmenis, īpaši izceļot to, ka atklātā diskusija, skaidri tulkojumi un pieejama moderēšana veicināja aktīvu līdzdalību un jēgpilnas sarunas.

- Turcijā un Ukrainā tika uzsvērts liels dalībnieku skaits un aktīva līdzdalība, ko uzskatīja par būtisku fokusa grupu stipro pusi – cilvēki jūta, ka viņu vajadzības un viedokļi tiek uzklauti un cienīti.

SESIJAS ATBILSTĪBA UN STRUKTŪRA

Dalībnieki visās valstīs konsekventi novērtēja tēmas aktualitāti un sesiju loģisko struktūru.

- Kiprā tika pausta augsta apmierinātība ar skaidro un labi strukturēto satura izklāstu, savukārt Spānijas dalībnieki īpaši novērtēja tulkotos materiālus, kas uzlaboja izpratni un pieejamību.
- Latvijas un Ukrainas dalībnieki atzina, ka personīgo pieredzi ar katastrofām apmaiņā palīdzēja vieglāk sasaistīt sevi ar tēmu un rosināja pārdomas par to, kāda informācija būtu bijusi noderīga reālu notikumu laikā.

ZINĀŠANU ROBEŽAS UN IZGLĪTĪBAS VĒRTĪBA

Dažās valstīs fokusgrupu diskusijas kalpoja ne tikai kā konsultatīvs pasākums, bet arī kā pirmā saskarsme ar strukturētu informāciju par katastrofu izpratni.

- Spānijā dalībnieki norādīja uz vispārēju pieejamu izglītojošu resursu trūkumu katastrofu sagatavotības jomā un atzina projekta nozīmi šīs plaisas aizpildīšanā.
- Ukrainas dalībnieki ziņoja, ka diskusija bijusi ļoti produktīva, sniedzot konkrētu atgriezenisko saiti un priekšlikumus mācību satura pilnveidei.
- Kipra un Turcija uzsvēra dalībnieku atzinību par uzmanības pievēršanu dezinformācijai un mītiem – daudziem šī tēma šķita pārsteidzoša un universāli aktuāla.

IESAISTE, KOMUNIKĀCIJA UN KULTŪRAS ĪPATNĪBAS

Vairāki komentāri fokusgrupu diskusijās uzsvēra iekļaujošu komunikācijas stratēģiju un kontekstu jūtīgas apmācības izstrādes nozīmi.

- Islandē diskusijā tika pausta augsta uzticēšanās civilās aizsardzības sistēmām, taču vienlaikus norādīts, ka ievainojamās grupas – īpaši nesen ieceļojušie un seniori – bieži tiek izslēgtas informācijas aprites procesā valodas barjeru un tiešas informācijas trūkuma dēļ. Dalībnieki uzsvēra vienkāršas, skaidras un daudzvalodu komunikācijas nepieciešamību, kā arī lokālu rīku – piemēram, īsziņu brīdinājumu, ledusskapja magnētu un izglītojošu materiālu skolās – nozīmi.

- Turcijā dalībnieki ieteica pielāgot mācību materiālus katrai mērķgrupai, izvairoties no universālas pieejas visiem. Tāpat tika uzsvērtā interaktīvu apmācību formātu nozīme – ierosinot iekļaut sirēnas, gaismas signālus, audiovizuālus materiālus un ciešāku sadarbību ar valsts iestādēm un vietējiem mediju kanāliem.

MOTIVĀCIJA UN TURPMĀKA IESAISTE

Vairākās valstīs dalībnieki pauda interesi turpināt iesaistīties projekta nākotnes aktivitātēs.

- Latvijā dalībnieki lūdza informēt par gaidāmajām aktivitātēm vismaz mēnesi iepriekš, lai varētu tās pienācīgi ielānot.
- Profesionālās izglītības pedagogi vairākās valstīs, tostarp Latvijā un Ukrainā, atkārtoti uzsvēra, ka sertifikātu izsniegšana par kompetenču pilnveidi būtu spēcīgs motivators plašākai iesaistei.

FOKUSGRUPU KOPSAVILKUMS

Nacionālās Nacionālās fokusa grupas, kas tika organizētas sešās partnervalstīs — Latvijā, Kiprā, Islandē, Spānijā, Turcijā un Ukrainā — kalpoja kā būtiska kvalitatīvā projekta izpētes fāzes sastāvdaļa. Apvienojot profesionālās izglītības pedagogus, izglītojamos un diasporas pārstāvjus, šīs diskusijas validēja Kartējuma ziņojuma secinājumus un nodrošināja vērtīgu pamatu 3. darba pakotnes (WP3) mācību programmas izstrādei par katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmēm.

Kopumā procesā piedalījās 57 dalībnieki, sniedzot ieskatus, kas balstīti viņu valsts kontekstā, kultūras realitātē un profesionālajā pieredzē. Neskatoties uz loģistikas un valodas izaicinājumiem dažās valstīs, visiem partneriem izdevās nodrošināt iekļaujošu vidi, kas veicināja atvērtu dialogu, konstruktīvu atgriezenisko saiti un augstu iesaisti.

Kartējuma ziņums tika konsekventi novērtēts kā ļoti noderīgs resurss, un dalībnieki norādīja, ka tas uzlaboja viņu izpratni par katastrofu sagatavotību, civilās aizsardzības sistēmām un dezinformācijas riskiem. Šie ieskatī apstiprināja ziņojuma aktualitāti un izcēla vairākas jomas, kuras būtu nepieciešams padziļināti pētīt, tostarp komunikācijas trūkumus, kopienas gatavību un iekļaujošas pieejas nozīmi.

Dalībnieki skaidri formulēja savas gaidas attiecībā uz WP3 mācību programmu: saturam jābūt praktiskam, viegli pieejamam un pielāgojamam dažādām mērķgrupām. Tika uzsvērtā nepieciešamība iekļaut reālas situācijas, vizuālus mācību rīkus, daudzvalodu materiālus un elastīgus mācību ceļus. Tika izcelta arī atzinības nozīme — piemēram, apliecinājumu vai sertifikātu izsniegšana, kas īpaši motivētu profesionālās izglītības pedagogus.

Svarīgi, ka dalībnieki uzsvēra: katastrofu izglītībai jābūt ne tikai informatīvai, bet arī iedarbīgai — tai jā mudina rīkoties. Ieteikumi ietvēra kopienās balstītas mācīšanās pieejas, spēļošanas metodes, sabiedrisko kampaņu izmantošanu un sadarbību ar uzticamām institūcijām. Šīs stratēģijas atspoguļo kopīgu vēlmi ne tikai izglītēt individuālus, bet arī veidot noturīgas, sagatavotas un savstarpēji saistītas kopienas.

Kopsavilkumā var secināt, ka fokusa grupu diskusijas ne tikai apstiprināja projekta sākotnējos rezultātus, bet arī būtiski ietekmēja tā turpmāko virzību. Tās nodrošināja, ka WP3 mācību programma atbilstēs uz reālajām vajadzībām — dažādos sektoros, vecuma grupās un kultūras kontekstos.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Otrās darba pakotnes kartēšanas ziņojums sniedz plašu un daudzdimensionālu pārskatu par katastrofu izpratni un dzīvības glābšanas prasmēm sešās partnervalstīs — Latvijā, Spānijā, Turcijā, Islandē, Kiprā un Ukrainā. Balstoties uz galda pētījumiem, aptaujām un fokusgrupu rezultātiem, konstatētas būtiskas reģionālas atšķirības, tiesiskie trūkumi un konkrētām kopienām raksturīgi izaicinājumi, īpaši ietekmējot profesionālās izglītības izglītojamos, pedagogus un diasporas pārstāvjus. Tajā pašā laikā dati norāda uz ievērojamām iespējām veidot izturīgas, informētas un pilnvarotas sabiedrības, izmantojot izglītību, starpsektoru sadarbību un digitālus risinājumus.

Secinājumi

1. Fragmentēta, bet daudzsoļoša nacionālā pieeja

Lai gan dažas valstis (piemēram, Turcija, Latvija un Ukraina) ir integrējušas katastrofu izglītību savās profesionālās izglītības programmās, citas (piemēram, Kipra un Islande) vēl tikai ievieš pirmos soļus. Spānijai raksturīga starpposma situācija — pastāv spēcīgas iniciatīvas vietējā līmenī, taču trūkst likumdošanas saskaņotības. Standartizētu mācību programmu trūkums starp valstīm kavē zināšanu pārnei un pārrobežu gatavību, atstājot izglītojamos nevienlīdzīgās pozīcijās.

2. Nepietiekami izmantots profesionālās izglītības potenciāls

Profesionālās izglītības sistēmas ir īpaši piemērotas katastrofu izglītības nodrošināšanai to praktiskā rakstura un ciešās saiknes ar kopienām dēļ. Tomēr vairums pedagogu ziņo par ierobežotām formālām apmācībām šajā jomā. Izglītojamie izrāda lielu vēlmi apgūt dzīvības glābšanas prasmes, taču strukturētu iespēju trūkums ierobežo viņu pārliecību un kompetenci. Lai atklātu profesionālās izglītības pilno potenciālu, nepieciešams lielāks institucionāls atbalsts un resursu piešķirums.

3. Dezinformācijas un kultūras mītu izplatība

Visas partnervalstis saskaras ar dezinformācijas problēmām — sākot no savvērestības teorijām par klimata pārmaiņām līdz nepareizai rīcībai ārkārtas situācijās. Sociālie tīkli ir galvenais šo mītu izplatīšanas kanāls, īpaši jauniešu un diasporas grupu vidū. Dezinformācija grauj uzticēšanos oficiālajiem informācijas avotiem un veicina bīstamus uzvedības modeļus krīzes situācijās.

4. Barjeras diasporas iekļaušanai

Diasporas kopienas bieži netiek pilnvērtīgi iekļautas nacionālajās katastrofu gatavības stratēģijās. Valodas barjeras, digitālā nepietiekama prasme un uzticības trūkums institūcijām ierobežo piekļuvi uzticamai informācijai. Lai gan atsevišķas iniciatīvas (piemēram, AFAD un Turcijas Sarkanā Pusmēness darbs) ir devušas rezultātus, sistēmiska iekļaušana — piemēram, daudzvalodu mācību resursi un kultūrai atbilstošs saturs — vēl nav pietiekama.

5. Fokusgrupu validācija un kopienu ieskats

Fokusgrupu rezultāti apstiprina kvantitatīvās aptaujas secinājumus. Dalībnieki uzsvēra nepieciešamību pēc elastīgas, interaktīvas un kultūrsensitīvas pieejas katastrofu izglītībā. Tika izcelta priekšroka digitāliem moduļiem, praktiskām simulācijām un mītu atmaskošanas metodēm. Pastāv vienots pieprasījums pēc politikas atbalsta un institucionālas apņemšanās katastrofu izpratni iekļaut gan formālajā izglītībā, gan mūžizglītībā.

Ieteikumi

1. Izstrādāt modulāru un elastīgu mācību programmu

Izveidot starpvalstu katastrofu izglītības mācību programmu, kas pielāgojama katras valsts kontekstam. Tajā jāiekļauj pamatmoduļi par riska apzināšanos, pirmo palīdzību, reaģēšanu ārkārtas situācijās un klimata pratību, kā arī izvēles moduļi, kas vērsti uz konkrētiem apdraudējumiem (piemēram, zemestrīcēm Turcijā, plūdiem Ukrainā). Materiāliem jābūt interaktīviem, jāiekļauj simulācijas un jābūt pieejamiem gan tiešsaistē, gan bezsaistē.

2. Stiprināt normatīvo un politikas ietvaru

Aicināt valstu izglītības ministrijas saskaņot normatīvo regulējumu ar ES ieteikumiem, paredzot katastrofu riska mazināšanas (DRR) integrēšanu profesionālajā izglītībā. Jānosaka skaidri vadlīniju standarti par minimālajām apmācību prasībām, pedagogu kvalifikāciju un izglītības iestāžu atbildību katastrofu gatavības nodrošināšanā.

3. Ieviest pretdezinformācijas pasākumus

Izstrādāt mērķtiecīgas kampaņas mītu atmakošanai un precīzas informācijas izplatīšanai, izmantojot uzticamus sabiedrības līderus, ietekmētājus un pedagogus. Izmantot digitālo stāstījumu, spējošanas (gamifikācijas) metodes un mītu atmakošanas videoklipus platformās, kas populāras jauniešu vidū. Integrēt mediju pratību un kritiskās domāšanas prasmes katastrofu izglītības moduļos.

4. Paplašināt piekļuvi diasporai un neaizsargātajām grupām

Nodrošināt, ka visi katastrofu gatavības materiāli ir daudzvalodu, kultūrsensitīvi un pielāgoti digitāliem un zemas lasītprasmes kontekstiem. Ieguldīt diasporas informēšanā, izmantojot vēstniecības, diasporas organizācijas un migrantu atbalsta NVO. Piedāvāt mobilās apmācību vienības un kopienas darbnīcas, lai sasniegtu digitāli izslēgtas grupas.

5. Nodrošināt atbalstu pedagogiem ar apmācībām un resursiem

Izveidot profesionālās pilnveides programmas profesionālās izglītības pedagogiem, akcentējot DRR metodoloģiju, psiholoģiskās pirmās palīdzības prasmes un iekļaujošas apmācības stratēģijas. Izveidot centralizētu resursu krātuvi ar mācību materiāliem, nodarbību plāniem un labās prakses piemēriem, lai veicinātu zināšanu apmaiņu starp partnervalstīm.

6. Veicināt pārrobežu sadarbību un standartizāciju

Rosināt izveidot Eiropas katastrofu izglītības tīklu Erasmus+ ietvaros. Šis tīkls atvieglotu mācību programmu, politikas ieteikumu un apmācību metodoloģiju apmaiņu. Apsvērt vienotas ES katastrofu gatavības apliecības izveidi profesionālās izglītības izglītojamajiem, lai veicinātu mobilitāti un standartizāciju.

7. Uzraudzīt un novērtēt programmas ietekmi

Izveidot sistēmu, lai novērtētu katastrofu izglītības pasākumu efektivitāti. Izmantot atgriezeniskās saites mehānismus ar izglītojamajiem, pedagogiem un diasporas pārstāvjiem, lai nepārtraukti pilnveidotu mācību saturu. Rādītāji varētu ietvert katastrofu pratības pieaugumu, uzlabotu gatavību ārkārtas situācijās un lielāku iesaisti kopienas noturības stiprināšanā.

Šis secinājumu un ieteikumu kopums iezīmē otro darba pakotni kā būtisku pamatu trešās darba pakotnes mācību programmas izstrādei, virzot uz vienotu, iekļaujošu un praktisku pieeju katastrofu izglītībai profesionālās izglītības jomā. Turpmākajiem posmiem jābūt vēršotiem ne tikai uz zināšanu nodošanu, bet arī uz uzvedības maiņu — pilnvarojot individuus un kopienas rīkoties pārliecinoši krīzes apstākļos.

ATSAUCES

112.lv. (n.d.). https://www.112.lv/lv/lapa/4/lietotne-112-latvija?objects_path=lv%2Flapa%2F4%2Flietotne-112-latvija

About us. (n.d.). Valsts Izglītības Satura Centrs. <https://www.visc.gov.lv/en/about-us>

AFAD & Ministry of National Education (MEB). AFAD and MEB Collaboration Protocols. <https://mekub.meb.gov.tr/akub/dosyalar/Protokol.pdf>

AFAD. (2022). Türkiye Disaster Risk Reduction Plan (TARAP). Retrieved from https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-risk-azaltma-planı

AFAD. (2023). AFAD Education Portal. Retrieved from https://www.afad.gov.tr/afet-egitimi-ve-farkindalik

AFAD. Disaster Education and Awareness Activities.

AFAD. Mobile Earthquake Simulation Centers. <https://www.afad.gov.tr/mobil-deprem-simulasyon-merkezleri>

AFAD. Türkiye Disaster Response Plan (TAMP). <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>

Agencia Estatal de Meteorología (AEMET). (n.d.). Página oficial. Agencia Estatal de Meteorología. <https://www.aemet.es>

Almanavarnir (Department of Civil Protection and Emergency Management). (n.d.). Homepage. <https://www.almanavarnir.is/english/>

American Psychological Association. (2020). Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.). https://doi.org/10.1037/0000165-000

Anadolu Agency. COMMON MISCONCEPTIONS ABOUT EARTHQUAKES. <https://www.aa.com.tr/tr/teyithatti/aktuel/depreme-ilgili-dogru-bilinen-yanlislar-/1817363>

Apmācību materiāli civilās aizsardzības jomā. (n.d.). Valsts Ugunsdzēsības Un Glābšanas Dienests. <https://www.vugd.gov.lv/lv/apmacibu-materiali-civilas-aizsardzibas-joma>

Boğaziçi University Kandilli Observatory and Earthquake Research Institute. (n.d.). Disaster Management Certificate Program. Retrieved from http://www.koeri.boun.edu.tr/

Boletín Oficial del Estado. (2015). Ley 17/2015, de 9 de julio, del Sistema Nacional de Protección Civil. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2015-7730>

CDIO. (n.d.). Facing disaster – Learning by doing at Reykjavik University [PDF]. https://cdio.org/files/document/file/facing_disaster_-_learning_by_doing_at_reykjavik_university_.pdf

Cedefop. (2019). Vocational education and training in Iceland. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/iceland-2019#programme-4>

Christou, A. (2021). False reports and public panic during the Paphos floods. *Journal of Mediterranean Crisis Studies*, 8(3), 112-128.

Chrysiliou, S. (2008). Civil Defence in Cyprus. Retrieved from https://www.preventionweb.net/files/11564_chrysiliou.pdf

Civil protection exercises and public awareness. (n.d.). Valsts Ugunsdzēsības Un Glābšanas Dienests. <https://www.vugd.gov.lv/en/civil-protection-exercises-and-public-awareness>

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums. (n.d.-a). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/282333-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-likums>

Cyprus Civil Defence. (2022). *Public survey on disaster preparedness and awareness in Cyprus*. Government of Cyprus.

Cyprus International University. (2023). Disaster Preparedness Training at CIU. Retrieved from <https://ciu.edu.tr/en/news/disaster-preparedness-training-ciu>

Cyprus Red Cross. (2023). Disaster preparedness awareness campaigns. Retrieved from <https://www.redcross.org.cy/>

CLEAR Global. (2022, April 20). Language as a key for effective Ukraine crisis response. CLEAR Global. <https://clearglobal.org/language-as-a-key-for-effective-ukraine-crisis-response/>

Creswell, J. W. (2014). **Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches** (4th ed.). Sage Publications.

Cruz Roja Española. (n.d.). Instagram oficial. Instagram. <https://www.instagram.com/cruzrojaesp/>

Cruz Roja Española. (n.d.). Página oficial. Cruz Roja Española. <https://www2.cruzroja.es>

Data.europa.eu. (n.d.). https://data.europa.eu/data/datasets/s3220_fl546_eng?locale=en

Directions of actions. (n.d.). Valsts Izglītības Attīstības Aģentūra. <https://www.viaa.gov.lv/en/directions-actions>

Disaster and Emergency Management Authority (AFAD). (2022). Türkiye Disaster Risk Reduction Plan (TARAP). <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-risk-azaltma-plani-tarap>

El País. (2024, octubre 31). La trifulca en redes por la DANA resucita a Franco y el bulo de las presas demolidas. El País. <https://elpais.com/tecnologia/2024-10-31/la-trifulca-en-redes-por-la-dana-resucita-a-franco-y-el-bulo-de-las-presas-demolidas.html>

El País. (2025, febrero 12). España, entre los 10 países en los que los eventos meteorológicos extremos causan más impactos. El País. <https://elpais.com/clima-y-medio-ambiente/2025-02-12/espana-entre-los-10-paises-en-los-que-los-eventos-meteorologicos-extremos-causan-mas-impactos.html>

Eurydice. (2024). Ukraine: Strategic plan for the development of vocational education and training until 2027. Eurydice. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/ukraine/national-reforms-vocational-education-and-training>

European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. (n.d.). Disaster Risk Reduction. Retrieved from https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid_en

European External Action Service (EEAS). (2022, May 9). Disinformation about Russia's invasion of Ukraine: Debunking seven myths spread by Russia. EEAS. https://www.eeas.europa.eu/delegations/china/disinformation-about-russias-invasion-ukraine-debunking-seven-myths-spread-russia_en?s=166&utm_source=chatgpt.com

European University Cyprus. (2025). UNESCO Chair in Disaster Risk Reduction. Retrieved from <https://euc.ac.cy/en/unesco-chair-mar25/>

Existing Evidence: Associated Press. (2022, April 28). Nuclear bunkers: How much protection do they really offer? AP News. <https://apnews.com/article/nuclear-bunkers-war-atomic-bombs-0356fa5b34067c138c64b9143f73c308>

Fricke, D., Gusak, I., & Kryshstal, T. (2022). Cholera in Ukraine: Propagating disaster disease myths. UCL Institute for Risk and Disaster Reduction. <https://blogs.ucl.ac.uk/irdr/2022/06/30/cholera-in-ukraine-propagating-disaster-disease-myths/>

Fundación Mapfre. (n.d.). Semana de prevención de incendios. Fundación Mapfre. <https://www.fundacionmapfre.org/educacion-divulgacion/prevencion/semana-prevencion-incendios/>

García Nieto, M. T., Ibarz Moret, A., Sánchez Antúnez, R., Santamaría Gutiérrez, S., & Tapia Mayer, A. (2019). Información y concienciación de los jóvenes universitarios madrileños sobre las catástrofes naturales. La opinión de los expertos. Revista Española de Comunicación en Salud, Suplemento 1, 115-125. <https://doi.org/10.20318/recs.2019.4430>

GeoCosmo. EARTHQUAKE RESEARCH STUDIES. <https://www.geocosmo.net>

Gobierno de España. (2007). Estrategia Española de Desarrollo Sostenible (EEDS). Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/ministerio/planes-estrategias/estrategia-espanola-desarrollo-sostenible/EEDSNov07_editdic_tcm30-88638.pdf

Gonzalez, L., & Martinez, R. (2019). Mapping disaster risk: Approaches, challenges, and opportunities. *International Journal of Disaster Risk Reduction, 34*, 193-204. https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2018.10.007

Government of Iceland. (n.d.-a). *Meteorology and natural hazards*. <https://www.government.is/topics/public-safety-and-security/meteorology-and-natural-hazards/>

Government of Iceland. (n.d.-b). *Volcanic activity in Reykjanes*. <https://www.government.is/topics/public-safety-and-security/volcanic-activity-in-reykjanes/>

Habertürk. COMMON MISCONCEPTIONS AND LESSER-KNOWN FACTS ABOUT EARTHQUAKES. <https://www.haberturk.com/deprem-hakkinda-dogru-bilinen-yanlislar-ve-az-duyulan-bilgiler-3564067>

- https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_11/23173639_afetbilincidop.pdf
- <https://www.afad.gov.tr/afadem>

- <https://www.afad.gov.tr/egitimler>

<https://www.instagram.com/p/DHVZ070uNe7/?igsh=MW1iaG53Zm9zeWprYg==>

Icelandic Red Cross. (n.d.-a). *Disaster and emergency services*. <https://www.raudikrossinn.is/english/projects/domestic-projects/disaster-services-and-emergency-relief/disaster-and-emergency-services/>

Icelandic Red Cross. (n.d.-b). *Opening of mass help centres (English)* [PDF]. <https://www.raudikrossinn.is/media/0w2jdtmw/opening-of-mass-help-centres-english.pdf>

Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo. (2023). Estrategia Española de Seguridad y Salud en el Trabajo 2023-2027. <https://www.insst.es/documentacion/material-tecnico/documentos-tecnicos/estrategia-espa%C3%B1ola-de-seguridad-y-salud-en-el-trabajo-2023-2027>

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD). (2022). Ukrainian diaspora mobilization and crisis response. ICMPD. https://www.icmpd.org/file/download/60826/file/UA_Diaspora_Report_RRR_Project.pdf

International Committee of the Red Cross (ICRC). (2022, May 17). Addressing misinformation about ICRC's activities in Ukraine. ICRC. <https://www.icrc.org/en/document/ukraine-addressing-misinformation-about-icrcs-activities>

International Organization for Migration (IOM). (2022, September 15). Toolkit on facilitating pathways to inclusive and cohesive societies: The path ahead for people fleeing Ukraine. IOM. <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/documents/IOM-Toolkit-on-Facilitating-Pathways-to-Inclusive-and-Cohesive-Societies-The-Path-Ahead-for-People-Fleeing-Ukraine.pdf>

International Organization for Migration (IOM). (2024). Ukraine Crisis Response Plan 2024. IOM. <https://crisisresponse.iom.int/ukraine>

Ioannou, P. (2023). Wildfire misinformation and its impact on emergency response in Cyprus. *Disaster Studies Review*, 12(2), 95-110.

IRIS Research Portal. (n.d.). *Facing disaster: Learning by doing at Reykjavik University*. https://iris.ra.is/en/publications/facing-disaster-learning-by-doing-at-reykjavik-university?utm_source=chatgpt.com

Istanbul Metropolitan Municipality. (n.d.). Disaster Preparedness Trainings. Retrieved from https://www.ibb.istanbul/

Izglītības likums. (n.d.). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>

YouTube. (n.d.). Cómo actuar ante una inundación – Video de Protección Civil. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=abcdef> (Nota: reemplazar con el enlace específico cuando sea accesible)

JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on the European Preparedness Union Strategy. (2024). European Commission. https://commission.europa.eu/document/download/526806b6-c4e1-43d1-81b7-947308efbab1_en?filename=eu-preparedness-union-strategy.pdf

Karatay University. **SURVIVAL GUIDE DURING DISASTERS: COMMON MISCONCEPTIONS.**
<https://karsem.karatay.edu.tr/afet-aninda-hayatta-kalma-rehberi-dogru-bilinen-yanlislar>

Kyriakides, G., Papanastasiou, N., & Antoniou, M. (2021). Disaster awareness and public misconceptions in Cyprus. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 54, 102043.

Landsbjörg (Icelandic Association for Search and Rescue). (n.d.-a). *First aid kits and emergency supplies.*
https://www.landsbjorg.is/verslun/flokkur/sjukrakassar?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwTJ6_BhDWARIsAGanmKf7eCOLv1E_NKDYXiD728upNCOMN447CdJyN6oDyT6H6D6rq

Landsbjörg (Icelandic Association for Search and Rescue). (n.d.-b). *Rescue team Facebook page.*
<https://www.facebook.com/Landsbjorg>

Migration Policy Institute. (2022, April 5). The Ukrainian diaspora's role in disaster resilience and crisis response. Migration Policy Institute. <https://www.migrationpolicy.org/article/ukraine-diaspora-mobilization>

Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam. (n.d.-a). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/295896-minimalas-prasibas-obligata-civilas-aizsardzibas-kursa-saturam-un-nodarbinato-civilas-aizsardzibas-apmacibas-saturam>

Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam. (n.d.-b). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/295896-minimalas-prasibas-obligata-civilas-aizsardzibas-kursa-saturam-un-nodarbinato-civilas-aizsardzibas-apmacibas-saturam>

Ministerio de Educación y Formación Profesional y Deportes. (2024, 11 de noviembre). Medidas DANA. <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/prensa/actualidad/2024/11/20241111-medidasdana.html>

Ministerio del Interior. (2019). Estrategia Nacional de Protección Civil. <https://www.interior.gob.es>

Ministerio para la Transición Ecológica. (2021). Plan Nacional de Adaptación al Cambio Climático. <https://www.miteco.gob.es>

Ministry of National Education (MEB). (2023). 2023-2027 Strategic Plan. https://www.meb.gov.tr/stratejik_plan

Ministry of National Education (MEB). (2023). MEB 2023-2027 Strategic Plan. Retrieved from https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_07/26152912_stratejik_plan_2023_2027.pdf

Modulāras programmas. (n.d.). Valsts Izglītības Satura Centrs. <https://www.visc.gov.lv/lv/modularas-programmas>

Nacionālās drošības likums. (n.d.). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/en/en/id/14011>

Naciones Unidas. (2015). Marco de Sendai para la Reducción del Riesgo de Desastres 2015-2030. Oficina de las Naciones Unidas para la Reducción del Riesgo de Desastres (UNDRR). https://www.unisdr.org/files/43291_spanishsendaiframeworkfordisasterri.pdf

National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2024). Environmental damage workshops in Ukraine. National Academies. https://www.nationalacademies.org/event/42323_04-2024_addressing-environmental-damage-in-ukraine-a-workshop-day-1

Nato. (n.d.). *Resilience, civil preparedness and Article 3*. NATO. https://www.nato.int/cps/bu/natohq/topics_132722.htm

OUP Academic. (2022). *Understanding cultural relevance in migrant and diaspora communities' disaster education*. Oxford University Press. <https://academic.oup.com/jrs/advance-article/doi/10.1093/jrs/feaf006/8042373>

Papadopoulos, C., & Georgiou, E. (2020). The role of social media in disaster misinformation: A case study of Cyprus. *European Journal of Communication Studies*, 37(4), 289-305

Par Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam. (n.d.). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitibas-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

Par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam (NAP2027). (n.d.). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

Pētījumu un publikāciju datubāze. (2023a, March 31). *Pētījumu un publikāciju datubāze - Pētījumu un publikāciju datubāze*. Pētījumu Un Publikāciju Datubāze. <https://ppdb.mk.gov.lv/>

Pētījumu un publikāciju datubāze. (2023b, March 31). *Pētījumu un publikāciju datubāze - Pētījumu un publikāciju datubāze*. Pētījumu Un Publikāciju Datubāze. <https://ppdb.mk.gov.lv/>

Profesionālās izglītības likums. (n.d.). LIKUMI.LV. <https://likumi.lv/ta/id/20244-profesionalas-izglitibas-likums>

Profesionālās izglītības programmu paraugi. (n.d.). Valsts Izglītības Satura Centrs. <https://www.visc.gov.lv/lv/profesionalas-izglitibas-programmu-paraugi>

Projects in the area of civil protection. (n.d.). Valsts Ugunsdzēsības Un Glābšanas Dienests. <https://www.vugd.gov.lv/en/projects-area-civil-protection>

Protección Civil. (n.d.). Canal oficial en YouTube. YouTube. <https://www.youtube.com/c/proteccioncivil>

Protección Civil. (n.d.). Cuenta oficial en X (Twitter). X. <https://x.com/proteccioncivil>

Reddit. (n.d.). Subreddit España. Reddit. <https://www.reddit.com/r/espana>

Republic of Türkiye Official Gazette. (1959). Law No. 7269 on Measures to Be Taken and Aid to Be Made Due to Public Disasters. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.7269.pdf>

Republic of Türkiye Official Gazette. (2004). Law No. 5216 on Metropolitan Municipalities and Law No. 5393 on Municipalities. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Republic of Türkiye Official Gazette. (2009). Law No. 5902 on the Organization and Duties of the Disaster and Emergency Management Authority. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5902.pdf>

Republic of Türkiye Official Gazette. (2012). Law No. 6306 on the Transformation of Areas Under Risk of Disaster. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6306&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Republic of Türkiye Official Gazette. (2018). Türkiye Building Earthquake Regulation. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180318M1-2.htm>

Republic of Türkiye Official Gazette. (n.d.). Regulation on Emergency Situations in the Workplace. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18493&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Sargs.lv | Brochure “What to do in case of crisis.” (n.d.). Sargs.lv. <https://www.sargs.lv/lv/brochure-what-to-do-in-case-of-crisis>

Single emergency call number 112 in Latvia. (n.d.). Valsts Ugunsdzēsības Un Glābšanas Dienests. <https://www.vugd.gov.lv/en/single-emergency-call-number-112-latvia>

Sivas Ekspres. PREDICTED TIME AND DATE FOR THE MARMARA EARTHQUAKE. <https://www.sivasekspres.com/haber/marmara-depremi-icin-saat-ve-tarih-verdi-53018.html>

Solidar. (2024). Background paper on Green and Digital Skills in Cyprus. Retrieved from <https://www.solidar.org/wp-content/uploads/2024/11/backgr2.pdf>

Sözcü. NEW STATEMENT FROM THE EARTHQUAKE EXPERT WHO PREDICTED THE EARTHQUAKE IN TÜRKİYE. <https://www.sozcu.com.tr/turkiyede-depremi-onceden-bilmisti-herkesin-konustugu-deprem-uzmanindan-yeni-aciklama-wp7581527>

UN Refugee Agency (UNHCR). (2022). Misinformation, language barriers, and effective disaster response in Ukraine. UNHCR. <https://www.fmreview.org/ukraine/fricke-gusak-kryshtal/>

UNICEF Ukraine. (2023). Disaster risk reduction in vocational education and training in Ukraine. UNICEF. <https://www.unicef.org/ukraine/en>

Unidad Militar de Emergencias (UME). (n.d.). Página oficial. Ministerio de Defensa de España. <https://www.defensa.gob.es/ume/>

United Nations Development Programme (UNDP). (2024). Multi-Year Resilience Programme (MYRP) Ukraine 2024-2026. UNDP. <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home.html>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2024). Reforming vocational education as a cornerstone for national development. UNESCO. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/ukraine-reforming-vocational-education-cornerstone-national-development-and-recovery>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. (2015). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. (2020). Global assessment report on disaster risk reduction. <https://www.undrr.org/publication/global-assessment-report-disaster-risk-reduction-2020>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. (2020). Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction. Retrieved from https://www.undrr.org/publication/global-assessment-report-disaster-risk-reduction-2020

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). (2024). United Nations Transitional Framework (2022-2024) for Ukraine. UN OCHA. <https://ukraine.un.org/en/download/158239/266221>

University Centre of the Westfjords. (n.d.). *Coping with disasters – Course catalogue 2025–2026*.
https://www.uw.is/en/study/resources/course-catalogue/course-catalogue-2025-2026/coping-with-disasters?utm_source=chatgpt.com

Varol, C. (n.d.). YOUTUBE CHANNEL. <https://www.youtube.com/CenkVarol>

Vocational education and training initiatives. (2023, August 31). European Education Area.
<https://education.ec.europa.eu/education-levels/vocational-education-and-training/about-vocational-education-and-training>

Wikipedia. (n.d.). Cyprus Civil Defence. Retrieved from
https://en.wikipedia.org/wiki/Cyprus_Civil_Defence

VET-READY

Yourwebsiteaddress.eu

Follow us

Co-funded by
the European Union